

LETOPIS
SLOVENSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI IN UMETNOSTI

DEVETA KNJIGA

1958

ZALOŽILA SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI
V LJUBLJANI

1959

LETOPIS

IX

LETOPIS
SLOVENSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI IN UMETNOSTI

DEVETA KNJIGA

1958

ZALOZILA SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI
V LJUBLJANI

1959

Sprejeto na seji predsedstva Akademije
dne 13. junija 1959

Uredil akademik Milko Kos

Tiskala Triglavsko tiskarna v Ljubljani

I

ORGANIZACIJA

PREDSEDSTVO

(po stanju 31. decembra 1958)

- Predsednik: Josip Vidmar.
Podpredsednik: Božidar Lavrič.
Glavni tajnik: Milko Kos.
Razredni tajniki: 1. v razredu za zgodovinske in družbene vede Francè Stelè;
2. v razredu za filološke in literarne vede Ivan Grafenauer;
3. v razredu za matematične, fizikalne in tehnične vede Milan Vidmar;
4. v razredu za prirodoslovne in medicinske vede Anton Melik;
5. v razredu za umetnosti Anton Lajovic.

Nadzorni odbor

Člani: Srečko Brodar, Josip Plemelj, Ivan Rakovec; namestnik: Jovan Hadži.

Delegati v Akademijem svetu FLRJ

Redni: Milko Kos, Francè Stelè, Milan Vidmar;
namestnika: Anton Melik, Anton Peterlin.

VODILNI USLUŽBENCI UPRAVE AKADEMIJE

(po stanju 31. decembra 1958)

I. UPRAVNA PISARNA

Upravnik — višji referent: dr. Leo Baebler.

Administrator: Nada Jesse.

Vodja računovodstva — računski referent: Franjo Mihelčič.

II. ZNANSTVENA PISARNA

Upravnik — višji znanstveni sodelavec: dr. Matej Šmalc.

III. BIBLIOTEKA

Upravnik — bibliotekar: Primož Ramovš.

IV. KEMIJSKI INŠTITUT »BORISA KIDRIČA«

Upravni direktor — višji referent: Ciril Polajnar.

Vodja računovodstva — računski referent: Rožica Štok-Medvešek.

V. INŠTITUT ZA ELEKTRIŠKO GOSPODARSTVO

Upravni direktor — višji referent: Josip Arh.

Vodja računovodstva — računovodja: Amalija Keršič.

VI. INŠTITUT ZA TURBINSKE STROJE

Upravni direktor — višji referent: Ferdinand Hladnik.

Vodja računovodstva — računovodja: Ivanka Uršič.

UPRAVA INŠTITUTOV IN KOMISIJ

(po stanju 31. decembra 1958)

1. KEMIJSKI INŠTITUT »BORISA KIDRIČA«

Upravnik: akad. dr. Maks Samec.

Znanstveni svet: akad. dr. Anton Peterlin, akad. dr. Josip Plemelj, akad. dr. Maks Samec, akad. dr. techn. ing. Milan Vidmar.

Sistemizirano znanstveno osebje:

Znanstveni sodelavci: ing. Karel Andreč, dr. Marta Blinc, ing. Miroslav Dermelj, dr. ing. Rajko Kavčič, dr. ing. Boris Lavrenčič.

Svetnik: dr. ing. Riko Repič.

Zunanji znanstveni sodelavec: univ. prof. dr. Dušan Hadži.

Strokovni sodelavci: ing. Miroslav Čeh, dr. ing. Jelena Komar-Kansky, dr. ing. Štefan Skledar.

Asistenti: ing. Stazika Černič-Simić, ing. Antonija-Živa Drogenik, ing. Tita Kovač, Marina Marčec, ing. Nevenka Miljević-Šuštaršič, dr. ing. Aleksander Novak, ing. Darinka Perko, ing. Tatjana Serneck-Avšič, mr. ph. Helena Sočič, ing. Jakob Vilhar.

Honorarni znanstveni sodelavec: ing. Boris Exel.

Honorarni asistenti: Aleksa Cimerman, Zora Germovšek, ing. Rudolf Klatzer, Marija Klofutar, Bogdana Kurbus, Jelka Sodja.

Inštitut je organiziran na principu raziskovalnih skupin, ki se formirajo po značaju in potrebi dela. V letu 1958 so tako delovale naslednje delovne skupine:

1. Škrob in drugi polisaharidi, vodja akad. prof. dr. Maks Samec.

2. Skupina za anorgansko in analitsko kemijo, vodja znanstveni sodelavec ing. Miroslav Dermelj.

3. Skupine za organsko kemijo, ki so:

a) endokrinološka skupina, vodja znanstveni sodelavec ing. Karel Andreč.

b) skupina za predpripravo premogov, vodja znanstveni sodelavec dr. ing. Rajko Kavčič,

c) alkaloidna skupina, vodja svetnik dr. ing. Riko Repič,

č) fizikalno kemična skupina, vodja zunanji znanstveni sodelavec univ. prof. dr. Dušan Hadži.

4. Skupina za biologijo in mikrobiologijo, vodja znanstveni sodelavec dr. Marta Blinc.

5. Skupine za premog in koks, ki so:

a) skupina za premog in koks, vodja znanstveni sodelavec dr. ing. Boris Lavrenčič,

b) skupina za ekstrakcijo produkta goriv, vodja občasni sodelavec prof. dr. Salvislav Jenčič,

c) skupina za racionalno porabo goriv, vodja honorarni znanstveni sodelavec ing. Boris Exel.

2. INŠTITUT ZA ELEKTRISKO GOSPODARSTVO

Upravnik: akad. dr. techn. dr. h. c. ing. Milan Vidmar.
Ustanova ima kolegij in plenum, ki fungirata kot posvetovalni organ upravnika. Kolegij sestavljajo poleg upravnika in namestnika vsi načelniki strokovnih in pomožnih skupin. Plenum sestavljajo poleg upravnika in namestnika načelniki strokovnih skupin, znanstveni sodelavci inštituta, načelniki pomožnih skupin ter imenovani zunanji znanstveni sodelavci. Člani plenuma so lahko tudi gosti, ki jih povabi upravnik in vidni zunanji strokovnjaki, ki jih v ta namen imenuje na predlog upravnika predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Člani inštitutskega kolegija:

1. upravnik: akad. dr. techn. dr. h. c. ing. Milan Vidmar.
2. upravni direktor: Josip Arh.
3. načelniki strokovnih skupin (imena glej spodaj).

Člani inštitutskega plenuma:

1. upravnik: akad. dr. techn. dr. h. c. ing. Milan Vidmar.
2. znanstveni in strokovni sodelavci, asistenti inštituta (imena spodaj pri sistemiziranem znanstvenem osebju).
3. načelnik upravno-računske skupine: upravni direktor Josip Arh.
4. zunanji strokovni sodelavci: univ. prof. dr. ing. Vratislav Bedjanič, direktor ELES ing. Vekoslav Korošec, obratni inženir tovarne glinice in aluminija Kidričevo ing. Jože Voršič, univ. prof. v Zagrebu ing. Vladimir Žepič.

Sistemizirano znanstveno osebje:

Znanstveni sodelavci: ing. Ožbolt Gros, ing. Edvard Höfler, dr. ing. Marijan Plaper, ing. Janko Rudolf, ing. Srečko Sajovic, ing. Branko Vajda, ing. Milan Vidmar.

Strokovni sodelavci: ing. Franc Curk, ing. Bogdan Remše, ing. Joško Rosina, ing. Anita Sebaher, dr. ing. Vida Tišler.

Asistenta: ing. Nikola Antonov, ing. Stana Muren.

Inštitut je razdeljen na naslednje strokovne skupine:

1. Skupina za proizvodnjo električne energije, načelnik znanstveni sodelavec ing. Ožbolt Gros.
2. Skupina za transformiranje, prenos in razdeljevanje električne energije, načelnik znanstveni sodelavec dr. ing. Marijan Plaper.
3. Skupina za zaščito elektrotehničnih naprav, načelnik znanstveni sodelavec ing. Edvard Höfler.
4. Skupina za energetska kemija in fizikalne raziskave, načelnik znanstveni sodelavec ing. Srečko Sajovic.
5. Skupina za proučevanje najvišjih električnih napetosti.
6. Skupina za meritve, načelnik strokovni sodelavec ing. Joško Rosina.
7. Skupina za preizkušanje elektrotehniškega materiala.
8. Skupina za gradnjo in vzdrževanje laboratorijske opreme, načelnik znanstveni sodelavec ing. Janko Rudolf.
9. Skupina za proučevanje splošnih problemov elektrifikacije, načelnik znanstveni sodelavec ing. Milan Vidmar.
10. Skupina za dokumentacijo in strokovno literaturo, načelnik znanstveni sodelavec ing. Branko Vajda.

5. INSTITUT ZA TURBINSKE STROJE

Upravnik: akad. dr. ing. Anton Kuhelj.

Znanstveno in raziskovalno osebje: univ. prof. dr. ing. Ivo Vušković, zunanji znanstveni sodelavec; ing. Miroslav Pečornik, glavni raziskovalni inženir; ing. Marijan Dolgan, glavni raziskovalni inženir; ing. Vladislav Šimnic, glavni raziskovalni inženir; ing. Miloš Sfiligoj, raziskovalni inženir; ing. Ljubo Bizjak, raziskovalni inženir; ing. Franc Schweiger, raziskovalni inženir.

Organizacija inštituta:

a) Splošni oddelek (tajništvo, računovodstvo, komerciala in knjižnica).

b) Tehnično organizacijski oddelek (priprava dela, delavnica, kapitalna izgradnja in skladišče).

c) Znanstveno raziskovalni oddelek (referat za turbine, referat za črpalke, referat za aerodinamiko, referat za ventilatorje, referat za hidromehansko opremo, konstrukcijski biro in laboratorij).

Vodja: ing. Marijan Dolgan.

Vodje posameznih referatov: za turbine ing. Miloš Sfiligoj,
za črpalke ing. Vladislav Šimnic, za aerodinamiko ing.
Miroslav Pečornik, za ventilatorje ing. Ljubo Biz-
jak, za hidromehansko opremo ing. Franc Schweiger.

4. INŠTITUT ZA RAZISKOVANJE KRASA

Upravnik: akad. dr. Srečko Brodar; vršilec dolžnosti uprav-
nika: višji znanstveni sodelavec dr. Roman Savnik.

Znanstveni svet: akad. dr. Srečko Brodar, akad. dr. Jovan
Hadži, akad. dr. Anton Melik, akad. dr. Ivan Rakovec,
univ. prof. dr. Albin Seliškar, višji znanstveni
sodelavec dr. Roman Savnik.

Višji strokovni sodelavec: Egon Pretner.

Strokovni sodelavec: Franc Hribar.

Asistent: Franc Leben.

Zunanji znanstveni sodelavec: dr. Valter Bohinec.

Zunanji strokovni sodelavec: Ivan Michler.

5. INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO

Upravnik: akad. dr. Anton Melik.

Znanstveni svet: akad. dr. Milko Kos, akad. dr. Anton Melik,
akad. dr. Ivan Rakovec, univ. prof. dr. Svetozar Ile-
šič.

Znanstveni sodelavec: dr. Ivan Gams.

Asistenta: Drago Meze, Milan Šifrer.

Zunanji znanstveni sodelavec: univ. prof. dr. Svetozar Ilešič.

V okviru Inštituta za geografijo je tudi Zavod za kartogra-
fijo. Kartograf: Vilko Finžgar.

6. INŠTITUT ZA GEOLOGIJO

Upravnik: akad. dr. Ivan Rakovec.

Znanstveni svet: akad. dr. Srečko Brodar, akad. dr. Jovan
Hadži, akad. dr. Anton Melik, akad. dr. Ivan Rakovec,
univ. prof. dr. ing. Jože Duhovnik.

Inštitut ima naslednje sekcije:

- a) geološko-paleontološko sekcijo, načelnik akad. dr. Ivan Rakovec, asistent Rajko Pavlovec, strokovni sodelavec Dragica Kerčmar;
- b) mineraloško-petrografsko sekcijo, načelnik zunanji znanstveni sodelavec univ. prof. dr. ing. Jože Duhovnik;
- c) prazgodovinsko sekcijo, načelnik akad. dr. Srečko Brodar.

7. INSTITUT ZA BIOLOGIJO

Upravnik: akad. dr. Jovan Hadži.

Znanstveni svet: akad. dr. Jovan Hadži, univ. prof. dr. Ernest Mayer, univ. prof. dr. Albin Seliškar, univ. profesor dr. Miroslav Zei.

Višji znanstveni sodelavec: dr. Maks Wraber.

Znanstveni sodelavec: dr. Janez Matjašič.

Asistent: Štefan Sušec-Michieli.

Zunanja znanstvena sodelavca: univ. prof. dr. Albin Seliškar, univ. prof. dr. Miroslav Zei.

Inštitut za biologijo ima še dva laboratorija:

Speleobiološki laboratorij v Postojni, vodja univ. prof. dr. Albin Seliškar.

Marinobiološki laboratorij v Rovinju, vodja akad. dr. Jovan Hadži.

8. ODBOR ZA UREJEVANJE FAVNE, FLORE IN GEJE SLOVENIJE

Predsednik: akad. dr. Jovan Hadži.

Znanstveni svet: akad. dr. Srečko Brodar, akad. dr. Jovan Hadži, akad. dr. Anton Melik, akad. dr. Ivan Rakovec.

9. INSTITUT ZA MEDICINSKE VEDE

Upravnik: akad. dr. Igor Tavčar.

Znanstveni svet: akad. dr. Bogdan Breclj, akad. dr. Alija Košir, akad. dr. Božidar Lavrič, akad. dr. Igor Tavčar.

Zunanji znanstveni sodelavec: univ. prof. dr. Andrej Župančič.

10. INSTITUT ZA ZGODOVINO

Upravnik: akad. dr. Milko Kos.

Znanstveni svet: akad. dr. Ivan Grafenauer, akad. dr. Milko Kos, akad. dr. Francè Stelè, akad. dr. Fran Zwitter, univ. prof. dr. Josip Korošec.

a) Sekcija za občo in narodno zgodovino.

Načelnik: akad. dr. Milko Kos.

Višji znanstveni sodelavec: dr. Pavle Blaznik.

Zunanji znanstveni sodelavec: dr. Melitta Pivec-Stelè.

b) Sekcija za zgodovino umetnosti.

Načelnik: akad. dr. Francè Stelè.

Znanstveni sodelavec: dr. Emilijan Cevc.

Strokovni svet: akad. dr. Francè Stelè, univ. prof. doktor Stane Mikuš, znanstveni sodelavec dr. Emilijan Cevc.

c) Sekcija za arheologijo.

Načelnik: univ. prof. dr. Josip Korošec.

Znanstveni sodelavec: ing. Demetrij Brodar.

Asistenta: Stanislav Jesse, Alojzij Šercelj.

Strokovni svet: akad. dr. Srečko Brodar, univ. profesor dr. Josip Klemenč, univ. prof. dr. Josip Korošec, univ. prof. dr. Božo Škerlj, upravnik Narodnega muzeja dr. Jože Kastelic, asistent Stanislav Jesse.

11. ORIENTALISTIČNI INSTITUT

Upravnik: akad. dr. Viktor Korošec.

Znanstveni svet: akad. dr. Viktor Korošec, akad. dr. Francè Stelè, dopisni član univ. prof. dr. Milan Grošelj, univerzitetni prof. dr. Josip Korošec.

12. INSTITUT ZA SLOVENSKI JEZIK

Upravnik: dopisni član univ. prof. dr. Milan Grošelj.

Znanstveni svet: akad. dr. Ivan Grafenauer, akad. Anton Sovrè, dopisni član dr. Milan Grošelj, univ. profesor dr. Anton Bajec, univ. prof. dr. France Tomšič, univerzitetni docent dr. Tine Logar, znanstveni svetnik Božo Vodušek.

a) Dialektološka sekcija.

Načelnik: univ. docent dr. Tine Logar.

Asistenta: Jakob Rigler, Saša Serneck.

b) Leksikološka sekcija.

Načelnik: znanstveni svetnik Božo Vodušek.

Znanstveni sodelavec: dr. Lino Legiša.

Asistentka: Joža Meze.

Honorarni strokovni sodelavec: dr. Vaso Suyer.

c) Komisija za slovensko gramatiko, filologijo in pravopis.

Predsednik: univ. prof. dr. Anton Bajec.

Člani: akad. Anton Sovrè, univ. prof. dr. France Tomšič, honorarni univ. prof. dr. Mirko Rupel, znanstveni sodelavec dr. Lino Legiša.

13. INSTITUT ZA LITERATURE

Upravnik: akad. Josip Vidmar.

Znanstveni svet: akad. dr. Ivan Grafenauer, akad. Josip Vidmar.

Znanstveni svetnik: Mile Klopčič.

Znanstveni sodelavec: Dušan Pirjevec.

Višji strokovni sodelavec: dr. Milena Uršič.

Zunanji znanstveni sodelavci: profesor Akademije za igralsko umetnost dr. France Koblar, univ. prof. dr. Anton Ocvirk, univ. prof. dr. Anton Slodnjak.

14. INSTITUT ZA SLOVENSKO NARODOPISJE

Upravnik: akad. dr. Ivan Grafenauer.

Znanstveni svet: akad. dr. Milko Kos, akad. Anton Lajovic, akad. dr. Anton Melik, prof. Matija Tomc.

Višja znanstvena sodelavca: dr. Niko Kuret, dr. Milko Matičetov.

Zunanji strokovni sodelavci: univ. docent dr. Vilko Novak, upravnik Mestnega arhiva v Ljubljani dr. Sergej Vilfan, prof. Alojzij Bolhar.

15. TERMINOLOŠKA KOMISIJA

Predsednik: akad. dr. Alija Košir.

Strokovni svet: akad. dr. Alija Košir, univ. profesorja dr. Rudolf Sajovic in ing. Albert Struna, gimn. prof. Franc Kapus.

a) Pravna sekcija.

Načelnik: univ. prof. v pok. dr. Rudolf Sajovic.

Člani sekcije: akad. dr. Viktor Korošec, univ. profesorji v pok. dr. Avgust Munda, dr. Albin Ogris in dr. Leonid Pitamic.

Višji znanstveni sodelavec: dr. Vladimir Kukman.

b) Tehniška sekcija.

Načelnik: univ. prof. ing. Albert Struna.

Strokovni sodelavci: Silvester Černetič (za varilstvo); univ. prof. ing. Boris Černigoj (za strojništvo); ing. Franc Mlakar (za elektrotehniko); univ. prof. dr. Črtomir Nučič (za kemijo); ing. Lev Pipan (za raziskavo materiala); univ. prof. ing. Vinko Sadar (v odsotnosti univ. docent ing. Oto Muck, za agronomijo); ing. Srečko Sajovic (za elektrotehniko); univ. prof. dr. ing. Srdjan Turk (za gradbeništvo); ing. Lojze Žumer (za gozdarstvo in lesno predelavo).

Občasna strokovna sodelavca: akad. ing. Feliks Lobe (za strojništvo), akad. dr. Anton Peterlin (za fiziko in matematiko).

Jezikovni svetovalec: znanstveni svetnik dr. Rudolf Kolarič (do konca junija 1958).

c) Medicinska sekcija.

Načelnik: akad. dr. Alija Košir.

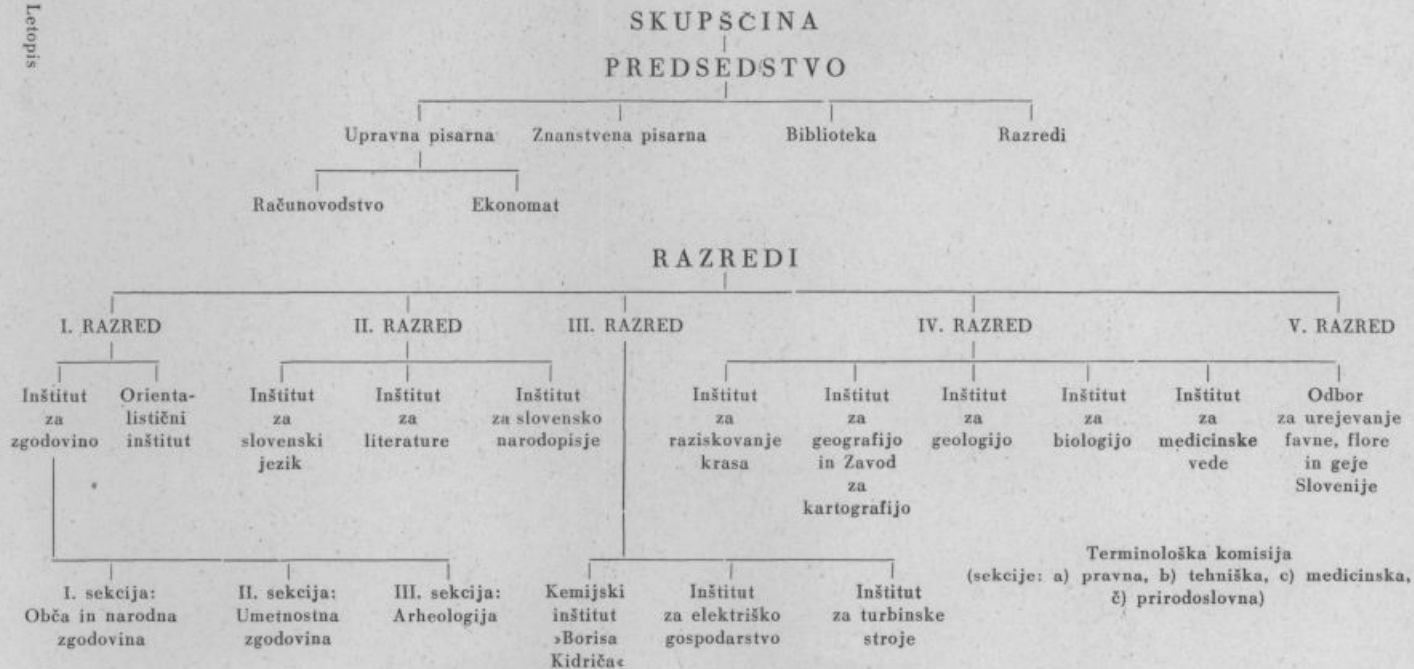
Strokovni sodelavci: univ. prof. dr. Fran Zavrnik, san. major dr. Fran Smerdu, primarij dr. Mirko Karlin.

Jezikovni svetovalec: znanstveni sodelavec dr. Lino Legiša.

č) Prirodoslovna sekcija.

Načelnik: Franc Kapus, profesor IV. gimnazije v Ljubljani.

Pomočnik načelnika: dr. Vladimir Kokole, kustos Zemljepisnega muzeja.

Preglednica organizacije Slovenske akademije znanosti in umetnosti

II

ČLANI

ČASTNA ČLANA

Josip Broz-Tito, predsednik FLRJ, maršal Jugoslavije, izvoljen 9. avgusta 1948.

Gl. Letopis III, 79—115.

Edvard Kardelj, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta, izvoljen 6. decembra 1949.

Gl. Letopis III, 119—132.

I. RAZRED

Za zgodovinske in družbene vede

Redni člani

Viktor Korošec, rojen 7. decembra 1899, dr. iur., redni profesor za rimsko pravo in splošno zgodovino države in prava v antiki na Univerzi v Ljubljani; redni član od 2. oktobra 1956; član Société d'Histoire du Droit v Parizu, Société d'Histoire des Droits de l'Antiquité v Bruslju, Association Internationale de Papyrologues in Inštituta za pravno zgodovino v Zagrebu. — Glej Letopis VIII, 33—36.

Milko Kos, rojen 12. decembra 1892, dr. phil., redni profesor za občo zgodovino srednjega veka in pomožne historične vede na Univerzi v Ljubljani; redni član od 7. oktobra 1938, načelnik filozofsko-filološko-historičnega razreda od 31. januarja 1940 do 28. junija 1941, od 19. maja 1950 glavni tajnik Akademije, upravnik Inštituta za zgodovino pri Akademiji in načelnik njegove Sekcije za občo in narodno zgodovino; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu in Královske české společnosti nauk v Pragi, član Instituta für österreichische Geschichtsforschung na Dunaju. Glej Letopis I, 53—62.

Gorazd Kušej (glej str. 35).

Francè Stelè, rojen 21. februarja 1886, dr. phil., redni profesor za umetnostno zgodovino na Univerzi v Ljubljani v pokoju; redni član od 16. maja 1940, načelnik filozofsko-filolo-

ško-historičnega razreda od 1. julija 1942 do 2. oktobra 1945, tajnik razreda za zgodovinske in družbene vede od 24. julija 1948 dalje, načelnik Sekcije za zgodovino umetnosti pri Inštitutu za zgodovino; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, član Mednarodnega odbora za umetnostno zgodovino, član dopisnik Mednarodnega komiteja za spomenike pri UNESCO, član AICA pri UNESCO, član Instituta für österreichische Geschichtsforschung na Dunaju, častni član Društva jugoslovanskih konservatorjev. — Glej Letopis I, 113—123.

Makso Šnuderl, rojen 13. oktobra 1895, dr. iur., redni profesor za ustavno pravo FLRJ na Univerzi v Ljubljani; redni član od 2. oktobra 1956; ljudski poslanec, predsednik Zakonodajnega odbora Zvezne ljudske skupščine; član International Law Association v Londonu, član sveta Association de Science politique v Genèvi in član Association du Droit comparé v Parizu. — Glej Letopis VIII, 37—38.

Lado Vavpetič (glej str. 35).

Boris Zihherl, glej Letopis III, 165—171 in to knjigo Letopisa, str. 38.

Fran Zwitter, glej Letopis V, 76—82 in to knjigo Letopisa, str. 41.

Dopisni člani

Milan Bartoš (glej str. 43).

Jovan Djordjević (glej str. 45).

Ejnar Dyggve (glej str. 47).

Leon Geršković (glej str. 49).

Ljudmil Hauptmann, rojen 5. februarja 1884, dr. phil., redni profesor za občo zgodovino srednjega veka na Vseučilišču v Zagrebu v pokoju; dopisni član od 16. maja 1940; dopisni član Srpske akademije nauka v Beogradu in Královske české společnosti nauk v Pragi. — Glej Letopis I, 166—167.

Marko Kostrenčić, rojen 21. marca 1884, dr. iur., redni profesor za zgodovino države in prava narodov FLRJ do 19. stoletja na Vseučilišču v Zagrebu v pokoju; dopisni član od 2. junija 1953; pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, dopisni član Srpske akademije nauka v Beogradu, častni doktor Karlove univerze v Pragi. — Glej Letopis V, 74—75.

Ivo Krbek (glej str. 51).

Zdeněk Nejedlý, rojen 10. februarja 1878, profesor Karlove univerze v Pragi; dopisni član od 7. novembra 1947. Redni član Poljske akademije znanosti, dopisni član Akademije nauk ZSSR in Nemške akademije znanosti, častni član Bolgarske akademije znanosti in Madžarske akademije znanosti, častni profesor Univerze Lomonosova v Moskvi, častni doktor filozofske fakultete Univerze v Jeni.

II. RAZRED

Za filološke in literarne vede

Redni člani

Ivan Grafenauer, rojen 7. marca 1880, dr. phil., profesor v pokoju; dopisni član od 16. maja 1940; redni član od 21. decembra 1946, tajnik razreda za filološke in literarne vede od 30. septembra 1949 dalje, upravnik Inštituta za slovensko narodopisje pri Akademiji; častni član Slavističnega društva v Ljubljani. — Glej Letopis I, 161—165.

Anton Sovrè, rojen 4. decembra 1885, redni profesor za grški jezik na Univerzi v Ljubljani v pokoju; redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 86—88.

Josip Vidmar, rojen 14. oktobra 1895; redni član od 6. decembra 1949; od 27. oktobra 1952 predsednik Akademije; upravnik Inštituta za literature pri Akademiji; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, zvezni ljudski poslanec. — Glej Letopis III, 172—184.

Dopisni člani

Aleksandar Belić, rojen 2. avgusta 1876, dr. phil., profesor za lingvistiko na Univerzi v Beogradu v pokoju; predsednik Srpske akademije nauka v Beogradu; dopisni član od 7. novembra 1947; dopisni član akademij znanosti v Zagrebu, Sofiji, Pragi (Akademija in Královska česká společnost nauk), Varšavi, Moskvi, Kopenhagenu in Münchenu; častni doktor univerz v Pragi in Glasgowu, častni profesor Univerze Lomonosova v Moskvi.

Milan Grošelj (glej str. 53).

Janko Lavrin, rojen 10. februarja 1887, upokojeni redni profesor za novejšo rusko literaturo na Univerzi v Nottinghamu; dopisni član od 2. oktobra 1956. — Glej Letopis VIII, 39—42.

III. RAZRED

Za matematične, fizikalne in tehnične vede

Redni člani

Anton Kuhelj, rojen 11. novembra 1902, dr. ing., redni profesor za mehaniko na Univerzi v Ljubljani; redni član od 6. decembra 1949; upravnik Inštituta za turbinske stroje. — Glej Letopis III, str. 185.

Feliks Lobe, rojen 14. oktobra 1894, redni profesor za predmeta »Mehanska tehnologija« in »Gradnja obdelovalnih strojev« na Univerzi v Ljubljani; redni član od 6. decembra 1949. — Glej Letopis III, 186—187.

Anton Peterlin, rojen 25. septembra 1908, dr. sci. nat., redni profesor za fiziko na Univerzi v Ljubljani; dopisni član od 21. decembra 1946, redni član od 6. decembra 1949; član American Association for the Advancement of Science (Washington), American Physical Society (Washington), American Chemical Society (Washington), Kolloid Gesellschaft (Köln), Société mathématique de France (Paris), član Makromolekulske sekcije mednarodne unije za čisto in uporabno kemijo, član International Committee of Rheology (Amsterdam), član izdajateljskega odbora »Makromolekulare Chemie« (Freiburg, Br.), član uredniškega odbora »Journal of Polymer Science« (New York). — Glej Letopis II, 45—46.

Josip Plemelj, rojen 11. decembra 1873, dr. phil., redni profesor za matematiko; redni član od 7. oktobra 1938, načelnik matematično-prirodoslovnega razreda oziroma razreda za matematične, prirodoslovne, medicinske in tehnične vede od 16. julija 1942 do 30. septembra 1949; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, Srpske akademije nauka v Beogradu in Bavarske akademije znanosti v Münchenu. — Glej Letopis I, 93—94.

Maks Samec, rojen 27. junija 1881, dr. phil., redni profesor za kemijo na Univerzi v Ljubljani od 1919 do 1945; redni član od 6. decembra 1949, upravnik Kemijskega inštituta »Borisa Kidriča«; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, član Leopoldinsko-karolinške akademije prirodoslovcev v Halle a/d Saale, častni član Avstrijskega kemijskega društva, dopisni član in odlikovan s Sare medaljo od Arbeitsgemeinschafts-Getreideforschung E. V. Detmold, Officier de l'Instruction publique Paris, ponovna doktorska diploma filozofske fakultete Univerze na Dunaju, Laura-Leonardova nagrada. — Glej Letopis III, 188—198.

Milan Vidmar, rojen 22. junija 1885, dr. h. c., dr. techn., ing., redni profesor za elektrotehniko na Univerzi v Ljubljani; redni član od 16. maja 1940, načelnik matematično-prirodoslovnega razreda od 10. oktobra 1940 do 16. junija 1942, predsednik Akademije od 27. junija 1942 do 2. oktobra 1945, tajnik razreda za matematične, fizikalne in tehnične vede od 30. septembra 1949 dalje, upravnik Inštituta za elektriško gospodarstvo; častni doktor tehniške fakultete Univerze v Ljubljani, predsednik Nacionalnega komiteja CIGRE, dopisni član Zveze nemških elektrotehnikov v Berlinu in Češke elektrotehniške zveze v Pragi, zlata inženirska diploma Tehniške visoke šole na Dunaju. — Glej Letopis I, 139—142.

Dopisna člana

Venče Koželj, rojen 17. septembra 1901, dr. techn., redni profesor za teoretično elektrotehniko na Univerzi v Ljubljani; dopisni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 95—97.

Ivan Vidav (glej str. 55).

IV. RAZRED

Za prirodoslovne in medicinske vede

Redni člani

Bogdan Brečelj, rojen 6. maja 1906, dr. med., redni profesor za ortopedijo in predstojnik Ortopedske klinike na Univerzi v Ljubljani, honorarni direktor Zavoda za rehabilitacijo invalidov LRS v Ljubljani, konziliarni specialist Bolnišnice za kostno in sklepno tuberkulozo v Valdoltri; predsednik Komisije za rehabilitacijo pri Zveznem izvršnem svetu v Beogradu; redni član od 6. decembra 1949; član Société Internationale de Chirurgie Orthopédique et de Traumatologie v Bruslju, član Société Française d'Orthopédie et de Traumatologie v Parizu, član International Society for the Welfare of Cripples v New Yorku. — Glej Letopis III, 199—200.

Srečko Brodar, rojen 6. maja 1893, dr. phil., redni profesor za prazgodovino človeka na Univerzi v Ljubljani; dopisni član od 6. decembra 1949, redni član od 2. junija 1953, upravnik Inštituta za raziskovanje krasa v Postojni; dopisni član H. Obermaier Gesellschaft für die Erforschung des Eis-

zeitalters und seiner Kulturen (Bonn). — Glej Letopis III, 205 do 206 in Letopis V, 98—100.

Jovan Hadži, rojen 22. novembra 1884, dr. phil., redni profesor za zoologijo; redni član od 7. oktobra 1938, načelnik matematično-prirodoslovnega razreda od 28. januarja 1939 do 10. oktobra 1940, tajnik razreda za prirodoslovne in medicinske vede od 30. septembra 1949 do 8. oktobra 1955, upravnik Inštituta za biologijo pri Akademiji, predsednik Odbora za urejevanje favne, flore in geje Slovenije; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu in Srpske akademije nauka v Beogradu. — Glej Letopis I, 29—30.

Alija Košir, rojen 6. aprila 1891, dr. med., redni profesor za histologijo in embriologijo ter predstojnik Histološkega inštituta na medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani; redni član od 24. junija 1955. — Glej Letopis VII, 45—48.

Božidar Lavrič, rojen 10. novembra 1899, dr. med., redni profesor za kirurgijo na Univerzi v Ljubljani in predstojnik Kirurški klinike; redni član od 6. decembra 1949, od 21. marca 1950 podpredsednik Akademije; prorektor Univerze v Ljubljani; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu in Srpske akademije nauka v Beogradu, častni član Češkoslovaškega kirurškega društva v Pragi in Bolgarskega kirurškega društva v Sofiji, član Internacionalnega kirurškega društva, dopisni član Association of Surgeons of Great Britain and Ireland, dopisni član Société de Chirurgie v Lyonu, zunanji član Académie de Chirurgie v Parizu. — Glej Letopis III, 201—202.

Anton Melik, rojen 1. januarja 1890, dr. phil., redni profesor za geografijo na Univerzi v Ljubljani; dopisni član od 16. maja 1940, redni član od 21. decembra 1946, načelnik razreda za prirodoslovne in medicinske vede od 8. oktobra 1955 dalje, upravnik Inštituta za geografijo pri Akademiji, predsednik Slovenske Matice. — Glej Letopis I, 170—171.

Ivan Rakovec, rojen 18. septembra 1899, dr. phil., redni profesor za geologijo in paleontologijo na Univerzi v Ljubljani; dopisni član od 21. decembra 1946, redni član od 6. decembra 1949, upravnik Inštituta za geologijo pri Akademiji; častni član Slovenskega geološkega društva, dopisni član Geološkega društva na Dunaju. — Glej Letopis II, 47—53.

Igor Tavčar, rojen 2. novembra 1899, dr. med., redni profesor za interno medicino in predstojnik Interne klinike na Univerzi v Ljubljani; redni član od 6. decembra 1949, upravnik Inštituta za medicinske vede pri Akademiji; predsednik

Saveza internista Jugoslavije, član Society for Research on the Coagulation of Blood, Capillary Function and practical Myology v Londonu. — Glej Letopis III, 203—204.

Dopisni člani

Franjo Kogoj, rojen 13. oktobra 1894, dr. med., redni profesor za dermatovenerologijo in predstojnik Dermato-venereološke klinike na Vseučilišču v Zagrebu; dopisni član od 2. junija 1953; pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu in njen podpredsednik, dopisni član Srpske akademije nauka v Beogradu, častni član oziroma dopisni član angleškega, berlinskega, bolgarskega, češkoslovaškega, dunajskega, francoskega, hamburškega, iranskega, italijanskega, madžarskega, münchenskega, nemškega, poljskega, švedskega in venezuelanskega dermatološkega društva ter francoskega alergološkega društva. — Glej Letopis V, 101 do 102.

Siniša Stanković, rojen 26. marca 1892, dr. phil., redni profesor za zoologijo na Univerzi v Beogradu; dopisni član od 2. junija 1953; predsednik Akademijskega sveta FLRJ; redni član Srpske akademije nauka v Beogradu, dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu. — Glej Letopis V, 103—104.

Alojzij Tavčar, rojen 2. marca 1895, dr. ing., redni profesor za genetiko in žlahtnjenje rastlin na Vseučilišču v Zagrebu; dopisni član od 2. junija 1953; pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, redni član Masarykove akademie práce v Pragi, častni član Scientific Society Sigma X, Cornell University, New York. — Glej Letopis V, 105—106.

Kosta Todorović, rojen 5. julija 1887, dr. med., redni profesor za infekcijske bolezni in upravnik infekcijske klinike na Univerzi v Beogradu v pokoju; dopisni član od 2. junija 1953; redni član Srpske akademije nauka v Beogradu in tajnik njenega razreda za medicinske vede, dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, dopisni član Nacionalne medicinske akademije v Parizu. — Glej Letopis V, 107.

Vale Vouk, rojen 21. februarja 1886, dr. phil., redni profesor za botaniko na Vseučilišču v Zagrebu v pokoju, direktor Inštituta za eksperimentalno biologijo Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, dopisni član od

2. junija 1953; pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, dopisni član Srpske akademije nauka v Beogradu, Poljske akademije znanosti v Krakovu, Královske české společnosti nauk v Pragi in častni član Zoološko-botaničnega društva na Dunaju. — Glej Letopis V, 108—109.

V. RAZRED

Za umetnosti

Redni člani

France Bevk, rojen 17. septembra 1890, književnik; redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 110—115.

Fran Sal. Finžgar, rojen 9. februarja 1871, književnik; redni član od 7. oktobra 1938, od 28. januarja 1939 do 30. septembra 1949 načelnik razreda za umetnosti. — Glej Letopis I, 23—25.

Pavel Golia, rojen 10. aprila 1887, književnik in upravnik Slovenskega narodnega gledališča v pokoju; redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 116—120.

Božidar Jakac, rojen 16. julija 1899, redni profesor na Akademiji upodablajočih umetnosti v Ljubljani; redni član od 6. decembra 1949. — Glej Letopis III, 207—213.

Boris Kalin, rojen 24. junija 1905, redni profesor na Akademiji upodablajočih umetnosti v Ljubljani, kipar-mojster; redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 121—122.

Gojmir Anton Kos, rojen 24. januarja 1896; redni profesor na Akademiji upodablajočih umetnosti v Ljubljani; redni član od 6. decembra 1949. — Glej Letopis III, 214—215.

Marijan Kozina, rojen 4. junija 1907, izredni profesor na kompozicijskem oddelku Akademije za glasbo v Ljubljani; redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 123—124.

Miško Kranjec, rojen 15. septembra 1908, književnik; redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 125—132.

Anton Lajovic, rojen 19. decembra 1878, komponist in muzikolog; redni član od 16. maja 1940, tajnik razreda za umetnosti od 30. septembra 1949 dalje. — Glej Letopis I, 63 do 67.

Lucijan Marija Škerjanc, rojen 17. decembra 1900; redni profesor za kompozicijo na Akademiji za glasbo v Ljubljani; redni član od 6. decembra 1949. — Glej Letopis III, 216 do 220.

Dopisni člani

Ivo Andrić, rojen 10. oktobra 1892, književnik; dopisni član od 2. junija 1953; redni član Srpske akademije nauka v Beogradu, dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu. — Glej Letopis V, 133—134.

Milan Bogdanović, rojen 4. januarja 1894, dr., književni in gledališki kritik ter esejist, profesor za novejšo jugoslovansko književnost na Univerzi v Beogradu do 1949, do takrat upravnik Narodnega gledališča v Beogradu; dopisni član od 2. junija 1953; dopisni član Srpske akademije nauka v Beogradu. — Glej Letopis V, 135—136.

Lojze Dolinar, rojen 19. aprila 1893, redni profesor na Akademiji za umetnost v Beogradu; dopisni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 137—138.

Miroslav Krleža, rojen 7. julija 1893, književnik; dopisni član od 2. junija 1953; pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, redni član Srpske akademije nauka v Beogradu. — Glej Letopis V, 130—141.

NOVI ČLANI

RAZRED ZA ZGODOVINSKE IN DRUŽBENE VEDE

GORAZD KUŠEJ

Rojen 17. decembra 1907 v Gradcu. Redni profesor pri stolici za ustavno pravo in teorije države in prava na pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Za rednega člana v razredu za zgodovinske in družbene vede je bil izvoljen 17. oktobra 1958.

Po opravljeni gimnaziji v Ljubljani je študiral na pravni fakulteti Univerze v Ljubljani kjer je tudi diplomiral (1929) in bil promoviran za doktorja prava (1930). Pravne študije je izpopolnjeval na univerzah v Bordeauxu in na Dunaju. Od 1933 je bil privatni docent, od 1935 univerzitetni docent, od 1939 izredni profesor in od 1945 je redni profesor na pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. V študijskih letih 1950/51 in 1951/52 je bil rektor, v študijskih letih 1948/49, 1949/50, 1952/53 in 1953/54 pa prorektor Univerze v Ljubljani.

Je član International Law Association v Londonu in Sociétés de législation comparée v Parizu.

Dr. Gorazd Kušej je s svojimi mnogoštevilnimi razpravami na področjih pravne filozofije in teorije prava, državo-slovja oziroma politične teorije, domačega in komparativnega ustavnega prava pomembno obogatil pravno kulturo in mnogo prispeval k njenemu razvoju. Usmerjenost dela s teh področij se glede na vprašanja, ki jih dr. Kušej v posameznih razpravah obravnava, ponekod prepletajo, kar daje njegovim izsledkom, tudi tistim s področja pozitivnega prava, posebno izvirno obarvanost.

Bibliografija do leta 1956 je objavljena v knjigi Univerza v Ljubljani (1957), str. 115—117. Dodati ji je:

a) Znanstvene in strokovne razprave ter članki

Temeljna načela družbeno-politične ureditve, izražena v povojnih ustavah Francije, Italije in Zahodne Nemčije, Zbornik znanstvenih razprav (pravne fakultete v Ljubljani), XXVI/1956, 85—122.

Giorgio Del Vecchio in njegov spiritualistični pogled na državo in upravo. Pravniki XI/1956, 231—244.

Ob dvajsetletnici »Stalinske ustave«. Naši razgledi V/1956, št. 24, 574—576.

Radniško učestvovanje u upravljanju privatnim preduzećima u Francuskoj, Italiji i Zapadnoj Nemačkoj. Arhiv za pravne i društvene nauke LXXII/1957, 256—265.

Ustava Pete republike. Naši razgledi VII/1958, št. 20, 478—479.

b) Recenzije

Ivo Krbek, Odgovornost države za štetu. Pravniki XI/1956, 129 do 138.

Jovan Stefanović, Sirenje federalizma i njegovo uporedno slabljenje po sadržaju. Pravniki XI/1956, 138—142.

Radomir Lukić, Teorija države i prava, I. knjiga, Uvod i teorija države. Arhiv za pravne i društvene nauke LXXII/1957, 506—516.

Dr. Jovan Đorđević, Političko i državno uređenje Jugoslavije. Pravniki XII/1957, 467—475.

LADO VAVPETIČ

Rojen 26. junija 1902 v Krškem. Redni profesor za javno upravo z upravnim postopkom na pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Za rednega člana v razredu za zgodovinske in družbene vede je bil izvoljen 17. oktobra 1958.

Po maturi na gimnaziji v Šentvidu pri Ljubljani (1921) je študiral in dokončal pravo na Univerzi v Ljubljani, kjer je tudi bil promoviran za doktorja prava (1927). Posvetil se je advokaturi in deloval od 1932 kot odvetnik v Ljubljani. V juliju 1941 je postal član vrhovnega plenuma Osvobodilne fronte. Jeseni 1943 je odšel v partizane. Tu je bil na

kočevskem zboru oktobra 1943 izvoljen za člana SNOS-a in AVNOJ-a ter se udeležil II. zasedanja AVNOJ-a v Jajcu novembra 1945. V SNOS-u je bil izvoljen za predsednika zakonodajnega odbora in bil dopisni član Znanstvenega inštituta pri SNOS-u. Organiziral je skupaj z dr. M. Šnuderlom prvi zbor slovenskih pravnikov na osvobojenem ozemlju. V prvi slovenski vladi (1945) je bil minister za trgovino in preskrbo. Od meseca decembra 1946 je redni profesor pravne fakultete v Ljubljani.

Profesor Vavpetič je predstojnik Inštituta za javno upravo pri pravni fakulteti v Ljubljani in član Pravnega sveta FLRJ. Sodeluje pri pripravljalnem zakonodajnem delu v raznih komisijah.

Je član Institut international de droit comparée v Parizu in International Law Association v Londonu.

Za znanstveno delo dr. Vavpetiča je zlasti značilno prizadevanje ugotoviti pravno-teoretične značilnosti uprave vobče in upravnih elementov v družbenem upravljanju. Sociološko usmerjen pristopa s kritičnim realizmom in ob uporabi novih metod k reševanju pravnih vprašanj in upošteva pri tem vse faktorje, ki v družbenem dogajanju utegnejo vplivati na obli-

kovanje določenih družbenih stanj, s tem pa tudi na odraz, ki ga dobivajo ta stanja v pravnih pojavih.

Bibliografija je objavljena v knjigi Univerza v Ljubljani (1957), str. 128. Dodati ji je:

a) Od del in spisov napisanih na osvobojenem ozemlju, ki pa niso bila tiskana, ker to ni bilo mogoče, pač pa po večini razmnožena v večjem številu, je omeniti:

O nedeljivosti oblasti. Na osvobojenem ozemlju, spomladi 1944. 12 strani.

Zakonodajni odbor SNOS-a in njegove naloge. Na osvobojenem ozemlju, poleti 1944. 15 strani.

Obrazložitev in utemeljitev stališča in predlogov v sestavku o javni upravi v naši bodoči ljudski demokraciji. Na osvobojenem ozemlju, poleti 1944. 17 strani.

O smotrnem gospodarstvu pri nas. Spomladi 1945. 72 strani.

b) Razprave in članki

Razprave v št. 9—10, 1956, »Ljudske uprave«, posvečenih temi »Nova ureditev naše državne uprave«: 1. Glavne značilnosti v novi ureditvi naše državne uprave, 485—495; 2. Nove oblike državne upravne organizacije, 495—509; 3. Vrste upravnega delovanja in posamezna upravna sredstva državnih upravnih organov, 509—522; 4. Medsebojna razmerja med državnimi upravnimi organi, 522—530; 5. Razmerje državnih upravnih organov do samostojnih zavodov in organizacij, 531—539; 6. Posebnosti državnih upravnih organov pri lokalnih enotah, 540—551.

Načelni pogledi za razpravo o pripravah za upravne reforme, Pravniki, 11 (1956), 341—344.

Hauptprobleme der gegenwärtigen jugoslawischen Staatsverwaltung. Juristische Blätter (Wien), št. 15—16, 8. sept. 1956.

O nekim pitanjima značajnim za odnose između naših organa državne uprave i organa radničkog samoupravljanja. Arhiv za pravne i društvene nauke, 1957, 316—333.

O nekim osnovnim pitanjima u vezi sa obrazovanjem u upravnim školama. Nova Administracija, 1958, 158—170.

O nastavnim predmetima i metodama obrazovanja u upravnim školama. Nova Administracija, 1958, 269—284.

O pitanjima posle diplomskog studija na pravnim fakultetima. Anali Pravnog Fakulteta, Beograd 1958, 407—421.

Temelji in splošna načela za urejevanje službenih razmerij v javnih službah. Značilnosti uslužbenskih razmerij v javni službi, Ljubljana 1958, 9—40.

Aktualna pitanja iz oblasti društvenog upravljanja. Nova Administracija, 1958, 540—550.

V t i s k u :

La responsabilité des organisations publiques pour les faits de leurs employeurs d'après le droit Yougoslave. Pri Revue Internationale de Droit Comparé, Paris 1958.

The Devolution of Powers on Authonomous Institutions in the Federative People's Republic of Yugoslavia. National report of Yugoslav National Section of International Institute of Administrative Sciences for the Round Table at Liège 1958.

Odgovornost javnih organizacij za napake njihovih organov. Za zbornik znanstvenih razprav (pravne fakultete v Ljubljani).

BORIS ZIHERL

Rojen 25. septembra 1910 v Trstu. Redni profesor za teorijo družbenih ved na filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Za dopisnega člana v razredu za zgodovinske in družbene vede je bil izvoljen 6. decembra 1949, za rednega v tem razredu pa 17. oktobra 1958.

K biografskim podatkom, objavljenim v Letopisu SAZU, tretja knjiga (1950) str. 165, je dodati:

Profesor Zihlerl je bil od 1948 do 1950 direktor Inštituta za družbene vede v Beogradu, kjer je tudi predaval predmet »dialektični in historični materializem«. Od 1950 do 1953 je bil minister za prosveto LRS. Od 1953 je redni profesor na filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Je zvezni ljudski poslanec in član Izvršnega komiteja CK ZK Slovenije.

Po izvolitvi za dopisnega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti leta 1949 je profesor Zihlerl svoje znanstveno delo, osredotočeno na proučevanje historičnega materializma še razširil, poglobil in zajel pri tem nova področja iz tematike družbenih ved ter filozofsko družbenih vprašanj. Objavo njegovega obsežnega dela »Dialektički i istoriski materijalizem« (I, II, 1951, 1952; leta 1952 oba dela skupaj v drugi izdaji) v tem obdobju je predvsem podčrtati; avtorju zagotavlja posebno mesto v marksistični literaturi, veljavno tudi preko naših ožjih meja. — Tudi po izvolitvi za dopisnega člana Akademije je prof. Zihlerla še vedno intenzivno privlačevala aplikacija historičnega materializma na probleme iz politične, gospodarske, literarne in kulturne zgodovine. Vprašanje družbene strukture in politične orientacije zavzema pomembno vlogo v razpravah prof. Zihlerla o osebnostih iz literature, tako Prešerna, Cankarja, Župančiča, Goetheja in Bjelinskega in pa na primer v spisu »O nekaterih teoretičnih in praktičnih vprašanjih slovenskega zgodovinopisja« (1951). V vseh teh in

takih razpravah opredeljuje avtor stališče historičnega materializma do historičnih problemov. Pri tem pa ostane teoretik družbenih ved, sociolog, saj je historični materializem marksistična sociologija.

Bibliografija

Do leta 1956 je objavljena v Letopisu SAZU, tretja knjiga, 165—171, oziroma v izboru v knjigi Univerza v Ljubljani (1957), 76—77. Dodati ji je:

a) Knjige:

Umetnost in miselnost. Ljubljana 1956. 88 str.

Umetnost i idejnost. Preveo sa slovenačkog Lazar Čarnić. Beograd 1957. 84. str.

Književnost in družba. Ljubljana 1957. 510 + (I) str.

Književnost i društvo. Knjiga prva. Sarajevo 1958. 272 + III str.

Književnost i društvo. Knjiga druga. Sarajevo 1958. 354 + (II) str.

O nekaterih aktualnih vprašanjih socializma. Ljubljana 1959. 140 + (II) str.

b) Razprave in članki:

Ob novi izdaji »Speransa«. Knjiga V/1957, str. 247—249.

Nekaj o predmetu in metodi naših socioloških raziskovanj. Komunist XVI/1957, št. 1, str. 10.

Kaj je moderno in kdo je dejanski nosilec modernega. Drugi »Kulturni razgovor« v Križankah. LdP XXIII/1957, št. 87, str. 5.

Partija in slovensko izobraženstvo, LdD XXIII/1957, št. 91, str. 4.

O modernem in njegovih družbenih nosilcih. NSd V/1957, str. 579—597.

Nesporazumi in navzkrižja. NSd V/1957 str. 775—782. (Ob članku J. Vidmarja »Nazorski nesporazumi« v NSd 1957, št. 6.)

Ob štiridesetletnici velike oktobrske socialistične revolucije. NSd V/1957, str. 961—969.

O nekaterih značilnostih oktobrske revolucije. Politični priročnik za komuniste 1957, št. 4, str. 145—151.

Putevima humanizacije društva. Jugoslavija 1958, št. 15, str. 59 do 42; NRazgl VII/1958, št. 22, str. 526.

Smo za tovariško kritiko, a proti podtikanju. Komunist XVII/1958, št. 18, str. 12. (Govor na VII. kongresu ZKJ.)

Lenin o kulturi in umetnosti. Komunist XVII/1958, št. 47, str. 8; št. 48, str. 9.

Dve glavni oviri napredka naše kulture. LdP XXIV/1958, št. 68, str. 10.

Svetovni nazor in znanost. LdP XXIV/1958, št. 241. (Ob študiju programa ZKJ.)

Še enkrat o nesporazumih in navzkrižjih. NSd VI/1958, str. 142 do 155, 241—256.

Po kongresu. NSd VI/1958, str. 481—483. (Po VII. kongresu ZKJ.)

Lenin o književnosti in umetnosti. NSd VI/1958, str. 961—976.

Iz spominov. NSd VI/1958, str. 1057—1060. (Ob obletnici smrti Ferda Kozaka.)

Svobode in ljudskoprosvetna društva naj obrnejo svojo dejavnost k naprednim proizvajalcem. SPota III/1958, str. 145—147.

O vlogi svetovnega nazora v znanosti in umetnosti. SodP IX/1958, str. 219—226.

Velika obletnica. KolPD 1958, str. 17—20. (Ob 40-letnici Oktobrske revolucije.)

Kratice:

KolPD = Koledar Prešernove družbe; LdP = Ljudska pravica; NRazgl = Naši razgledi; NSd = Naša sodobnost; SodP = Sodobna pedagogika; SPota = Sodobna pota.

FRAN ZWITTER

Rojen 24. oktobra 1905 v Beli Cerkvi na Dolenjskem. Redni profesor za občo zgodovino novega veka na filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Za dopisnega člana v razredu za zgodovinske in družbene vede je bil izvoljen 2. junija 1953, za rednega člana pa 17. oktobra 1958.

Biografskim podatkom, objavljenim v peti knjigi Letopisa SAZU, str. 76, je še dodati, da je bil prof. Zwitter od 1952 do 1954 rektor, od 1954 do 1956 prorektor Univerze v Ljubljani. Od 1954 do 1956 je bil predsednik Zveze zgodovinskih društev FLRJ. Tudi je še nadalje predsednik Zgodovinskega društva za Slovenijo. Po izvolitvi za dopisnega člana Akademije se je znanstveno delo prof. Zwittra v smereh nakazanih že v predlogu za to izvolitev še nadaljevalo, a se je tudi razširilo in poglobilo. Raziskovanja starejše zgodovine mest in meščanstva na Slovenskem, predvsem pa samostojne poglede na vrsto problemov iz novejše slovenske preteklosti in preko nje tudi obče zgodovine, glede katerih se znanstveno delo prof. Zwittra v mnogočem razlikuje od tradicionalnega gledanja oziroma naziranja — je tu v prvi vrsti in znova podčrtati.

Zlasti je navesti raziskavanja s področja zgodovine Slovencev in slovenske zemlje v 17., 18. in 19. stoletju, podana z vidikov, ki so samostojni in novi, s snovjo pod temi vidiki smotrno razporejeno in obravnavano pod širokimi zlasti tudi evropskimi pogledi.

Omeniti je od novejših del predvsem razpravo o Linhartu in njegovem zgodovinskem delu, dalje predavanje dr. Zwittra na Mednarodnem kongresu za zgodovinske vede v Rimu 1955 o problemu narodnega preroda pri Južnih Slovanih v Avstriji, ki obravnava legitimizem in narodnostno načelo, pa poglavja iz zgodovine Slovencev in slovenske zemlje v 17. in 18. stoletju, ki jih je napisal za drugo knjigo Zgodovine narodov Jugoslavije. Moremo trditi, da je dr. Zwitter s tem delom podal

prvo kritično, z novih vidikov zasnovano obdelavo skoraj celotne naše preteklosti v 17. in 18. stoletju, gledano z očmi zgodovinarja v ožjem pomenu besede.

Bibliografija

Do leta 1955 je objavljena v peti knjigi Letopisa SAZU (1954), str. 77 do 82; ta in nadaljevana do leta 1956 pa v knjigi Univerza v Ljubljani (1957), str. 77—79. Dodati je:

Razprave:

Problem narodnega preroda pri Južnih Slovanih v Avstriji: legitimizem in narodnostno načelo; Zgodovinski časopis 9 (1955), 162 do 169.

Odgovor (na članek R. Bičanića: Još jedna riječ o ekonomskoj povijesti), Zgodovinski časopis 9 (1955, 199—201).

Anton Tomaž Linhart in njegovo zgodovinsko delo, Naša sodobnost 5 (1957), 1—13.

Zgodovina narodov Jugoslavije, II, 1959 (poglavja: Absolutizem v okviru starih uredb, Neagrarne ekonomske panoge v 17. stoletju, Kultura v dobi protireformacije, Razvoj kapitalizma v 17. stoletju, Absolutna država in birokratska uprava, Jožefinizem in janzenizem, Podržavljenje šolstva in splošna šolska obveza, Nova družba in nova kultura, Začetek narodnega preporoda).

Članki, ocene, poročila:

Enciklopedija Jugoslavije I (1955), članki: Auersperg Anton Aleksander, Bleiweis Janez; II (1956): Costa Etbin Henrik, Costa Henrik, Cusin Fabio, Czoernig Karl, Dežman Dragutin, Fuster Anton, Gestrin Ferdo; III (1958): Gradovi v Sloveniji od XII. stol.

Spremna beseda (k slovenski izdaji knjige A. J. P. Taylor, Habsburška monarhija 1809—1918).

Fabio Cusin, Zgodovinski časopis 9 (1955), 220—222.

X. svetovni kongres za zgodovinske vede v Rimu, Zgodovinski časopis 9 (1955), 228—233.

MILAN BARTOŠ

Rojen 10. novembra 1901 v Beogradu. Glavni pravni svetnik v položaju ambasadorja in državnega svetnika v Sekretariatu za zunanje zadeve v Beogradu. Honorarni redni profesor na pravni fakulteti Univerze v Beogradu. Za dopisnega člana v razredu za zgodovinske in družbene vede je bil izvoljen 17. okt. 1958.

Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v Beogradu. Prav tam je končal tudi študije na pravni fakulteti (1924). Leta 1927 je dosegel doktorat prava v Parizu. Od 1928 je bil na pravni fakulteti Univerze v Beogradu asistent, od 1929 docent, od 1933 izredni, a od 1940 redni profesor za predmet mednarodno privatno pravo in razne panoge privatnega prava. Po osvoboditvi je opravljal številne funkcije v raznih komisijah, delegacijah in misijah, v domovini in tujini.

Dr. Bartoš je dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, redni član Mednarodne diplomatske akademije v Parizu, Akademije za družbene znanosti v Filadelfiji, Ameriškega združenja za mednarodno pravo v Washingtonu, Société de L gislation Compar e v Parizu,  lan International Law Association v Londonu, dopisni član Helenškega inštituta za mednarodno pravo in stalni član Pomorskega mednarodnega komiteja v Bruslju. Je tudi član stalnega mednarodnega arbitraţnega sodi a v Haagu.

Dr. Bartoš se je v pravni znanosti najprej uveljavil z razpravami, v katerih je proti uglednemu srbskemu pravniku — znanstveniku  ivojinu Periću dokazoval, da je Srbija v svojem dr avljskem zakoniku iz leta 1844 izhajala iz šole prirodnega prava, a ne iz vpliva avstrijskih pravnih doktrin.  tevilna njegova nadaljnja dela s področja mednarodnega zasebnega prava imajo značaj teoretičnih študij s tendenco borbe proti idealisti nemu pojmovanju in vračanja na pozitivizem. Ob-

javljal jih je v glavnem v Arhivu za pravne i društvene nauke od leta 1928 dalje. Dr. Bartoš je prvi srbski pravni pisec, ki zastopa idejo enotnosti mednarodnega prava, javnega in zasebnega. Ponovno je nastopil proti naziranjju, da je srbsko pravo z recepcijo avstrijskega postalo depandansa slednjega. Ko ga je poklic zanesel predvsem na področje mednarodnega javnega prava, se je izkazal kot temeljit poznavalec in raziskovalec sodobnega mednarodnega javnega prava. Dal je pobudo za ustanovitev Inštituta za mednarodno politiko in gospodarstvo, zbiral okoli sebe vrsto mlajših pravnikov in organiziral znanstveno delo na področju mednarodnega prava v Jugoslaviji. V New Yorku je 1951 pobijal Kelsenovo koncepcijo o relativnosti veljave prava Organizacije združenih narodov, ki naj bi veljalo samo med članicami, in zagovarjal teorijo o univerzalnosti tega prava. To teorijo je razvijal tudi na zborovanjih International Law Association. Ogromna in mnogostranska delavnost, temeljitost, borbenost in originalnost dognanj postavlja dr. Bartoša v središče sodobnega znanstvenega prizadevanja na področju mednarodnega prava.

Od novejših knjig dr. Bartoša je zlasti omeniti: Uvod u pravo (1950), Pravni položaj stranaca (skupaj z B. Nikolajevićem, 1951), Međunarodno javno pravo (1951), Osnovni pojmovi o Ujedinjenim nacijama (1953), Savremeni međunarodni problemi (1955), Međunarodno javno pravo I—II, 1954, 1956). Poleg tega je napisal še vrsto knjig in številne razprave in članke, objavljene v domačih in tujih časopisih.

JOVAN ĐORĐEVIĆ

Rojen 12. marca 1908 v Beogradu. Redni profesor pravne fakultete na Univerzi v Beogradu. Za dopisnega člana v razredu za zgodovinske in družbene vede je bil izvoljen 17. oktobra 1958.

Končal je študije na pravnih fakultetah univerz v Beogradu (1933) in Parizu; tu si je tudi pridobil doktorat prava (1935). V razdobju od 1936 do 1941 je bil docent in izredni profesor na pravni fakulteti v Beogradu. V začetku okupacije odpuščen iz službe je živel ilegalno v Beogradu do osvoboditve. Od 1946 je redni profesor pravne fakultete v Beogradu za predmet teorija države in sociologija. Od 1949 je predstojnik katedre za politične znanosti, od 1954 pa upravnik Inštituta za politične znanosti, oboje pri pravni fakulteti v Beogradu. V funkciji državnega podsekretarja je predsednik pravnega sveta pri Zveznem izvršnem svetu v Beogradu.

Je dopisni član Jugoslavske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, član Mednarodne akademije za politične znanosti in ustavno zgodovino ter član Mednarodnega inštituta za politično filozofijo.

Dr. Đorđević je med vodilnimi jugoslovanskimi znanstvenimi pravniki. Kot prvi se je lotil obdelave našega ustavnega prava ter izdal že v letih 1946 in 1947 v dveh zvezkih delo »Ustavno pravo FNRJ«. V tem je prvič nakazal osnovna vprašanja socialistične ustavne znanosti. Po reviziji naše ustave je leta 1953 izdal novo delo »Ustavno pravo FNRJ«. To delo odlikuje vrsta izvornih rešitev in teorij, predvsem pa zgodovinska in sociološka-teoretična utemeljitev in obrazložitev socialistične demokracije. Kot prvi nakazuje Đorđević novo, socialistično deklaracijo pravic človeka, ki se pojavljajo v sistemu osvoboditve dela in osebnosti od omejitev, ki so posledica vseh dosedanjih družbenih formacij.

V mnogih delih raziskuje dr. Dorđević značilnosti jugoslovanske samouprave, vprašanje javnega mnenja v socializmu, politični, državni in pravni sistem Jugoslavije itd. Obseg njegovega znanstvenega, publicističnega in pedagoškega dela je izredno velik. Poleg tega vodi kot predsednik pravnega sveta pri Zveznem izvršnem svetu vse strokovno delo pri zakonskih tekstih, ki jih Zvezni izvršni svet predlaga Zvezni ljudski skupščini in sodeluje tudi pri mnogih najpomembnejših zakonskih osnutkih.

V domačih in tujih znanstvenih in strokovnih časopisih, periodičnih publikacijah in dnevnikih je objavil veliko število razprav in člankov. Nanašajo se na politične znanosti, politično sociologijo, ustavno pravo in teorijo prava. V tisku je delo »La Yougoslavie, Démocratie socialiste«, v založbi Presses Universitaires de France, Paris.

EJNAR DYGGVE

Rojen 17. oktobra 1887 v Libavi (Liepaja) v Latviji. Arhitekt in arheolog, direktor ustanove Ny-Carlsberg v Københavnu. Za dopisnega člana v razredu za zgodovinske in družbene vede je bil izvoljen 17. oktobra 1958.

Gimnazijo je končal v Helsinkiju, v Københavnu univerzo kot kandidat filozofije, arhitekturo in arheologijo pa 1908 na Danski akademiji lepih umetnosti. Od 1918 do 1928 je deloval kot arhitekt, predvsem kot urbanist in v varstvu prirode. Nad praktičnim arhitektom pa je kmalu zmagal znanstvenik, ki se je posvetil raziskovanju in zgodovinskemu pojasnjevanju spomenikov starih kultur. Kot tak se je posvečal študijam tudi na naših tleh, tako v Dalmaciji večkrat od leta 1922 dalje, kjer je raziskoval predvsem v Solinu: *Recherches à Salone I* (z J. Brøndstedom), København 1928; *Recherches à Salone II* (s Fr. Weilbachom), København 1933; *Forschungen in Salona III* (z R. Eggerjem), Wien 1939; *Salona christiana. Studi di antichità cristiana VIII*, Roma 1934. Proučevanje dalmatinskega gradiva je eno glavnih torišč Dyggvejevega znanstvenega prizadevanja. Dyggve je bil tudi med tistimi strokovnjaki, ki so na povabilo Slovenske akademije znanosti in umetnosti zavzeli svoje stališče do problema domnevnega staroslovenskega svetišča v Ptujju. Obsežno je pa tudi Dyggvejevo arheološko raziskovanje in proučevanje, ki ga je opravil na antičnih, starokrščanskih in srednjeveških spomenikih na Danskem, Madžarskem, v Rumuniji, Bolgariji, Grčiji, Turčiji, Albaniji, Italiji in še drugod. Od dolge vrste del s teh področij omenjamo nekaj glavnih: *Das Heroon von Kelydon* (s F. Paulsenom in K. Rhomaiosom), København 1934; *Gravkirke i Jerusalem*, København 1941; *Ravennatum Palatium sacrum*, København 1942; *Das Laphrion. Der Tempelbezirk von*

Kelydon, København 1948; Funktionelismen i amfiteatret, København 1950.

Za našo umetnostno zgodovino posebej je zlasti važna Dyggvejeva ugotovitev kontinuitete med tipi starohrvatskih in starokrščanskih cerkva v Dalmaciji. Rezultate solinskih in starohrvatskih raziskovanj je strnil v pomembni knjigi *History of Salonitan Christianity* (1951), kjer je zavzel stališče do mnogih odprtih in v diskusijah doslej nerešenih vprašanj starokrščanske arheologije in arhitekturne zgodovine ob vzhodnem Jadranu.

E. Dyggve je dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, redni član Danske akademije znanosti, član akademij v Oslu, Stockholmu, Parizu (Institut de France), Mainzu, na Dunaju in v Benetkah. Je častni doktor univerz v Beogradu in Oslu.

LEON GERŠKOVIĆ

Rojen 2. februarja 1910 v Bučju pri Slavonski Požegi. Državni podsekretar v Zveznem izvršnem svetu s funkcijo sekretarja za zakonodajo in organizacijo ter honorarni izredni profesor pri katedri za politične znanosti pravne fakultete Univerze v Beogradu. Za dopisnega člana v razredu za zgodovinske in družbene vede je bil izvoljen 17. oktobra 1958.

Gimnazijo je obiskoval v Slavonski Požegi in Zagrebu (1921 do 1928). Po končanih pravnih študijah na Vseučilišču v Zagrebu (1932) se je posvetil advokaturi. Od vsega začetka se je udeleževal narodnoosvobodilnega boja in se zlasti uveljavljal s propagandističnim in političnim delom ter z izgradnjo ljudske oblasti v Dalmaciji, pozneje pa tudi v Hrvatski. Od 1945 dalje deluje pri Zveznem izvršnem svetu kot vodilni upravni funkcionar v zadevah zakonodaje in izgraditve oblasti.

Dr. Geršković je član komiteja Mednarodnega inštituta za javno upravo v Bruslju in član sveta Association des Sciences Politiques v Parizu.

Dr. Geršković je soustvarjalec in teoretik našega socialističnega pravnega sistema, pedagog in propagator za širše splošno poznavanje novega pravnega reda in njegovih historično-revolucionarnih korenin. Na področju zakonodaje prispeva predloge o novih pravnih inštitutih. Je med vodilnimi izdelovalci predlogov za zakone in predpise o organizaciji državne oblasti v najpomembnejših razdobjih graditve naše države. Zlasti značilno za delo dr. Gerškovića je poglobljanje teoretičnega znanja o pozitivnih inštitutih naše uprave in družbenih organizacij.

S področja državne in politične znanosti je napisal vrsto znanstvenih del. Objavil je leta 1948 prvo sistematično zbirko dokumentov o razvoju ljudske oblasti »Dokumenti o razvoju

narodne vlasti« s kratkimi pojasnili. Nadalje je objavil leta 1957 učbenik »Historija narodne vlasti«. Ta knjiga obsega posamezna poglavja o teoretskih problemih narodnoosvobodilne vojne in socialistične revolucije. Leta 1951 je pod naslovom »Nauka o administraciji« (O organizaciji administracije u socijalističkoj državi, I, Opšti principi organizacije administracije) objavil zbirko predavanj, ki jih je imel na pravni fakulteti v Beogradu. To delo je prvi poizkus sistemizacije te znanstvene discipline. Leta 1956 je objavil knjigo »Državna uprava Jugoslavije«, v kateri razlaga teoretične in pravne probleme državne uprave v Jugoslaviji in pojasnjuje konkretno organizacijo in pristojnost naše državne uprave. V knjigi »Društveno upravljanje u Jugoslaviji« (1957) sistematično obravnava pojave družbenega upravljanja v Jugoslaviji, ki je specifičnost jugoslovanske družbene ureditve.

IVO KRBEK

Rojen 23. avgusta 1890 v Zagrebu. Redni profesor pravne fakultete Vseučilišča v Zagrebu. Za dopisnega člana v razredu za zgodovinske in družbene vede je bil izvoljen 17. oktobra 1958.

Po končanih pravnih študijah v Zagrebu, na Dunaju, v Berlinu in Parizu je bil 1919 promoviran za doktorja prava. Bil je najprej v upravni službi, največ pri agrarnih operacijah. Na pravni fakulteti Vseučilišča v Zagrebu deluje od leta 1928, kjer je redni profesor za upravno pravo. Je tudi član pravnega sveta pri Zveznem izvršnem svetu in Inštituta za primerjalno pravo v Beogradu.

— Prof. dr. Ivo Krbek je pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, član International Law Association v Londonu in Société de L  gislation Compar  e v Parizu. Je tudi član stalnega arbitraţnega sodiŗ  a v Haagu.

Prof. dr. Ivo Krbek dela na širokem občem jugoslovanskem področju prava in obravnava predvsem vpraŗanja, ki so enotna za jugoslovansko pravno znanost. Tako je objavil dela in razprave o jugoslovanski federaciji, o zakonitosti uprave (Mjesečnik — Zagreb 1936), o enotnosti oblasti, o vpraŗanju odmiranja dr  zave (Odumiranje dr  zave, Rad Jugoslavenske akademije, knjiga 288, 1952), o odgovornosti dr  zave za škodo (Odgovornost dr  zave za štetu, Rad Jugoslavenske akademije, knjiga 300, 1954), o osebah v dr  zavni službi (Lica u dr  zavnoj službi, 1948), o sodni kontroli odredb (Sudska kontrola naredbe, Djela Jugoslavenske akademije, knjiga 35, 1939), torej o pomembnih pravno-znanstvenih tematikah jugoslovanskega pravnega sistema. Posebej se posveča klasičnim vpraŗanjem dr  zavne uprave, saj je upravno pravo njegova ožja stroka in dr. Krbek priznan strokovnjak na področju pravnega prava. Napisal je veliko delo »Upravno pravo FNRJ« (I—III, 1955, 1957, 1958). To delo je prvi veliki sistematični tekst, ki zajema

v teoriji klasično upravo pa teorijo in prakso naše uprave; oprt je tudi na komparativne podatke iz držav s tipičnimi posebnostmi uprave. V svoji monografiji »Upravni akt« obravnava dr. Krbek z obsežno dokumentacijo upravno odločbo in obstoječe teorije ter podaja glede na aktualnost upravne odločbe njeno definicijo pa vse mogoče aspekte glede pomembnosti, značaja in uporabe upravnega akta.

RAZRED ZA FILOLOŠKE IN LITERARNE VEDE

MILAN GROŠELJ

Rojen 19. septembra 1902 v Kamniku na Gorenjskem. Redni profesor za klasično filologijo na filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Za dopisnega člana v razredu za filološke in literarne vede je bil izvoljen 17. oktobra 1958.

Po končani gimnaziji v Ljubljani je od 1920 študiral klasično filologijo na univerzah v Ljubljani in Beogradu. Študij je dokončal na Univerzi v Ljubljani (1925), ga pa nato od 1925 do 1926 še izpopolnjeval v Parizu. Od leta 1926 je v srednješolski službi (Sremski Karlovci, Prilep, Maribor, Ljubljana). Za doktorja filozofije je bil promoviran v Ljubljani (1934). Od 1935 je bil honorarni predavatelj, od 1940 docent, od 1945 izredni profesor, od 1950 pa je redni profesor za klasično filologijo na filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Dr. Milan Grošelj je po svojem znanstvenem delu predvsem lingvist. Uveljavlja se zlasti na področju etimološke veje jezikovne znanosti. Razprave s tega in še drugih področij svoje stroke je objavil oziroma objavlja v Razpravah SAZU, Slavistični reviji, Linguistica, Zborniku filozofske fakultete, Živi antiki in še drugod. Posebne omembe je vredna njegova razprava O vplivu afekta na stilizacijo Horacovih od (Zbornik filozofske fakultete I, 1950).

Bibliografija

Do 1956 je objavljena v knjigi Univerza v Ljubljani (1957), str. 55. Dodati ji je še:

Etyma Graeca, Živa antika 6 (1956), 50—57.

Etyma Graeca, Živa antika 6 (1956), 235—238.

Sur quelques mots crétois, Linguistica 2 (1956), 53—54.

Etyma Graeca, Živa antika 7 (1957), 40—44.

Etyma Graeca, Živa antika 7 (1957), 225—229.

Etyma Latina, Živa antika 8 (1958), 35—54.

Deux racines lourdes en grec. Izsledvanija v čest na akad. Dimitr Dečev (Sofija 1958), 73—74.

RAZRED ZA MATEMATIČNE, FIZIKALNE
IN TEHNIČNE VEDE

IVAN VIDAV

Rojen 17. januarja 1918 v Opčinah pri Trstu. Redni profesor za matematiko na naravoslovni fakulteti Univerze v Ljubljani. Za dopisnega člana v razredu za matematične, fizikalne in tehnične vede je bil izbran 17. oktobra 1958.

Po končani gimnaziji v Mariboru je študiral matematiko na Univerzi v Ljubljani, kjer je 1941 opravil diplomski izpit in bil promoviran za doktorja. Od 1945 je bil honorarni asistent, od 1946 docent, od 1949 izredni profesor, od 1953 pa je redni profesor za matematiko na naravoslovni fakulteti Univerze v Ljubljani. — Profesor Ivan Vidav je začel

svoje znanstveno delo z razpravami, ki segajo do sedaj najdalj na težko dostopno področje Kleinovih teoremov v teoriji linearnih diferencialnih enačb (Kleinovi teoremi v teoriji linearnih diferencialnih enačb, 1941; Kleinovi teoremi pri linearnih diferencialnih enačbah s šestimi singularnimi točkami, 1950). Razen v funkcijski teoriji in diferencialnih enačbah je delal dr. Ivan Vidav tudi na problemu, kdaj je mogoče aproksimirati zvezno funkcijo s polinomi. Več novejših razprav sega v področje funkcionalne analize. Zelo zaslužno delo je njegov učbenik »Višja matematika« (I, II, 1949, 1951), ki je prva knjiga te vrste v našem jeziku. Dr. Vidav sodeluje v domačih strokovnih društvih, časopisih in publikacijah, kot v Obzorniku za matematiko in fiziko (Ljubljana), Bulletin de la Société des mathématiciens et physiciens de la R. P. de Serbie (Beograd), Publications de l'Institut mathématique (Beograd), Glasnik matematičko-fizički i astronomski (Zagreb), je pa tudi sode-

lavec svetovnih matematičnih revij (n. pr. Mathematische Zeitschrift, Acta mathematica).

Bibliografija

Bibliografija do leta 1955 je objavljena v knjigi Univerza v Ljubljani (1957), str. 32. Dodati ji je še naslednje razprave:

Quelques propriétés de la norme dans les algèbres de Banach. Publications de l'Institut mathématique X, Beograd 1956, 53—58.

Eine metrische Kennzeichnung des selbstadjungierten Operatoren. Mathematische Zeitschrift 66, 1956, 121—128.

Le spectre du produit a^*a de deux éléments a et a^* vérifiant la relation $aa^* - a^*a = e$. Glasnik matematičko-fizički i astronomski II/12. Zagreb 1957, 5—7.

Construction de quelques formes linéaires positives. Publications de l'Institut mathématique XI. Beograd 1957, 67—72.

Über die Darstellung der positiven Funktionale. Mathematische Zeitschrift 69, 1958, 562—566.

UMRLI ČLANI

Rado Kušej, rojen 21. julija 1875, umrl 10. maja 1941. Dr. iur., redni profesor za cerkveno pravo na Univerzi v Ljubljani; redni član pravnega razreda od 7. oktobra 1938. — Glej Letopis I, 185—190.

Metod Dolenc, rojen 19. decembra 1875, umrl 10. oktobra 1941. Dr. iur., redni profesor za kazensko pravo na Univerzi v Ljubljani; redni član pravnega razreda od 7. oktobra 1938, načelnik tega razreda od 28. januarja 1939 do smrti; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, častni doktor Univerze v Bratislavi. — Glej Letopis I, 193—197.

Gregor Krek, rojen 27. junija 1874, umrl 1. septembra 1942. Dr. iur., redni profesor rimskega in državnega prava na Univerzi v Ljubljani; redni član pravnega razreda od 7. oktobra 1938; prvi glavni tajnik Akademije od 28. januarja 1939 do 11. julija 1942; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. — Glej Letopis I, 201—238.

Alfonz Pavlin, rojen 14. septembra 1853, umrl 1. decembra 1942. Gimnazijski profesor v pokoju; strokovnjak za floristiko, fitogeografijo in botanično sistematiko; dopisni član matematično-prirodoslovnega razreda od 16. maja 1940. — Glej Letopis I, 241—257.

Ferdinand Seidl, rojen 10. marca 1856, umrl 1. decembra 1942. Realčni profesor v pokoju; strokovnjak za meteorologijo, klimatologijo, seizmologijo in geologijo; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. — Glej Letopis I, 261—290.

Rihard Jakopič, rojen 12. aprila 1869, umrl 21. aprila 1943. Akademski slikar; redni član umetniškega razreda od 7. oktobra 1938. — Glej Letopis I, 41—43; II, 75—89.

Anton Breznik, rojen 26. junija 1881, umrl 26. marca 1944. Dr. phil., gimnazijski ravnatelj, jezikoslovec; dopisni član filozofsko-filološko-historičnega razreda od 16. maja 1940. — Glej Letopis I, 157—160; II, 61—74.

Matija Jama, rojen 4. januarja 1872, umrl 4. aprila 1947. Akademski slikar; redni član od 7. oktobra 1938. — Glej Letopis I, 47—49; II, 90—103.

Ivan Regen, rojen 9. decembra 1868, umrl 27. julija 1947. Dr. phil., gimnazijski profesor v pokoju; strokovnjak za živalsko fiziologijo in občo biologijo; dopisni član matematično-prirodoslovnega razreda od 16. maja 1940. — Glej Letopis I, 175—176; II, 104—105.

Milan Škerlj, rojen 4. septembra 1875, umrl 8. decembra 1947. Dr. iur., redni profesor za trgovinsko, menično in čekovno pravo na Univerzi v Ljubljani; redni član pravnega razreda od 16. maja 1940. — Glej Letopis I, 127—130; II, 106 do 125.

Oton Župančič, rojen 23. januarja 1878, umrl 11. junija 1949. Književnik; redni član umetniškega razreda od 7. oktobra 1938; častni doktor Univerze v Ljubljani, odlikovan s častnim naslovom »ljudski umetnik« od Prezidija Ljudske skupščine LRS, redni član Srpske akademije nauka, dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti in School of Slavonic and East European Studies v Londonu. — Glej Letopis I, 151—153; III, 225—256.

France Kidrič, rojen 23. marca 1880, umrl 11. aprila leta 1950. Dr. phil., redni profesor za starejše slovanske in slovensko literaturo na Univerzi v Ljubljani, višji znanstveni svetnik Akademije; redni član filozofsko-filološko-historičnega razreda od 7. oktobra 1938; od 28. junija 1941 do 1. julija 1942 načelnik tega razreda; od 2. oktobra 1945 do smrti predsednik Akademije; redni član Srpske akademije nauka, dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Bolgarske akademije v Sofiji, Královske české společnosti nauk v Pragi, častni član Slavističnega društva v Ljubljani. — Glej Letopis I, 51*—61*; II, 34—44; III, 257—266; IV, 86—100.

Sergej Ivanovič Vavilov, rojen leta 1891, umrl 25. januarja 1951. Prezident Akademije nauk SSSR v Moskvi; dopisni član razreda za matematične, prirodoslovne, medicinske in tehnične vede od 7. novembra 1947; član znanstvenih akademij v Beogradu, Zagrebu in Sofiji ter Indijske akademije znanosti.

Janko Šlebinger, rojen 19. oktobra 1876, umrl 3. februarja 1951. Dr. phil., upravnik Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani v pokoju, slovenski bibliograf; dopisni član razreda za zgodovinske in zemljepisne vede, filozofijo in filologijo od 21. decembra 1946. — Glej Letopis II, 54—58; IV, 101—124.

Matija Murko, rojen 10. februarja 1861, umrl 11. februarja 1952. Dr. phil., redni profesor za slovansko filologijo na Karlovi univerzi v Pragi v pokoju; dopisni član filozofsko-filološko-historičnega razreda od 16. maja 1940; častni doktor Univerze v Ljubljani in Karlove univerze v Pragi; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Srpske akademije nauka, Češke akademije znanosti in umetnosti v Pragi, Poljske akademije znanosti v Krakovu, Akademije nauk SSSR v Moskvi, School of Slavonic and East European Studies v Londonu. — Glej Letopis I, 172—174; V, 168—177.

Fran Ramovš, rojen 14. septembra 1890, umrl 16. septembra 1952. Dr. phil., redni profesor za fonetiko in zgodovino slovenskega jezika na Univerzi v Ljubljani; redni član filozofsko-filološko-historičnega razreda od 7. oktobra 1938; načelnik tega razreda od 28. januarja 1939 do 31. januarja 1940; glavni tajnik Akademije od 11. julija 1942 do 19. maja 1950; predsednik Akademije od 19. maja 1950 do smrti; upravnik Inštituta za slovenski jezik; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Srpske akademije nauka, Poljske akademije znanosti v Krakovu, Královske české společnosti nauk v Pragi, School of Slavonic and East European Studies v Londonu; član The modern Language Association of America (New York); častni član Slavističnega društva v Ljubljani. — Glej Letopis I, 105—110; V, 148—160.

Boris Kidrič, rojen 10. aprila 1912, umrl 11. aprila leta 1953. Predsednik Gospodarskega sveta FLRJ; redni član razreda za zgodovinske in družbene vede od 6. decembra 1949. — Glej Letopis III, 156—164; V, 161—167.

Lucien Tesnière, rojen 31. januarja 1900, umrl 6. decembra 1954. Redni profesor za primerjalno jezikoslovje na Univerzi v Montpellieru; dopisni član razreda za filološke in literarne vede od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 92—94; VII, 59—65.

Pavel Lunaček, rojen 31. januarja 1900, umrl 2. aprila 1955. Dr. med., redni profesor za ginekologijo in porodništvo, predstojnik Ginekološko-porodniške klinike na medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani; redni član razreda za prirodoslovne in medicinske vede od 30. junija 1954. — Glej Letopis VI, 61—65; VII, 55—58.

Petar Skok, rojen 1. marca 1881, umrl 3. feb. 1956. Dr. phil., redni profesor za romansko filologijo na Vseučilišču v Zagrebu v pokoju; dopisni član od 2. junija 1953; pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, do-

pisni član Srpske akademije nauka v Beogradu, Rumunske akademije znanosti v Bukarešti, Královske české společnosti nauk v Pragi in Académie des Sciences et de Belles-Lettres v Toulouse. — Glej Letopis V, 89—91; VIII, 77—82.

Janko Polec, rojen 19. avgusta 1880, umrl 12. maja leta 1956. Dr. iur., redni profesor za narodno in primerjalno pravno zgodovino na Univerzi v Ljubljani v pokoju; redni član od 7. oktobra 1938, načelnik pravnega razreda od 23. februarja 1942 do 30. septembra 1949, predsednik Terminološke komisije pri Akademiji. — Glej Letopis I, 97—101; VIII, 48 do 60.

Jože Plečnik, rojen 23. januarja 1872, umrl 7. januarja 1957. Redni profesor za arhitekturo na Univerzi v Ljubljani; redni član od 7. oktobra 1938; častni doktor Univerze v Ljubljani in Tehniške visoke šole na Dunaju. — Glej Letopis I, 87—89; VIII, 61—76.

RAJKO NAHTIGAL

France Tomšič

S prof. Rajkom Nahtigalom je legel v grob velik slavist, poznan po slavističnem svetu daleč izven meja naše domovine. Prevzel je pred desetletji znanstveno dediščino svojih učiteljev in nadaljeval vrsto pomembnih slavistov, kakor so bili Kopitar, Miklošič in Jagić. Ko je predlanskim praznoval svojo osemdesetletnico, so se ga v jubilejnem zborniku Slavistične revije spomnili slavisti z vsega slavističnega sveta in dali s tem priznanje njegovemu življenjskemu delu.

Po rodu je bil Nahtigal Dolenjec in je ohranil dolensko izreko in dolensko šegavost prav do konca. Rojen je bil l. 1877 v Novem mestu, a se je še otrok po očetovi zgodnji smrti preselil v Ljubljano. Že na gimnaziji v Ljubljani se je pripravljaj na svoj poklic, saj se je ob srednješolskih predmetih resno ukvarjal s fonetiko, staro cerkveno slovanščino in indoevropsko primerjalno slovnico. Tako se je jeseni 1895 dobro pripravljen vpisal na dunajsko univerzo in poslušal predavanja iz slovanske filologije in indoevropskega primerjalnega jezikoslovja pri priznanih strokovnjakih, kot Jagiću, Vondráku, Meringerju in K. Jirečku. Ko je bil 1901 promoviran, je bil štipendist v Rusiji, tam je dve leti študiral in se aktivno udeleževal ruskega slavističnega življenja. Ko se je vrnil iz Rusije, je prebil na Dunaju deset let utrudljivega in za znanstveno delo malo plodnega življenja s praktičnim poučevanjem ruščine na zavodu za orientalske jezike, eksportni akademiji, v seminarju za zgodovino vzhodne Evrope in nazadnje tudi v slovanskem seminarju dunajske univerze. Leta 1913 je prevzel nove naloge, ko je bil imenovan za izrednega profesorja slovanske filologije s posebnim ozirom na slovenski jezik in književnost na univerzi v Gradcu; tam je štiri leta pozneje postal redni profesor in vodja slavističnega seminarja. Ko je bila v Ljubljani ustanovljena univerza, je bil Nahtigal med njenimi prvimi rednimi profesorji; na novi univerzi je organiziral slavistični študij in ostal aktivni profesor več kot tri desetletja, dokler ga niso tegobe starosti prisilile, da se je umaknil v pokoj.

Med akademskimi učitelji je imel na Nahtigala največji vpliv Jagić, ta je usmeril njegovo zanimanje v slovansko filologijo v njenem širokem pomenu in tej smeri je ostal Nahtigal zvest vse življenje. V središču njegovega dela stoji stara cerkvena slovanščina, ob nji ruščina. Vredno je omeniti, da se je kot začetnik predstavil v Jagićevem seminarju s predava-

njem o povezanosti med akcentom in vokalno kvaliteto v slovensčini; s tem je med prvimi načel to za razvoj slovenskega vokalizma tako pomembno vprašanje. V njegovih študijskih letih je v ospredju cerkvenoslovanski jezik in pismenstvo, od tod je tudi njegova disertacija, temu velja tudi študij v moskovskih bibliotekah in arhivih. Že prve Nahtigalove publikacije napovedujejo temeljito šolanega filologa, strokovnjaka za staro cerkveno slovanščino. Vendar preden se pokažejo druga njegova dela s tega osrednjega področja, mine dvajset let. Leta pedagoškega dela na Dunaju pred odhodom v Gradec niso bila taka, da bi bil mogel zbrano znanstveno delati in publicirati. Graška profesura pa ga je oddaljila od njegove specialne stroke in ga približala slovenistiki; vendar tudi zdaj, ko mu poklicno delo nalaga nove naloge, ostane še zmeraj v bližini stare cerkvene slovanščine: predmet njegovega znanstvenega obravnavanja postanejo brižinski spomeniki, študira jih kot filolog, lingvist in zgodovinar (*Freisingensia* I—IV).

Ko zasede slavistično stolico v Ljubljani, nadaljuje tam, kjer je nehal pred dvajsetimi leti. Pritegne ga komplicirana glagolska paleografija. V razpravi Doneski k vprašanju o postanku glagolice dokazuje, da je Konstantin ustvaril glagolico na podlagi grškega alfabeta, odmaknil se je pa od njega, če grška črka po glasovni vrednosti ni bila primerna fonetični naravi slovanskega glasu; s tem fonetičnim paralelizmom razlaga orientalski izvor posameznih glagolskih črk ali pa pojasnjuje pomen negrških elementov v tako imenovanem negrškem delu glagolice. K temu vprašanju se je povrnil tudi še pozneje v starejših letih. Že zgodaj se je začel ukvarjati s starocerkvenoslovanskim evhologijem in se je ukvarjal z njim skoraj prav do konca. Dognal je, da je bil sinajski starocerkvenoslovanski evhologij preveden iz starobizantinskega evhologija še v moravski epohi starocerkvenoslovanskega pismenstva. Ta spomenik je izdal dobrih petnajst let po prvi razpravi o evhologiju. Objavil ga je v dveh knjigah, v prvi fotografske posnetke na podlagi originalnih fotografij, v drugi pa je natisnil cirilski prepis z izčrpnim kritičnim aparatom. Dobro je vedel, da je izdaja tega kodeksa nujno potrebna; drugi starocerkvenoslovanski spomeniki so bili namreč dostopni v zanesljivih izdajah, sinajski pa samo v premalo natančni Gintlerjevi objavi, serija izdaj ruske akademije znanosti pa se je 1922 ustavila tik pred izdajo sinajskega evhologija. Zato Nahtigal v uvodu k I. delu po pravici zatrjuje, da slovenska akademija dokončuje delo, ki ga je začela ruska akademija. Škoda je le, da ni zmogel še III. dela, študije o kodeksu in

jeziku. V najstarejše pismenstvo je posegel še z razpravo o tako imenovanih očetovskih knjigah (Оѣцѣскыя кни́ги), kakor jih omenja Metodovo življenje; Nahtigal dokazuje, da so to knjige takšne vrste kakor Clozov glagolit, supraseljski zbornik in drugi homiliarji; prototip Metodove očetovske knjige vidi v Clozovem glagolitu, ki je moral nastati že v Veliki Moravi.

Paleografskim in tekstnokritičnim razpravam se pridružujejo razprave, ki segajo na področje besednega zaklada in etimologije, zbrane v knjigi Starocerkvenoslovanske študije. V teh študijah mojstrsko kaže na pozitivne strani povezave med filološko in lingvistično metodo in na primerih prepričljivo dokazuje, kakšne prednosti daje lingvistu temeljita filološka analiza materiala. Manj številne so pri Nahtigalu razprave, ki se ukvarjajo s čisto gramatikalno strukturo stare cerkvene slovanščine (o ujevskih osnovah, imperativu na -a- in -ê-, participu tipa grędęi). Tudi vse te odlikuje skrbno zbrano gradivo, natančna analiza in preudarno sklepanje.

Drugo veliko področje, ki mu je ostal Nahtigal zvest od mladih let pa do pozne starosti, je ruski jezik in stara ruska književnost. Prvi začetki segajo že v akademska leta, odsevajo tudi v njegovi doktorski disertaciji in so vidni tudi še v nekaterih zgodnjih publikacijah. Prvo veliko delo s tega področja Akzentbewegung in der russischen Formen- und Wortbildung I je bilo napisano že 1912, je pa zaradi vojne izšlo šele 1922; zasnovano je v dveh delih: prvi del naj bi na podlagi gradiva iz oblikoslovja in besedotvorja dognal razvojne tendence ruskega naglasa, drugi pa bi moral govoriti o ruskem akcentu v okviru splošne slovanske akcentologije. Delo je ostalo nedokončano, prva knjiga prinaša zelo obsežen in dobro dokumentiran material samo o ženskih ijevskih in o moških samostalnikih. Vrhunec svojih rusističnih prizadevanj je Nahtigal brez dvoma dosegel, ko je v svojem 77. letu objavil slovensko izdajo staroruskega epa Slovo o polku Igořevê. Izdaja zbujajo splošno pozornost ne samo po originalni zamisli — avtor je namreč objavil četverni tekst (originalnega po editio princeps, starorusko rekonstrukcijo, akcentuirano fonetično transkripcijo in slovenski prevod), ampak tudi in predvsem po obsežnem in temeljitem poznanju stare ruščine ter po skrbni in domiselni interpretaciji številnih nejasnih mest v besedilu. Z rekonstrukcijo prvotnega besedila si je naložil težko delo, ki ga je večkrat postavilo pred skoraj nerešljiva vprašanja. Nahtigalova izdaja razodeva zelo skrbno pripravo in dolgo ter naporno delo, ki ga lahko opravi samo, komur je snov do podrobnosti znana in komur je delo take vrste res pri srcu.

Ob Slovu stopa v ozadje sicer tudi zelo tehtna knjiga Ruski jezik v poljudnoznanstveni luči. Pokazal je v nji moderno ruščino in glavni obris njenega zgodovinskega razvoja, v prvi vrsti njeno razmerje do stare cerkvene slovanščine. Posebno ceno daje knjigi opozorilo na znanstveni študij knjižne ruščine po letu 1917 in na vulgarizacijo knjižnega jezika, dokler je ni zaustavila reforma v začetku tridesetih let.

Ob zasledovanju razvoja slovanske primerjalne slovnice, ob lastnem aktivnem slavističnem delu in ob skušnjah, ki so mu jih leta in leta dajala akademska predavanja, je v Nahtigalu dozorel načrt, da svoje znanje in svoje poglede strne v sistematičen učbenik. Tako je nastalo glavno njegovo delo Slovanski jeziki (1938, 1952). Sam ga je označil kot »kratek in plastičen oris tipa in strukture slovanskih jezikov«; z njim je dejansko dal pravo primerjalno slovnico slovanskih jezikov v dveh prerezih: v predhistorični, praslavovski dobi in v času njihovega individualnega zgodovinskega razvoja. Delo je bilo zamišljeno v več knjigah, izšla je samo prva z glasoslovjem in oblikoslovjem, besedotvorja in sintakse pa ni napisal, v prvi vrsti zato ne, ker ni imel pri roki dovolj strokovne literature, da bi tako težka poglavja mogel obdelati na takšen način in v takšni povezanosti, kakor je to storil v prvi knjigi. Delo je v slavističnem svetu zaradi svoje dognanosti in originalne metode naletelo na splošno priznanje. Iz podobnih nagibov kakor Slovanski jeziki je izšla tudi knjiga Uvod v slovansko filologijo; z njim je napisal študentom slavistom priročnik, ki naj bi jim razjasnil pojem in obseg te vede, hkrati pa jim dal tudi kritičen pregled dotedanjih orisov zgodovine slovanske filologije. Zelja, da bi dal kar največ gradiva, je dala knjigi tudi posebno obliko: več kot polovica prostora zavzemajo obširne pripombe in osebno kazalo.

Na drugačno področje je segel, ko je za tisk pripravil jubilejno izdajo Kopitarjevih spisov kot nadaljevanje Miklošičevih B. Kopitars Kleinere Schriften. Nahtigal je Kopitarja visoko cenil kot znanstvenika in si v tej izdaji prizadeva za pravičnejšo sodbo o Kopitarju človeku. Delo je tehnično zgledno urejeno, kakor zahtevajo pravila tekstnokritične izdaje, in je opremljeno s celo vrsto kazal ob koncu knjige. Literarni zgodovinarji sodijo o tej izdaji, da je Nahtigal z njo izredno koristil literarni zgodovini in da je delo tudi s stališča literarne zgodovine zgledno (Slodnjak, Slavistična revija X, 13).

Ob teh večjih delih bi bilo treba naštetih še vrsto manjših, pa vendar pomembnih del, da bi bila pokojnikova znanstvena podoba popolnejša, pa naj gre tu za filološko-lingvistične

članke ali pa za biografije velikih slavistov in objavljanje korespondence. Vse zgovorno priča, da je nazorno spremljal najrazličnejše pojave v slovanski filologiji in da je temu ostal zvest malodane do zadnjih mesecev svojega življenja. V svojih mlajših letih se je ukvarjal celo z albanščino in pomagal urejati vprašanje albanskega knjižnega jezika; z albanščino se je ukvarjal tudi še v prvih letih svojega ljubljanskega bivanja.

Velike zasluge si je Nahtigal pridobil kot organizator slavističnega in znanstvenega dela med Slovenci sploh. Ta stran njegovega delovanja je postala posebno vidna, ko se je vrnil leta 1919 v domovino in postal profesor na ljubljanski univerzi. Organiziral je študij slavistike na mladi fakulteti, poskrbel za knjižnico v slovanskem seminarju in ta seminar vsestransko izpopolnjeval, kolikor je bilo pri tedanjih skromnih sredstvih sploh mogoče. Potrebno znanstveno glasilo za filološke in zgodovinske vede je skupaj z A. Kaspretom, Fr. Kidričem in Fr. Ramovšem ustanovil, ko je bil še v Gradcu, in je bil Časopisu za slovenski jezik, književnost in zgodovino ves čas tudi sourednik (1917—1928). Leta 1921 je ustanovil Znanstveno društvo za humanistične vede, ki je pripravljalo pot bodoči akademiji, in mu bil ves čas predsednik (do 1939). Ko je bila ustanovljena slovenska akademija, je postal njeni redni član in bil tudi njen prvi predsednik (1939—1942); od 1945 do 1949 je bil načelnik razreda za zgodovinske in zemljepisne vede, filozofijo in filologijo. Za organizacijo slavističnega dela se je zavzemal tudi v širšem krogu, leta 1935 je bil predsednik Slavističnega društva in ga je društvo 1937 izvolilo za častnega člana. Deset let je deloval kot predsednik komisije za profesorske izpite. Da je užival v slavističnem svetu velik ugled, o tem pričajo njegovi življenjski jubileji, zlasti pa praznovanje njegove osemdesetletnice. Njegovo znanstveno delo je dobilo priznanje tudi s tem, da je bil izvoljen za dopisnega člana zagrebške in beograjske akademije.

Kot človek je bil prof. Nahtigal kljub svojemu velikemu znanju in položaju, ki si ga je s tem znanjem pridobil v naših najvišjih znanstvenih ustanovah, skromen in z vsakomer priazen. Zavedal se je vrednosti svojega dela, bil nanj po pravici ponosen, bil pa je pravičen tudi do dela drugih. S svojimi znanstvenimi deli si je ustvaril ime velikega znanstvenika, s svojimi dobrimi človeškimi lastnostmi pa je dosegel, da nam bo spomin nanj zmeraj lep.

IZIDOR CANKAR

Francè Stelè

Dne 22. septembra 1958 je v Ljubljani umrl redni član I. razreda Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Izidor Cankar. Ž njim je izgubila Akademija enega svojih najuglednejših članov in enega glavnih pobornikov za svojo ustanovitvev.

Izidor Cankar je bil rojen 22. aprila 1886 v Šidu v Slavoniji kot sin krojača, strica pisatelja Ivana Cankarja. Tam je obiskoval ljudsko šolo; gimnazijo in bogoslovje pa med leti 1897 in 1909 v Ljubljani. Ker je kazal zanimanje za umetnost ter tudi sam začel ustvarjati v prozi, so ga njegovi vzgojitelji poslali na višje študije v Louvain, kjer naj bi se izobrazil v estetiki in se tako usposobil za urednika družinskega lista Dom in svet, ki je kazal težnjo, da se razvije v resnejše literarno in umetnostno glasilo. Verovali so namreč še v nek apriorno v umetniškem ustvarjanju veljaven nauk o lepoti, ki naj bi postal podlaga za umetnostno smer tega lista. Študije v Louvainu je Cankar izpopolnil s krajšim bivanjem v Londonu, nato pa se je odločil, da jih nadaljuje v Gradcu, kjer je takrat slovela šola Jožefa Strzygowskega. Ker je bil ta med tem poklican na univerzo na Dunaju, je prišel za njim tudi Cankar, toda se kmalu odločil za Maksu Dvořáka, takrat vodilnega predstavnika tako imenovane »dunajske šole«. Tu je dobil solidno metodično podlago, ki je postala zanj posebno važna po prvi svetovni vojni, ko se je odločil za umetnostno zgodovinski poklic. Vplivala pa je ta šola tudi nanj kot umetnostnega kritika, ker je odklanjala normativno estetiko in poudarjala, da ima likovna umetnost svoje lastno življenje, ki ga mora upoštevati tudi kritika. Svoje študije je Cankar dovršil leta 1913 z doktoratom iz filozofije na podlagi disertacije o slikarju notranjščine ljubljanske stolnice Giuliju Quagliju.

Medtem se je že dejavno vključil v naše literarno življenje kot kritik in esejist ter kot ugleden leposlovni pisatelj. Ob največjih simpatijah umetniške in literarne javnosti je z novim letom 1914 prevzel uredništvo Doma in sveta in postal moder mentor in pospeševalec doraščajočih talentov. Uredništvo je obdržal do leta 1918 in s svojim glasilom srečno prebrodil vojno viхро; vsestransko je utrdil njegov ugled pa tudi svoj položaj kot borben kritik. Medtem pa je tudi njega zajela vojna, postal je vojni kurat. Ker je odločno podprl proti Šušteršiču Krekovo krilo SLS, je začel igrati tudi politično

vlogo. To ga je konec vojne odtegnilo od Doma in sveta in prevzel je glavno uredništvo Slovenca. Ob prevratu je postal eden najvidnejših članov Narodnega sveta SHS v Zagrebu in član delegacije, ki je potovala konec leta 1918 v Beograd, da sklene z vlado kraljevine Srbije dogovor o zedinjenju jugoslovanskih delov razpadle monarhije v skupno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ko je kasneje uvidel, da gre razvoj v smeri, ki ni v korist slovenski kulturi, je postal leta 1920 eden izmed organizatorjev avtonomistične deklaracije slovenskih kulturnih delavcev.

Ustanovitev slovenske univerze ga je končno potegnila iz politike in odločil se je za znanstveno kariero, ko je sprejel ponudbo, da zasede mesto docenta umetnostne zgodovine na filozofski fakulteti. Zaradi znanstvene izpopolnitve je odšel leta 1919 ponovno na Dunaj k bivšemu učitelju Maksu Dvořáku, da se temeljito pripravi za novi poklic. Drugo srečanje z učiteljem je bilo pomembno posebno za to, ker je ta prav takrat, nekaj let pred svojo prerano smrtjo, končno formuliral svoj nazor o umetnostni zgodovini kot zgodovini stila in po njem kar kot zgodovini duha. S temi spoznanji se je Cankar vrnil v Ljubljano in z letnim semestrom 1920 postal docent za zgodovino zahodnoevropske umetnosti, ki smo ji do vojne poznali komaj ime. Organiziral je šolo s tem, da je ustanovil seminarsko knjižnico z nakupom biblioteke prav takrat umrlega mariborskega umetnostnega zgodovinarja Avgušтина Stegenška in z nabavo osnovnega študijskega in učnega aparata. Leta 1923 je postal izredni profesor, leta 1928 redni profesor in ostal na univerzi do leta 1936, ko se je odločil za diplomatsko kariero. Ves ta čas je bil med najdelavnejšimi kulturnimi delavci, na univerzi pa eden najbolj blestečih predavateljev, katerega poslušati je veljalo za dokaz kulturnega zanimanja. V zvezi z interesi napredka zgodovine umetnosti je takoj po prevzemu mesta na univerzi ustanovil Umetnostno zgodovinsko društvo, ki je imelo namen popularizirati umetnostno zgodovinske izsledke in podpreti razvoj šole na univerzi. Že z letom 1921 je začelo izhajati društveno glasilo Zbornik za umetnostno zgodovino, ki je bilo prvo po čisto znanstvenih načelih vodeno glasilo naše stroke pri nas. Posebna Cankarjeva skrb je bila posvečena Narodni galeriji, pri kateri se je bilo bati, da bo zašla v diletantizem, saj niti kolikor toliko kritičnega pregleda materiala, ki bi prišel zanjo v poštev, ni bilo. V ta namen sta bili po njegovi pobudi organizirani dve razstavi, leta 1922 zgodovinska razstava slovenskega slikarstva, leta 1925 pa razstava portreta na Slovenskem. Can-

kar namreč ni soglašal s prvotnim okvirom Narodne galerije, ki je bila v bistvu razstava novejšega slovenskega slikarstva z impresionizmom na čelu, zgodovinske dobe pa je upoštevala le toliko, kolikor so pomagale poudarku tega viška. Njegov cilj je bil zgodovinska galerija upodablajočega likovnega ustvarjanja pri Slovencih od prvih pojavov do današnjega dne. Tudi ta cilj se mu je posrečilo vsaj v njegovih glavnih potezah uresničiti že v prvih desetih letih. Ko je bila Narodna galerija izgrajena, je začel skrbeti za sodobno umetnost in zasnoval Moderno galerijo, ki naj bi postala stalno torišče žive umetnosti. Za njeno uresničenje je preskrbel milijonski fond, brez katerega bi je verjetno še danes ne bilo. Vneto se je prizadeval tudi za ustanovitev Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Bil je dalje med ustanovitelji slovenskega PEN-kluba, ki je bil važno sredstvo za dviganje ugleda naše književnosti v svetu. Leta 1935/36 je bil tudi predsednik te organizacije. Njegova je bila tudi zamisel Slovenskega biografskega leksikona; organiziral je prvi krog sodelavcev in bil je njegov prvi urednik.

Leta 1936 je zamenjal univerzitetno stolico za poslaniško mesto v Buenos Airesu, kjer je ostal štiri leta. Med vojno je bil od 1941 do 1944 poslanik v Kanadi; leta 1944 se je preselil v London kot prosvetni minister v Šubašičevi emigrantski vladi. Po treh mesecih je ta položaj zapustil in stopil v stik z narodno-osvobodilnim gibanjem v domovini. Po osvoboditvi je bil do prekinitve diplomatskih stikov s to državo poslanik v Grčiji; nato pa je bil na razpoloženju v zunanjem ministrstvu v Beogradu, dokler ni bil leta 1947 razrešen diplomatske službe. Odslej je do smrti živel v Ljubljani kot upokojen univerzitetni profesor. Vlada ga je imenovala za konzulenta v zadevah umetnostnih galerij. Aktivno je sodeloval do smrti kot podpredsednik Umetnostno zgodovinskega društva, ki mu je ob sedemdesetletnici posvetilo četrti zvezek nove serije Zbornika in ga izbralo za častnega člana. Zadnja leta je bil predsednik upravnega sveta Narodne galerije. Slovenska akademija znanosti in umetnosti ga je leta 1953 počastila z rednim članstvom. Zadnja leta je vidno pešal; posebno se je njegovo zdravstveno stanje poslabšalo, odkar je v zimi 1957 na 1958 dvakrat na pomrznjeni cesti padel. Posledica je bila, da ni bil več trden v nogah, plašil ga je izredni krvni pritisk, ki je tudi povzročil možgansko kap, na posledicah katere je umrl. Pokopan je bil na stroške Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Izidor Cankar je bil izreden kot človek in kot javni delavec. Bil je podjeten, bister in razgiban duh, ki ni nikdar

miroval in se udeleževal na najrazličnejših področjih javnega življenja. Mogoče bi mu ne bili nepravilni celo, če bi rekli, da se je uspelega začetka kmalu naveličal in iskal nove naloge. Kakor je bil na primer z vsem srcem pri glavnem poklicu, univerzitetni profesuri, prav tako ga je z nekim olajšanjem zamenjal za diplomatski poklic, češ, tu sem dal svoje, več ne bi mogel. Povsod pa, kjer je poprijel, se je uveljavil iniciativno in dvigal kakovost dela. Težko je celo reči, če je sam smatral tisto področje, kjer se je najuspešneje uveljavil, znanost, za svoj najvažnejši posel. Bil je v bistvu preveč umetnik, da bi se bil mogel podrediti interesom ozkega znanstvenega raziskovanja. Zanj velja v polni meri, kar je v romanu S poti zapisal o Fritzu: »Za dobro zasukan stavek bi dal leto življenja.« Lahko bi ga označili celo kot da je bil nemiren duh. V čem je bilo bistvo te nemirnosti, je veliko vprašanje. Gotovo je, da se ni nikdar dobesedno rinil v ospredje kot stremuh, gotovo pa tudi, da je znal najti pota, ki so vodila do cilja, če se je odločil za akcijo. Po vsem se zdi, da tudi drugi del njegove karakteristike Fritza ustreza njemu: »Velikansko mora biti njegovo slavohlepje; mislim, da je to ključ vseh njegovih skrivnosti; morda se tega zaveda, morda ne.« Kakor bi že bilo, je gotovo, da Cankarja ni mogoče prištevati enostavnim osebnostim.

Z uspehom se je uveljavil kot politik, kot diplomat, kot organizator, kot urednik, kot leposlovni pisatelj, kot znanstvenik, kot publicist, kot kritik in kot prevajalec. Sodbo o njem kot politiku prepuščamo zgodovini. Slovstvena zgodovina naj ugotovi njegov pomen v leposlovju, publicistiki in prevajanju. Za nas je zanimiv predvsem kot znanstvenik, kritik in kulturni delavec.

Kot kulturni delavec se je izrazil predvsem z organizacijo stolice za umetnostno zgodovino na univerzi, kot ustanovitelj Umetnostno zgodovinskega društva in Zbornika za umetnostno zgodovino, kot reorganizator Narodne galerije in kot urednik Doma in sveta. Prvo troje je ozko zvezano z njegovim znanstvenim prizadevanjem, zadnje dvoje pa zadeva dve važni postavki v slovenskem kulturnem napredku v prvi polovici XX. stoletja. Univerzitetna stolica s svojim jasno izdelanim sistemom poduka in raziskovanja, Umetnostno zgodovinsko društvo in njegovo izključno znanosti namenjeno glasilo pomenijo raven, ki je izenačila naša tozadevna dotodaj največkrat diletantska prizadevanja s kulturnim nivojem v svetu, pod katerega bi naša znanost ne smela nikdar več pasti. Tudi reorganizacija Narodne galerije je uveljavila iste zahteve, raz-

čistila kriterije za presojo pomembnosti naše spomeniške posesti in jih izenačila s kriteriji v kulturnem svetu. Ker je ta kriterij odklanjal vsako sentimentalno estetiziranje, je bil sposoben, da se z ustanovitvijo Moderne galerije uveljavi tudi v sodobnem umetnostnem življenju. Tudi mednarodni ugled, ki si ga je priborila ta ustanova po osvoboditvi, je po svoje sad istega neutilitarističnega kriterija.

Reorganizacija družinskega lista Dom in svet v kulturno aktivno literarno in umetnostno glasilo je najožje zvezana z delom Izidorja Cankarja kot kritika. Čeprav so se napredna načela naše publicistike in kritike uveljavljala istočasno tudi drugod, v glasilih, ki so bila načelno napredno usmerjena, je vseeno prav Cankar uspel, da je njegovo glasilo postalo za poldrugo desetletje najprivlačnejše oporišče teženj mladega rodu. Največja zasluga v razvoju Doma in sveta je, da je odločno prekinil z utilitarističnimi težnjami in utrdil likovni umetnosti v slovenski kulturi položaj, ki so ji ga dejansko izvojevali že impresionisti.

Razvoj Cankarja kot kritika je, kakor smo rekli, najožje zvezan z njim kot urednikom Doma in sveta. Usmerjenosti svojih pospeševalcev, ki so ga poslali v svet, da se izобрази v estetiki, se je kaj kmalu začel izmikati. Čeprav je študiral estetiko na katoliški univerzi v Louvainu, kjer so sodili, da se bo pravilno usmeril v duhu sholastične filozofije, je že v enem svojih prvencev pod naslovom Pogovor o umetnosti leta 1910 obračunal z normativno estetiko, ko je zapisal: »Estetika je za ustvarjajočega umetnika prej škodljiva kot koristna, in kdor se pregloboko potopi v spekulacijo, ga bo razjedel dvom, preden napiše vrstico do konca in preden zmeša barvo na paleti, ako si ni posebno svest svojih nalog.« Za naše razmere heretično so zveneale besede, da noben predmet sam na sebi ni nesposoben da ga umetnik obdela in ga tako napravi lepega; grdost sama ne obstoji; lepota ni ne objektivna, ne subjektivna, temveč relativen pojem in obstoji v relaciji med predmetom in opazovalcem; vsaka tehnika ali katerakoli struja je s čisto estetskega stališča upravičena itd. Drugačna načela je zastopal Mahnič in njegovi pristaši in z njim je bilo treba predvsem obračunati. To priložnost je dobil z objavo Gregorčičevih pisem Gruntarju v Dom in svetu 1916. Odklonil je tako imenovano vzgojno ocenjevanje in ugotovil, da sta slovstveni kritik in vzgojitelj mladine dva in naj bi se vsak držal svojega posla. Kot zastopnik nasprotnega stališča se je oglasil Aleš Ušeničnik. Toda Cankar je na njegove pomisleke, češ da nismo zreli za svobodno kritiko, ugotovil, da tridesetletna

zgodovina Doma in sveta dokazuje, da pedagoška kritika ne vodi do dobrega slovstva in da je treba pozitivnega umetnostnega dela in tudi *umetnostne* kritike. Za boljšo književnost pa je prvi pogoj umetnikova svoboda. Po teh načelih se je odslej razvijal Dom in svet do »španske krize« in vršil kulturno poslanstvo v duhu Cankarjevih načel.

Znanstvenik Cankar pa se je uveljavil kot utemeljitelj slovenske umetnostne zgodovine. Najprej kot organizator na dognani sistematiki temelječe šole, ki opravičeno nosi ime »ljubljska umetnostno zgodovinska šola« in ki se je v marsičem okoristila s skušnjami »dunajske šole«. Nato pa predvsem kot umetnostno zgodovinski pisatelj, ki je izdelal lasten sistem in ga tudi dosledno uveljavljal v svojih raziskovanjih, posebno pa v svoji zgodovini zahodno evropske umetnosti. Kakor iz enega liva je to njegovo delo, ki mu mora visoko stopnjo zrelosti priznati tudi tisti, ki ne bi odobral njegovega načelno idealističnega stališča in bi sodil, da je njegovo obravnavanje umetnostne zgodovine preenostransko in ne zadovoljuje kompleksnosti njene materije. Glavni deli Cankarjevi iz tega področja sta Uvod v umevanje likovne umetnosti s podnaslovom Sistematika stila in Zgodovina likovne umetnosti v zahodni Evropi. V prvi je razčistil osnovno vprašanje umetnostne filozofije, problem osnovnih stilov ali stilnih kategorij, kakor jih tudi imenujemo. Svoj sistem je formuliral brez nepotrebnih filozofskih spekulacij, tako da jih lahko s pridom uporabi umetnostni zgodovinar. V duhu Dvořákovskega koncepta je tudi Cankarju umetnostna zgodovina zgodovina stila in kot taka kar zgodovina duha. Kajti umetnikovo delo je odraz njegove miselnosti, ki je lahko prvenstveno idealistična, realistična ali naturalistična; če pa govorimo o idealizmu, realizmu in naturalizmu, govorimo več nego samo o načinu, kako se podoba sveta in življenja sploh oblikuje v človekovi duši, govorimo o človeku samem. Da se uveljavi v kakšni skupini nov stil, se mora v njej formirati nova miselnost, ki zadeva celega človeka, njegov svetovni nazor. Zato je stil človek, pa tudi doba. Umetnina pa je formirani in okoličino formirajoči zakon sam.

Na teh vidikih je Cankar zasnoval svoje glavno delo Zgodovine likovne umetnosti v zahodni Evropi, ki je izhajala od 1926 do 1951 in jo je avtorjeva smrt prekinila na začetku baroka. Njegovi vidiki so izrazito umetnostni vidiki. Iz splošnih kulturnih dispozicij dobe želi pokazati smiselnost in potrebo vsakokratnega stila. Ne graja in ne hvali umetnostnih tvorb, ker jih smatra za nujno posledico duhovnih razpoloženj

posameznih dob, in jih predstavlja kot izraz teh razpoloženj; tako umetnostna zgodovina ne sodi in ne predpisuje, marveč analizira in pojasnjuje. Umetnostno zgodovino pojmuje kot vrsto dogodkov, ki v časovni zaporednosti drugi drugega sodoločajo, a ki so hkrati v organizirani zvezi z ostalim razvojem duhovnega življenja. Koncept zgodovine, ki predstavlja umetnino zgolj kot izraz individualne umetniške psihologije, je zgrešen, ker razbija zgodovino na tisoče drobnih umetniških dejanj. Napačno je to tudi metodično, saj je večina umetniških del anonimna. Ker je umetnost izraz duševnega stanja dobe, družbe in njenih udov, se Cankarjeva zgodovina ogiblje zunanjih zgodovinskih podrobnosti, ki niso v zvezi s stilnim razvojem, opušča inventarsko naštevanje in se omejuje na dežele, ki so za razvoj stila važne in na umetnine, ki tvorijo v stavbi pretekle umetnosti konstruktivne člene; ker ji gre za to, da pokaže, kaj je značaj in vsebina stila, so ji bolj važna stilna dejstva nego biografije umetnikov in način postanka umetnin. Tako je Cankarjeva zgodovina zahodno evropske umetnosti pravzaprav »zgodovina umetnosti brez imen«, o kateri se je v času njegovih študij pogosto razpravljalo kot o idealu avtonomno zasnovane zgodovine umetnosti.

Cankarjeva zgodovina je izhajala celih 25 let in nazadnje ostala torzo. Koliko jo bo mogoče dopolniti z gradivom v zupuščini, še ni jasno. Čas je tudi sicer ni bil naklonjen. Če bi bila objavljena v dvajsetih letih, bi bila pomenila tudi v mednarodnem okviru izpolnitev pomembnega deziderata. Medtem pa so se razmere toliko spremenile, da je te vrste obravnava dobrodošla le še kot odličen študijski pomoček, njeno znanstveno aktualnost pa so odrinili v drugo vrsto novi vidiki in problemi, ki jih stavi umetnostni zgodovini novi čas. Kot študijski pomoček pa ima trajno vrednost posebno tudi zaradi bistrih in nazornih stilističnih analiz umetnostno zgodovinsko osnovnih umetnin.

V razvoju novejšje umetnostne zgodovine pa zavzema Cankarjevo delo, čeprav je napisano v jeziku majhnega naroda, častno mesto. Ni sicer moglo vplivati na splošni razvoj, pomeni nam pa potrdilo zavesti, da se je naša po Cankarju vpeljana umetnostna zgodovina spočela na ravni takratnega mednarodnega stanja. Uvod je v razvoju te problematike kronološko med Wölfflinovimi osnovnimi pojmi umetnostne zgodovine, ki so izšli prvič leta 1915 in leta 1934 po H. Lützeljerju izdano knjigo *Grundstile der Kunst*. V primerjavi s prvo pomeni Cankarjeva knjiga napredek po jasnejši sistematičnosti in točnosti pojmovanja, druga pa je Cankarjevo formulacijo stilov v

celoti potrdila in jo filozofsko spekulativno utemeljila, kolikor tiče upodablajoče stroke umetniškega ustvarjanja, edino v pogledu arhitekture ga je bistveno dopolnila. Podoben je položaj Cankarjeve zgodovine med Kohn-Wienerjevo knjigo *Die Entwicklung der Stile in der bildenden Kunst*, ki je izšla 1910, in R. Hamanna *Geschichte der Kunst*, ki je izšla leta 1932. Tu je namreč narejen poskus premagati togost in pogosto celo neustreznost delitve razvoja na tako imenovane »historične sloge« in duhovno in stilno razvojnemu značaju ustrezneje razdeliti razvoj po imanentnih značilnostih »umetnostnega hotenja«. Na to pot je krenil Cankar že 1926, ko sicer uporablja uveljavljene označbe razvojnih obdobij, romanika, gotika, renesansa, barok itd., vendar mu to ne pomeni več obveznega okvira, v katerega so zgodovino vklepale starejše umetnostne zgodovine, marveč se mimo njega uveljavlja tudi trojnost osnovnih stilov, idealizem, realizem, naturalizem, projicirana iz filozofske spekulacije v zgodovinsko dogajanje kot umetnostno biološko valovanje v logični razvojni vrsti od enega tipa k drugemu. To omogoča, da v Cankarjevem prikazu celota umetnostne zgodovine zaradi neutajljivih uveljavljanj zgodovinskih stilov ne razpade v ločene odseke, ki jih najbolj vidni in najlažje opredeljivi »historični« stilni znaki zaradi očitivnih medsebojnih nasprotij nujno povečujejo. Ko je Cankar zasnoval svojo knjigo, je bil po tej doslednosti eden izmed novatorjev.

Izgraditev sistema je bila Cankarju prva zadeva, zato se je le redko loteval podrobnih umetnostno zgodovinskih nalog; to velja tudi za problematiko domače umetnostne zgodovine, kjer je bdel predvsem nad tem, da bi ne zdrknila nazaj na diletantski nivo in se je oglašal posebno, kadar je bilo treba razčistiti pojme, kar pomeni posredno izredno pomemben prispevek domači znanosti. Posebno važen pa je za domačo znanost kot znanstveni pisatelj; njegov izbrušeni jezik je imel vselej nekaj jezikovno ustvarjalnega in je po tem odločilno vplival na razvoj slovenskega pisanja o umetnosti. Prvič se je spoprijel z jezikovno stilističnimi problemi likovne umetnosti v esejističnih *Obiskih* leta 1911 in s potopisnim »romanom« *S* poti leta 1913. Njegove stilne analize posameznih spomenikov v *Zgodovini* pa pomenijo kot jezikovne kreacije trajno vrednost, ki jo bodo obdržale tudi če bi njegova sistematika zgubila veljavo. Tudi njegovi prevodi iz francoščine in angleščine so skrbno izbrušeni in so odpirali našemu jeziku možnosti, da izrazi marsikatero njemu tuje duhovitosti in domislice. Tudi na tem področju se je Izidor uvrstil med mojstre našega jezika.

Njegov slog je bil na prvi pogled kar nekam tuj v času, ko je vsa mladina sledila sugestivnemu Ivanovemu stilu, ali ko je vsa naša inteligenca posebno v znanstvenem jeziku odsevala načine mišljenja in izražanja privzgojenega v nemškem kulturnem ozračju. Kakor se je v znanosti, pišoč svojo zgodovino umetnosti, namenoma prizadeval, da se otrese spon nemških umetnostno zgodovinskih konceptov in njihovega gradiva ter je zato načrtno študiral predvsem francoske spomenike, tako je tudi v jeziku izražal neke posebnosti, ki smo jih pripisovali vplivu klasikov francoskega jezika na njegov slog.

Cankarjeva Sistematika in Zgodovina sta v domači znanosti mnogostransko vplivali. Stanko Vurnik je njegovo stilno sistematiko uporabil pri svojem Uvodu v glasbo, ki je neposredna aplikacija Cankarjevih osnovnih stilov na vedo o glasbi in na uvod v njeno razumevanje; Cankarjevo umetnostno zgodovinsko metodo je uporabil Vurnik tudi v etnografiji in prav tako tudi Ložar; to je pomagalo našemu narodopisju, da se reši znanstvene neplodnosti deskriptivne metode. R. Ložar in Fr. Starè sta to metodo porabila tudi v arheologiji. V. Ukmar je tej metodi sledil kot Vurnikov učenec v zgodovini glasbe; odjeknila pa je tudi v literarni vedi, za katere napredek jo je Cankar sam smatral za posebno priporočljivo. Pri izdaji in komentiranju del svojega bratranca Ivana je mestoma sam nakazal pot, kako bi se ta veda mogla okoristiti z načeli, katera je po Wölfflinu že Walzel apliciral tudi na literarno vedo.

Z Izidorjem Cankarjem je legel v grob eden izmed najvidnejših predstavnikov generacije med obema vojnama. Ta čas mu je s svojimi težnjami in posebnimi potrebami določil okvir, v katerem se je razvil v markantno osebnost, ki je mnogostransko vplivala na naš kulturni razvoj. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ki ga je odlikovala za njegove znanstvene zasluge z rednim članstvom, pa ga bo ohranila v častnem spominu tudi kot enega najvztrajnejših borcev za njeno ustanovitev.

Dopolnilo k bibliografiji spisov objavljeni v Letopisu SAZU, peta knjiga (1954), str. 68—73:

Grohar Cankarju (s sliko), SR I. (1948), št. 1—2, str. 117—121.

O Moderni galeriji, SPor X (1949), 18. XII. (št. 295).

Klasicizem in romantika na Slovenskem, uvod h Katalogu razstave 1954.

France Mihelič, Exposition des gravures. Paris, mai—juin 1955, uvod h katalogu razstave.

L'Art en Yougoslavie, v La Yougoslavie, Le Monde en couleurs, Paris 1955, str. 29—59.

Fran Tratnik. Slovo na Zalah. NRazgl. VI (1957, 27.IV., št. 8, str. 183).

Langusove risanke. Začetki romantičnega slikarja. SAZU, Razprave. Razred za zgodovinske in družbene vede IV/4 1957.

Narodna umetnost, LdP XXIV (1958, 27. IX., št. 226).

S poti (odlomka), NRazgl. VII (1958, 4. X., št. 19, str. 458—459).

André Maurois, Temno hrepenenje (prevod), Ljubljana 1958.

Uvod v likovno umetnost. Sistematika stila. Druga izdaja Uvoda v umevanje likovne umetnosti. Z uvodom Fr. Stelèta, uredil L. Gostiša. Ljubljana 1959.

Spisi o Izidorju Cankarju :

Fr. Stelè, ZUZ, XIII, str. 95—99. — Izidor Cankar, Hrvatska enciklopedija III (1942). — Slovenski biografski leksikon I, str. 72. — Fr. Stelè, Letopis SAZU V (1954), str. 67—73. — Fr. Šijanec, Izidor Cankar in slovenska umetnostna zgodovina, Nova Obzorja, IX, Maribor 1956, str. 227—251. — Fr. Stelè, Izidor Cankar, utemeljitelj ljubljanske umetnostno zgodovinske šole, ZUZ, n. v. IV, str. 9—30. — St. Mikuš, Spominu Izidorja Cankarja, Naša sodobnost VI (1958), str. 1014—1015. — Fr. Šijanec, Izidor Cankar, Bulletin, Zagreb VI (1958), str. 159 do 160. — Fr. Stelè, Izidor Cankar, uvod v drugo izdajo Uvoda v likovno umetnost (Ljubljana 1959). — Luc Menaše, Dr. Izidor Cankar, Ljubljanski likovni zapiski, Nova obzorja (1959), št. 1—2, st. 65—66.

Kratice: ZUZ = Zbornik za umetnostno zgodovino, NRazgl. = Naši razgledi, SPor = Slovenski poročevalec, LdP = Ljudska pravica, SR = Slavistična revija.

FRANC KSAV. LUKMAN

Milan Grošelj

Franc Ksav. Lukman se je rodil 24. novembra 1880 v Lokah pri Št. Juriju ob Taboru, kjer je tudi hodil v ljudsko šolo 1887 do 1891. Gimnazijo je obiskoval v Mariboru v letih 1891—1899, nakar je na Gregorijanski univerzi v Rimu študiral od leta 1899 do leta 1906 filozofijo in teologijo ter iz obeh strok dosegel doktorat. Nato je šel za kaplana v Slovensko Bistrico, obenem je pa bil vpisan kot slušatelj klasične filologije na filozofski fakulteti v Gradcu. Že čez dve leti, leta 1908, je bil nastavljen kot profesor na bogoslovnem učilišču v Mariboru in tam ostal do leta 1919, ko je postal referent za verske zadeve pri Narodni vladi za Slovenijo v Ljubljani. Naslednje leto je bil izvoljen za izrednega profesorja na teološki fakulteti v Ljubljani in leta 1921 za rednega profesorja. Ponovno je bil dekan teološke fakultete, leta 1926/27 pa rektor Univerze. Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani ga je izbrala za dopisnega člana leta 1940; znova je bil potrjen leta 1948. Kot univerzitetni profesor je bil upokojen leta 1952. Po krajši bolezni je umrl 12. junija 1958. Do svoje smrti je bil član znanstvenega sveta Inštituta za literature Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Prof. Lukman je bil specialist za starokrščansko literaturo in cerkveno zgodovino, živo se je pa zanimal tudi za umetnostno in glasbeno zgodovino. Dela, izvirna in prevodi, ki jih je objavil ali zapustil v rokopisih, so s teh področij. Posebno ga je privlačila patristična literatura. Za prevode s tega področja ga je usposabljal ne samo globoko znanje latinščine, ampak tudi njegova umetniška nadarjenost. Prevajal je z ljubeznijo do slovenščine, in to ne samo elegantnega Avguština, ampak tudi najtežjega latinskega prozaika Tertuliana (prevod je v zapuščini). Z izdajateljsko delavnostjo Slovenske akademije znanosti in umetnosti je pa v neposredni zvezi delo prof. Lukmana kot urednika in sodelavca Slovenskega biografskega leksikona. Uredništvo pri tem delu je prevzel leta 1931 in vztrajal pri tem poslu 20 let. V dosedanjih osmih snopičih tiči ogromno njegovega dela, saj je moral poleg uredniškega posla še pisati številne članke, ki zanje ni bilo mogoče dobiti sotrudnikov. Tako je do sedaj v leksikonu natisnjenih že čez sto njegovih prispevkov, v rokopisu je pa pripravljenih za nadaljnje snopiče še 40 člankov. O pomanjkljivostih leksikona in bodočih nalogah je sam spregovoril v Slavistični reviji IV

(1951), 103 d.; zapisek je bil napisan že za Ramovševo številko revije, ki je izšla leta 1950.

— Prof. Lukmana se bomo s priznanjem spominjali kot znanstvenega delavca, kot človeka pa s spoštovanjem. Bonum virum facile crederes, magnum libenter.

Dopolnilo k bibliografijam dela dr. Fr. Ks. Lukmana, objavljenim v knjigi Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929, str. 517; v Slovenskem biografskem leksikonu, I, 4. zvezek, str. 685 in v Letopisu Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, I, 169.

I. Knjige

Sv. Hijeronima izbrana pisma, I. del. V Celju 1941. VIII + 312 str.
— II. del. V Ljubljani 1941. VIII + 292 str.

Sv. Janeza Krizostoma izbrani spisi. I. zvezek. V Ljubljani 1942. VIII + 352 str.

Sv. Avrelija Avguščina izbrani spisi. IX. zvezek. V Ljubljani 1943. VIII + 542 str. — X. zvezek. V Ljubljani 1943. VIII + 403 str.

Sv. Cecilija Cipriana izbrani spisi. II. del. V Ljubljani 1943. VIII + 280 str. — I. del. Druga zelo pomnožena izdaja. V Ljubljani 1944. VIII + 322 str.

II. Razprave in članki

Bogoslovni vestnik (Ljubljana):

Dva dokumenta za življenjepis Maksimiljana Leopolda Raspa: XX (1940), 185—191.

Napak umevano mesto v tolerančnem ediktu cesarja Galerija: XXIV (1944), 19—25.

Čas (Ljubljana):

Avguštinove »Confessiones«: XXV (1950/51), 274—282.

Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo (Ljubljana):

Ali je škof Karel Janez Herberstein študiral v Rimu: XXIV (1945), 93—94.

Kronika slovenskih mest (Ljubljana):

Rod Pollinijev in ljubljanski zdravnik dr. Janez Krizostom Polini: VII (1940), 32—34.

Razprave Filozofsko-filološko-historičnega razreda AZU v Ljubljani:

Pripombe h kronologiji Cipriánovih traktatov: II (1944), 197—221.

Razprave Razreda za filološke in literarne vede SAZU v Ljubljani:

Kdaj je Avguštin napisal svoj »Enchiridion«?: II (1956), 305—310.

Slavistična revija (Ljubljana):

Ob Slovenskem biografskem leksikonu: IV (1951), 103—104.

Slovenski biografski leksikon (8 snopičev):

Gesla: Aleš, Bartholotti, Bezjak, Bizjak, Bonač, Čadež, Čebašek, Červ, Čigon, Dobrila, Erker, Farčnik, Filip, Frelih, Girand, Glazer, Globočnik, Gmeiner, Gnidovec, Gollmayer, Golmajer, Henricus & Joannes de Carniolia, Heric, Hörnes, Jakomini, Janežič, Javornik, Jurič, Kaffol, Kalan, Kappus, Karlin, Kerčon, Klapše, Klementini, Kociančič, Kosec, Kovačič, Kragelj, Križanič, Križanič, Kronabetvogel, Kruljc, Kržič, Kutnar, Lajh, Lavrenčič, Lavtižar, Legat, Lekše, Lempl, Lendovšek, Lesar, Leskovar, Lipold, Lotrič, Luby, Majer, Mantuani, Marešič (dva), Marinko, Markošek, Matek, Mauring, Medved, Meglič, Meško, Meznarič, Mlakar, Možgan, Mraz, Müller, Namre, Napotnik, Nežmah, Ogradi, Ojevic, Opeka, Orožen, Pajek, Palir, Partel, Perne, Perpar, Piccolomini, Pikel, Pirc, Pirkmaier, Pirnat, Pogačnik (dva), Pogrietschnigg, Poklukar, Pollini, Ponikvar, Porenta, Praprotnik, Prašnikar, Preckenfeldt, Prembsel(1), Premrou, Premru, Pukmeister, Purgaj, Purgstall, Purkhardt, Qualiza.

Spominski zbornik Slovenije (Ljubljana 1959):

Znanost: 275—285.

Zbornik Teološke fakultete (Ljubljana):

Očenaš v rimski mašni liturgiji za papeža Gregorija I.: I (1951), 23—26.

Sedulius v rimski liturgiji: I (1951), 140—145.

Papež Gregorij I. in solinska škofa Natalis in Maksimus: II (1951), 62—75.

Govor sv. Janeza Krizostoma novokrščencem z začetkom »Bog bodi hvaljen!«: II (1952), 164—173.

Papež Gregorij Veliki in carigrajska oblast: III (1953), 2—16.

Akathistos hymnos: IV (1954), 24—31.

Ogrskega jezuita Gabriela Hevenesija »Quadragesima sancta« v v dveh slovenskih prevodih leta 1770 in 1773: IV (1954), 158—167.

Sv. Avguštin: V (1955), 2—3.

Sv. Ambrož o Jezusovi molitvi: VI—VII (1956—1957), 209—210.

Himnološke drobtine: I (1951), 134—139; III (1953), 118—119; IV (1954), 136—139; VI—VII (1956—1957), 205—208.

Zbornik za umetnostno zgodovino, nova vrsta (Ljubljana):

Dolničarjeva »Historia cathedralis ecclesiae Labacensis« in Bonannijeva »Templi Vaticani historia«: I (1951), 185—191.

Zadnjih deset let dr. Avguština Stegenška: III (1955), 197—224.

Rojstni datum slikarja Janeza Potočnika: III (1955), 250—252.

Pripombe o Dolničarjevi »Bibliotheca publica Labacensis«: V do VI (1959), 469—476.

Beiträge zur alten europäischen Kulturgeschichte. Festschrift R. Egger (Klagenfurt 1952):

Das Anblasen des Teufels beim Taufgelöbniß: I, 343—346.

Lexikon für Theologie und Kirche (Freiburg i. Br.):

Gesla: Gmeiner, Herberstein, Jugoslawien (Statistik), Kreu(t)z (Križevci), Lang, Lavant, Luby, Mahnič, Oberburg, Pettau, Slomšek.

Seznam del, ki jih je prof. dr. Fr. Ks. Lukman objavil ali pa zapustil v rokopisih, je objavljen v Spominskem zborniku Teološke fakultete (Ljubljana 1958), str. 19—27 (St. Cajnkar).

ANDRIJA ŠTAMPAR

Alija Košir

Težko je že sedaj pravilno oceniti pomen dr. Štamparja za jugoslovansko zdravstvo. Toda za vsakogar, ki je v zadnjih desetletjih spremljal razvoj preventivne medicine v Jugoslaviji in zunaj nje, postane kmalu jasno, da je ta veja medicine v naši državi izgubila svojega prvega ideologa, ustanovitelja in organizatorja.

Zamislimo se nazaj v čas kmalu po prvi svetovni vojni. Prebivalstvo tedanje države SHS zaradi vojne in prenekaterih nalezljivih bolezni zdesetkano, kurativno zdravstvo komaj za silo urejeno, preventivno zdravstvo na primitivni stopnji. Tako situacijo v zdravstvu je našel tedaj 31-letni občinski zdravnik v Novi Gradiški dr. Andrija Štampar, ko so ga poklicali novembra 1918 kot zdravstvenega svetnika v Poverjeništvu za socialno skrbstvo v Zagrebu.

Dr. Štamparju opisana situacija v zdravstvu nikakor ni bila neznana. V petletni zdravniški službi v Novi Gradiški je imel dovolj priložnosti, da se je seznanil z zdravstvenimi in socialnimi razmerami na vasi, saj je imel polno neposrednih stikov z ljudstvom, ki ga je mogel natančno proučevati, morda najbolj še s socialno-medicinske strani. Tedaj je že spoznal tri največje šibe ljudstva: tuberkulozo, alkoholizem in spolne bolezni. Odločil se je za dispanzersko metodo boja. Toda za ta boj ni imel ne dovolj materialnih sredstev niti ustanov niti sodelavcev. Vse to je bilo treba šele organizirati, graditi in šolati. O svojem delu je poročal Štampar, ki je bil že več let aktiven strokovnjak-specialist, v dveh večjih delih: Pet godina socijalno-medicinskog rada u kraljevini SHS ter Deset godina unapređivanja narodnog zdravlja. Kolikšni so bili Štamparjevi uspehi že po prvih desetih letih, je najbolje razvidno iz dejstva, da je bilo v tem času ustanovljenih več ko 250 higienskih ustanov. Že tedaj se je pokazalo, da ni Štampar le izvrsten organizator, temveč da ume preskrbeti potrebna materialna sredstva, tako v lastni državi, kasneje pa tudi v tujini.

Z ustanovitvijo lastnega glasila (Glasnik Ministarstva narodnog zdravlja) je pričel Štampar širiti svoje ideje po vsej državi: pred obnovo ljudskega zdravja je treba izvršiti etično obnovo, kajti človek kot najpopolnejše bitje v materialnem pogledu tako malo notira. Hkrati s tem je jel Štampar propagirati socializacijo zdravniškega poklica, češ da ne sme biti

razlike med ekonomsko slabim in močnim. Leta 1923 je imel Štampar svoje nastopno predavanje na Medicinski fakulteti v Zagrebu: predaval je o socialni medicini; predlagal je, da jo je treba uvesti kot obvezen predmet medicinskega študija. Na Štamparjevo pobudo so tudi ustanovili Inštitut za socialno medicino. S svojimi sodelavci je tedaj napisal prvi učbenik socialne medicine.

Štamparjevo delovanje je kmalu zaslovelo tudi zunaj države, kar mu je precej olajšalo pošiljanje mladih moči na specializacijo v tujino. Veliko materialno pomoč je dobival zlasti od Higienske organizacije Društva narodov in od Rockefellerjeve fundacije. Štamparja so čedalje češče izbirali kot člana tujih in mednarodnih strokovnih odborov in organizacij. Rockefellerjeva fundacija je dala materialno pomoč za zgraditev Šole za ljudsko zdravje v Zagrebu in za Centralni higienski zavod v Beogradu. Nastajali so manjši higienski zavodi drugod v državi, nadalje domovi ljudskega zdravja, postaje za zatiranje malarije in druge higienske ustanove. Prav posebno pažnjo je posvetil Štampar zdravstveni prosveti, zaščiti otrok, šolski higieni, zatiranju malarije, tuberkuloze, spolnih bolezni in alkoholizma.

Leta 1930 so postavili Štamparja za generalnega inšpektorja za higieno pri Ministrstvu za socialno politiko in ljudsko zdravje, kar pa ga je v resnici oddaljilo od odgovornih funkcij. Ker se je vrhu tega zameril političnim krogom, so ga penzionirali, in sicer po tisti točki zakona, v kateri se kot vzrok penzioniranja navaja nezmožnost za službo!

Takoj po tem je svet Medicinske fakultete v Zagrebu izbral Štamparja za profesorja za higieno in socialno medicino, toda politična oblast te izvolitve ni hotela potrditi. Zato je prenesel Štampar svoje delovanje na mednarodno torišče. Tam je bil n. pr. glavni referent na konferenci za higieno vasi v Ženevi, postal je stalen zvedenec Higienske organizacije organizacije Društva narodov, predaval je o higieni in socialni medicini v celi vrsti držav, bival med drugim tri leta na Kitajskem zaradi ureditve tamkajšnjih zdravstvenih razmer, predaval je še in še, konferiral, svetoval itd. Njegov sloves je rasel in rasel, Štampar je zrastel v strokovnjaka svetovnega formata.

Šele leta 1939, to je celih osem let po izvolitvi, je politična oblast potrdila Štamparjevo profesuro. S tem se je začela druga faza njegovega dela na domači fakulteti. Štampar je dal pobudo za reformo medicinskega študija, mnogo truda je pa posvetil tudi zdravstveni in socialni zaščiti študentov.

Nekaj dni po okupaciji Jugoslavije so Štamparja aretirali in odpeljali v internacijo, kjer ga je osvobodila šele ruska vojska. Po povratku leta 1945 je vnovič prevzel mesto profesorja za higieno in socialno medicino ter postal hkrati direktor Šole za ljudsko zdravje. V svojih publikacijah je še naprej širil svoje ideje (O utjecaju društvenih i privrednih prilika na ljudski život i zdravlje; Socialna sigurnost; Liječnik, njegova prošlost i budućnost), poudarjajoč socialno vlogo zdravnika, ki mora biti socialni delavec, a ne trgovec. Še naprej je organiziral tečaje za zdravstveno službo, za sanitarno tehniko, za higieno dela, za socialno pediatrijo, za sestrsko službo in za anestezijo. Ustanovil je Zdravstvene novine Škole narodnog zdravlja, ki so se kmalu prelevile v strokovni časopis, katerega je pogosto oplajal z lastnimi prispevki.

Pri njegovem delu na Medicinski fakulteti je poudariti razne reforme medicinskega študija, ustanovitev fakultetnega glasila (Radovi) ter ustanovitev oddelka za višje sestrsko šolstvo. Ko je videl, da zagrebška medicinska fakulteta ne zmore tolikšnega števila študentov je postal pobudnik za ustanovitev medicinske fakultete na Reki.

Leta 1947 je izbrala Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti Štamparja za pravega člana in še isto leto za predsednika. To funkcijo je opravljal do smrti. Skoraj sedemdesetletnega je prezgodnja smrt prehitela sredi novih načrtov in idej.

Redki so strokovnjaki Štamparjevega formata, zato je ta izguba za Jugoslavijo tem bolj boleča. Uspehi Štamparjevega prizadevanja so tako bogati in mnogostranski, da smemo dobo zadnjih 40 let v zdravstvu z vso pravico imenovati Štamparjevo ero.

KAZIMIERZ NITSCH

France Tomšič

V Krakovu je 26. septembra 1958 umrl redni član Poljske akademije znanosti (in njen bivši predsednik), dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti profesor Kazimierz Nitsch, potem ko je v februarju tega leta dopolnil 84 let izredno plodnega življenja. Polnih 60 let je znanstveno delal z občudovanja vredno pridnostjo in vztrajnostjo. Ob njegovem 60-letnem življenjskem jubileju leta 1954 kaže njegova bibliografija nič manj ko 326 števil, do njegove smrti se v 25 letih več kot podvoji: nad 700 del je plod bogatega Nitschovega dela in jubilejna izdaja (1954—1958), ki v štirih knjigah zajema izbor iz njegovih polonističnih razprav, obsega blizu 100 tiskanih pol. Nitsch je ob Baudouinu de Courtenay in Janu Rozwadowskem najpomembnejši poljski slavist v prvi polovici stoletja. Odlikuje ga obsežna splošna izobrazba, temeljito lingvistično znanje, izreden smisel za sistematično delo, velik pedagoški dar in posebno nagnjenje za organizacijo znanstvenega dela.

Z disertacijo — z njo se je vpeljal v slavistično znanstveno delo — sega sicer v zgodovino jezika, vendar ga takoj za tem pritegne poljska dialektologija in zvest ji ostane do konca. Stanje poljske dialektologije ob njegovem nastopu ni bilo zavidanja vredno. Trideset let pred njim je zaoral ledino njegov profesor L. Malinowski z raziskovanjem šlezjskih narečij, vendar material, ki ga je bil zbral, ni bil nato do konca znanstveno obdelan. Poljska dialektologija se je drobila v natančnem opisovanju govorov nekaterih posameznih vasi, ni bilo pa nikogar, ki bi se bil lotil dialektološke obdelave večjih jezikovnih področij. Nitsch je kot znanstvenik z velikimi koncepti takoj spočetka spoznal, da so potrebni dialektološki obrisi celih pokrajin, ti bodo dali sicer manj podrobnih značilnosti kakor opisi posameznih drobnih govorov, bodo pa zato razkrili razvojne poti in notranje jezikovne zakonitosti ter povezanosti kot odsev zgodovinskega, političnega, družbenega, gospodarskega in kulturnega življenja poljskega naroda v preteklosti. Najprej so ga pritegnila severna poljska narečja, vzhodno in zahodnopruska. Sistematično je na terenu zbiral gradivo, kritično pretresal dialektološka dela drugih, študiral tekste, ki so jih zapisali etnografi, in jih iz svojih zapisov dopolnjeval, razširil svoje raziskovanje še na druge skupine narečij, objavljajl rezultate svojega dela v znanstvenih pa tudi poljudnih publikacijah, dokler niso do leta 1915 dozoreli njegovi Dia-

lekty języka polskiego (2. izdaja 1923). To delo je osnova vse poljske dialektologije, v njem je Nitsch analiziral gramatično stanje poljskih narečij, se ustavil ob posameznih problemih poljskega besednega zaklada, klasificiral in karakteriziral ta narečja in pokazal na njihovo notranjo povezanost. Vendar ni obstal pri dognanjih, do katerih je prišel v tem fundamentalnem delu; bilo mu je zanesljivo izhodišče za nadaljnje sistematično raziskovanje in izpopolnjevanje. To delo je opravljal sam, vzgojil si je pa tudi v svojih učencih zanesljive in dobro izšolane sodelavce. Ob opisu in karakteristiki narečij so se mu odpirali problemi s področja jezikovne geografije in onomastike ter mu narekovali načrt za lingvistični atlas. Delo je na široko zasnoval in prvi veliki plod je lingvistični atlas poljskega Podkarpattja, ki ga je 1934 izdal skupaj s svojim učencem M. Małeckim.

Razumljivo je, da pri svojem tako zamišljenem dialektološkem delu ni mogel mimo zgodovine jezika in da je pri tem nujno moral zadeti tudi na vprašanje poljskega knjižnega jezika. Pozoren je postal na nekatere značilne črte, v katerih se knjižna poljščina ujema z velikopoljskimi narečji, in postavil hipotezo, da je velikopoljščina vir knjižnega jezika. S to hipotezo sicer ni naletel na splošno priznanje, sprožil pa je dolgo in zelo plodno diskusijo, ki še ni končana, in s tem postavil knjižni jezik v žarišče znanstvenega zanimanja. Ob vseh teh dialektoloških in jezikovnozgodovinskih vprašanjih pa so bili Nitschu zmeraj živo pred očmi tudi problemi, ki zadevajo gramatični sistem sodobne knjižne poljščine in pravopisa; o tem pričajo številne razprave — petdeset let se ukvarja z njimi — in delo pri samem pravopisu (Pisownia polska).

Polonistika je bila ves čas v središču Nitschovih znanstvenih prizadevanj in je v slavističnem svetu znan v prvi vrsti kot velik in temeljit poznavalec poljskega jezika. Posegel pa je tudi preko tega okvira, vendar povečini v mejah, ki zajemajo problematiko zahodne slovanščine (razpravlja o medsebojnem sorodstvu lehitskih jezikov, o polabščini), redkeje se je spustil na področje splošne slovanske lingvistike (razprava o naravi in kronologiji druge praslovanske palatilizacije velarov). Živo zanimanje za slovansko lingvistično in filološko literaturo kažejo številne recenzije, ki jih je napisal spet predvsem o delih, ki govore o problemih zahodnoslovanske in posebej poljske lingvistike.

Zelo pomemben je tudi Nitschov delež pri organizaciji znanstvenega dela. Bil je med ustanovitelji poljskih slavistič-

nih revij Rocznik Sławistyczny in Lud Słowiański, bil je tudi njun urednik, uredil je 37 letnikov poljudnoznanstvenega časopisa Język polski, bil je urednik publikacij Poljske akademije: Prace Komisji Językowej, Monografie polskich cech gwarowych, Rozprawy Wydziału Filologicznego, Słownik staropolski itd.

Pokojni profesor Nitsch je z gled znanstvenika, ki je tri četrtine svojega dolgega življenja z nesebično požrtvovalnostjo in vztrajno pridnostjo posvetil znanstvenemu delu in živel samo zanj. Obdarjen z veliko vitalnostjo in energijo je prav do zadnjih dni svojega življenja z neutrudnim delom kljub nevšečnostim starih let uresničeval svoj življenjski načrt in mu gre zato v nemajhni meri zasluga, da se je poljska slavistika povzdignila tako visoko.

III

POROČILO O DELU AKADEMIJE

DELO AKADEMIJE V LETU 1958

Člani in funkcionarji Akademije

Ob koncu leta 1958 je štela Akademija 2 častna člana, 35 rednih in 22 dopisnih članov. Med temi so tudi novi 4 redni in 7 dopisnih članov, ki so bili izbrani na skupščini dne 17. oktobra 1958 (o njih na straneh 53 do 56 tega Letopisa).

Po razredih porazdeljenih je bilo: v prvem 8 rednih in 8 dopisnih članov, v drugem 3 redni in 3 dopisni člani, v tretjem 6 rednih in 2 dopisna člana, v četrtem 8 rednih in 5 dopisnih članov, v petem 10 rednih in 4 dopisni člani.

Umrlo pa je v letu 1958 pet članov Akademije, dva redna in trije dopisni: redna člana Rajko Nahtigal in Izidor Cankar, dopisni člani Franc Ks. Lukman, Andrija Štampar in Kazimierz Nitsch.

Glede članov predsedstva in nadzornega odbora v letu 1958 ni bilo sprememb.

Skupščine, seje, nameščenci in podobno

Glavna skupščina v letu 1958 je bila sklicana na dan 29. decembra. Na dnevnem redu skupščine, zbrane dne 17. oktobra, so bile volitve novih članov.

Razredi, znanstveni sveti inštitutov in komisij, plenumi in kolegiji ter razni delovni odbori in kolektivi v inštitutih so se sestajali po potrebi.

Uslužbencev in delavcev je bilo po stanju z dne 31. decembra 1958:

1. pri Akademiji z inštituti, razen pod 2., 3. in 4. navedenimi, 77, od tega 35 znanstvenega kadra, 11 knjižničarjev in laborantov, 12 upravnih in pisarniških, 19 pomožnih uslužbencev in delavcev; redno honoriranih zunanjih sodelavcev je bilo 16;

2. pri Kemijskem inštitutu »Borisa Kidriča« 104, od tega 30 znanstvenega kadra, 26 knjižničarjev in laborantov, 13 upravnih in pisarniških, 35 pomožnih uslužbencev in delavcev; poleg

tega je imel inštitut enega redno honoriranega zunanjega sodelavca;

3. pri Inštitutu za elektriško gospodarstvo 44, od tega 14 znanstvenega kadra, 4 knjižničarje in laborante, 8 upravnih in pisarniških, 14 pomožnih uslužbencev in delavcev, 4 honorarni uslužbenci z nepolnim delovnim časom;

4. pri Inštitutu za turbinske stroje 52, od tega 7 znanstvenega kadra, 2 laboranta, 10 upravnih in pisarniških, 25 pomožnih delavcev, 8 honorarnih z nepolnim delovnim časom; inštitut je imel tudi enega zunanjega znanstvenega sodelavca.

Inštituti

Inštituti Akademije imajo od zadnjih let sem več ali manj ustrezaajoče prostore, pa tudi znanstvene sodelavce in nameščence, tako da se je moglo njihovo delo razvijati po načrtih in ustaljenih smereh. O njem poročajo inštituti posebej v tej knjigi Letopisa. Toda niti glede prostorov niti glede osebja stanje pri mnogih inštitutih še ni zadovoljivo. Ob koncu leta 1958 je imela Akademija 13 inštitutov, razen njih pa še Terminološko komisijo s štirimi sekcijami. Z Inštitutom za geografijo je tesno povezan Kartografski zavod, z Biološkim inštitutom pa so povezani Odbor za urejevanje favne, flore in geje Slovenije, Speleobiološki laboratorij v Postojni in Marinobiološki laboratorij v Rovinju.

Pri Inštitutu za raziskovanje krasa v Postojni je poleg na novo urejenih in razpostavljenih zbirk omeniti velike investicije, ki so bile potrebne, da bo ta ustanova imela v Akademiji pripadajoči stavbi v Postojni kar najbolj svojim namenom primerne delovne in razstavne prostore.

Glede inštitutov, ki so nameščeni v stavbah Akademije v Ljubljani na Novem trgu 4 in v Gosposki ulici 13, bi bilo omeniti, da se prostori nekaterih izmed njih postopoma sodobneje opremljajo in da se je z nekaterimi adaptacijami tudi posrečilo razširiti jim nekoliko delovne prostore. Ostali inštituti bodo glede opreme še prišli na vrsto.

Posebej je obravnavati tri inštitute, ki jih na kratko imenujemo »velike«, in ki so Kemijski inštitut »Borisa Kidriča«, Inštitut za elektriško gospodarstvo in Inštitut za turbinske stroje. Od 1. februarja 1958 dalje izvršujejo na podlagi zakona o znanstvenih zavodih ustanoviteljske pravice glede teh treh inštitutov skupno Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Univerza v Ljubljani in Izvršni svet Ljudske skupščine LRS. Ti ustanovitelji so 19. junija 1958 podpisali pogodbe

o izvrševanju ustanoviteljskih pravic do teh inštitutov, na podlagi katerih je bil Izvršni svet LRS pooblaščen, da izda akt o ureditvi razmerij, ki morajo biti določena z zakonom o znanstvenih zavodih. Akademija je dala dne 17. oktobra 1958 soglasje k osnutku uredb o teh inštitutih, Izvršni svet LRS pa je 20. decembra 1958 sprejel uredbe o inštitutih.

Publikacije

Povečanje števila znanstvenih sodelavcev in postopna izgraditev inštitutov je pospešila njihovo znanstveno dejavnost. Delo v inštitutih in izven njih na terenu se čimdalje bolj intenzivira, stiki z znanstvenimi ustanovami in strokovnjaki doma in v inozemstvu se večajo in poglabljajo. Vse to se pozna tudi v produkciji znanstvenih del, razprav, strokovnih mnenj, poročil itd., ki so jih napisali člani Akademije in njeni sodelavci.

Število in obseg znanstvenih ter strokovnih del, zlasti tistih, ki jih avtorji v rokopisih predlagajo za natis razredom naše Akademije in jih ti sprejemajo, raste, vendar ne gre s tem vzporedno možnost njihove objave. Namesto da bi z zvečano produkcijo znanstvenih del, sprejetih in pripravljenih za natis, in znanstvenega dela v okviru Akademije vobče rasla tudi publikacijska dejavnost Akademije, ta v zadnjih letih pada. Oglejmo si nekaj števil: v letu 1954 je Akademija objavila okoli 175 tiskovnih pol svojih publikacij, v letu 1955 tudi okoli 175 tiskovnih pol, v letu 1956 okoli 148 tiskovnih pol, v letu 1957 120 tiskovnih pol, v letu 1958 pa smo tudi dosegli komaj okoli 120 tiskovnih pol.

Nasprotno pa rokopisov, sprejetih in pripravljenih za tisk, ne manjka. Ob koncu leta 1958 jih je bilo za okoli 280 tiskovnih pol. Poleg teh čakata na objavo še dve večji bibliografski deli.

O vzroku nesorazmerja med številom za tisk pripravljenih rokopisov in številom ter obsegom tistih, ki se natisnejo, je razpravljala Akademija že večkrat. Preobloženost tiskarn z delom in delno njihove težave tehnične plati (zlasti če gre za tiskarne izven Ljubljane, v katere se tudi moramo zatekati), to so glavni razlogi, da številni rokopisi ne morejo priti na vrsto za natis in objavo. Treba je pa poudariti, da so bili Akademiji za leto 1958 v republiškem proračunu krediti za tisk zvišani; bilo jih je za tisk 10 milijonov din, za avtorske honorarje pa 2,5 milijonov din (v letu 1957 za tisk le 5,487.269 din, za avtorske honorarje pa 3,649.654 din).

Niso pa publikacije Akademije, kakor bi mogoče kdo sodil, mrtev kapital, ki leži nakopičen v skladiščih Akademije: nekako polovica naklade naših publikacij gre z zamenjavo v svet. Ob koncu leta 1958 je bila naša ustanova v zamenjavi z 840 naslovi znanstvenih in drugih institucij v vseh delih sveta, od teh v Jugoslaviji 150, v inozemstvu pa 690. V letu 1958 je Akademija prejela v zameno 4403 zvezke raznih publikacij, ki so bile uvrščene deloma v biblioteke inštitutov, deloma v osrednjo biblioteko Akademije.

Kongresi, študij in podobno v inozemstvu

Ne le glede publikacijske dejavnosti, tudi drugače se skuša Akademija uveljaviti in pokazati znanstveno delo, ki ga opravljajo njeni člani in sodelavci. V mislih imamo v prvi vrsti znanstvene kongrese, sestanke in podobno doma in v inozemstvu. S sredstvi, ki jih je a) iz republiške devizne kvote mogla črpati naša ustanova in b), ki so ji bila na razpolago od Akademijskega sveta FLRJ, se je v letu 1958 udeležilo znanstvenih kongresov, sestankov in podobnega v inozemstvu 10 članov oziroma znanstvenih sodelavcev, ki so na teh kongresih ali sestankih imeli povečini tudi referate.

Udeležili so se:

dr. France Bezljaj, znanstveni sodelavec Inštituta za slovenski jezik, VI. mednarodnega kongresa za onomastiko v Münchenu;

dr. Marta Blinc, znanstvena sodelavka Kemijskega inštituta »Borisa Kidriča«, Kongres kemikov-živilcev v Varšavi;

ing. Miroslav Čeh, strokovni sodelavec Kemijskega inštituta »Borisa Kidriča«, Mednarodnega posvetovanja o škrobu v Detmoldu (Zahodna Nemčija);

ing. Edvard Höfler, znanstveni sodelavec Inštituta za elektriško gospodarstvo, Generalnega zasedanja IEC v Stockholmu;

dr. ing. Rajko Kavčič, znanstveni sodelavec Kemijskega inštituta »Borisa Kidriča«, II. simpozija za plinsko kromatografijo v Amsterdamu;

akad. dr. Viktor Korošec, upravnik Orientalističnega inštituta, Posvetovanja mednarodnega društva za zgodovino antičnih prav v Trstu;

akad. dr. Milko Kos, Glavne skupščine za izdelavo repertorija srednjeveških virov v Rimu;

dr. ing. Boris Lavrenčič, znanstveni sodelavec Kemijskega inštituta »Borisa Kidriča«, Evropskega zborovanja za kemijsko tehniko v Frankfurtu (Zahodna Nemčija);

Egon Pretner, strokovni sodelavec Inštituta za raziskovanje krasa v Postojni, II. mednarodnega speleološkega kongresa v Bariju;

akad. dr. Maks Samec, upravnik Kemijskega inštituta »Borisa Kidriča«, Mednarodnega posvetovanja o škrobu v Detmoldu (Zahodna Nemčija) in Mednarodnega kongresa o makromolekularnih spojinah v Nottinghamu (Vel. Britanija).

Raznih prireditev so se udeležili oziroma zaradi študija so se s sredstvi, ki sta jih dala v celoti ali delno na razpolago Akademija iz republiške devizne kvote in Akademijski svet FLRJ, mudili v letu 1958 v inozemstvu:

Ing. Mitja Brodar, znanstveni sodelavec Arheološke sekcije (Wildkirchli, Švica); dr. Emilijan Cevc, znanstveni sodelavec Sekcije za zgodovino umetnosti (Italija); akad. dr. Ivan Grafenauer (Koroško); akad. Božidar Jakac (Združene države Amerike); prof. dr. Josip Korošec, načelnik Arheološke sekcije (Grčija); akad. dr. Viktor Korošec (Heidelberg, Zah. Nemčija); dr. Niko Kuret, višji znanstveni sodelavec Inštituta za slovensko narodopisje (Gradec); akad. dr. Božidar Lavrič (Francija); akad. dr. Franc Stelè (Dunaj); Alojzij Šercelj, asistent Arheološke sekcije (Avstrija); Ciril Škerjanc (Francija); akad. Lucijan M. Škerjanc (Pariz).

V zadnjih dveh letih je stekla zamenjava znanstvenikov iz Poljske, v letu 1958 tudi iz Sovjetske zveze, to pa na podlagi konvencij, ki jih je Jugoslavija sklenila s tema dvema državama. Od znanstvenih sodelavcev naše Akademije se je mudil doslej na Poljskem eden, v začetku januarja 1959 pa odpotuje v Varšavo še eden. Večje pa je število profesorjev in znanstvenih sodelavcev z univerze, ki so na podlagi omenjene konvencije obiskali Poljsko.

Predavanja in obiski

Znanstvena dognanja skuša Akademija posredovati z javnimi predavanji tudi širšim krogom interesentov. Ta predavanja imajo na Akademiji inozemski in domači znanstveniki. Predavanj domačih predavateljev je v letu 1958 bilo 9, predavanj inozemcev pa 7. Med temi so tudi nekateri poljski znanstveniki, ki so prišli k nam na podlagi konvencije s Poljsko akademijo znanosti.

a) *Domači predavatelji:*

1. akad. prof. dr. Viktor Korošec, 6. februarja 1958, o temi »Mednarodne pogodbe v klinopisnih tekstih«;

2. akad. prof. dr. Ivan Grafenauer, 20. februarja 1958, o temi »Zveze med slovenskimi ljudskimi pripovedkami in retijskimi«;

3. univ. prof. dr. Josip Korošec, 6. marca 1958, o temi »Kulturni tokovi v neolitski Jugoslaviji« (I. del);

4. isti predavatelj, 20. marca 1958, o temi »Kulturni tokovi v neolitski Jugoslaviji« (II. del);

5. akad. univ. prof. dr. Fran Kogoj iz Zagreba, 4. aprila 1958, o temi »Kaj vse povzroča kožne bolezni«;

6. akad. prof. dr. Ivan Grafenauer, 23. oktobra 1958, o temi »Stolica slovenskega jezika na ljubljanskem liceju in Slomškovi slovenski tečaji v celovškem seminarju«;

7. akad. prof. dr. Makso Šnuderl, 6. novembra 1958, o temi »O izvirih pravic človeka«;

8. univ. prof. dr. Josip Korošec, 13. novembra 1958, o temi »Nekateri problemi prazgodovinskih naselbin Ljubljanskega barja«;

9. znanstveni sodelavec SAZU dr. Emilijan Cevc, 18. decembra 1958, o temi »Mediterranski elementi v slovenski srednjeveški plastiki«.

b) *Predavanja inozemskih gostov:*

1. univ. docent dr. Ulrich Schaefer iz Kiela, 11. aprila 1958, o temi »O neandertalcih s posebnim ozirom na najdbe v Krapini«;

2. univ. prof. dr. Ekke Guenther iz Kiela, 14. aprila 1958, o temi »O razčlenitvi mlajše ledene dobe v Srednji Evropi«;

3. univ. prof. dr. K. Horalek iz Prage, 17. maja 1958, o temi »Primerjalna metoda v jezikoslovju in v literarni vedi«;

4. univ. prof. dr. Bohuslav Havránek iz Prage, 20. maja 1958, o temi »Nekaj principov historično-primerjalnega študija slovenske sintakse«;

5. prof. dr. Adam Schaff, direktor Inštituta za filozofijo in sociologijo Poljske akademije znanosti v Varšavi, 26. maja 1958, o temi »Teorija komunikacije (semantika)«;

6. prof. dr. Julius Bardach iz Varšave, 18. oktobra 1958, o temi »O razvoju prava v novi Poljski«;

7. univ. prof. dr. Otto Steinböck iz Innsbrucka, 5. dec. 1958, o temi »K teoriji regeneracije pri človeku«.

Akademijo oziroma njene inštitute je na podlagi sporazuma med Poljsko akademijo znanosti in jugoslovanskimi akademijami obiskalo deset znanstvenih delavcev, na podlagi načrta o kulturnem in znanstvenem sodelovanju med FLRJ in ZSSR pa trije sovjetski znanstveniki.

Proračun

V letu 1958 je imela Akademija iz republiškega proračuna za redno poslovanje na razpolago 73.175.740 din kredita. Njeni finančno samostojni zavodi (Kemijski inštitut »Borisa Kidriča«, Inštitut za elektriško gospodarstvo in Inštitut za turbinske stroje) so se morali vzdrževati z lastnimi dohodki.

Blagovnih deviz je imela Akademija na razpolago iz republiške devizne kvote v letu 1958 200.000 deviznih dinarjev, neblagovnih pa v letu 1958 v znesku 300.000 deviznih dinarjev.

Akademijski svet je dal v letu 1958 naši Akademiji na razpolago 137.500 deviznih dinarjev po dvojnem tečaju (to je 275.000 din).

Za investicije je v letu 1958 imela Akademija investicijskih kreditov na razpolago za 2.500.000 din, Inštitut za turbinske stroje pa posebej 5.000.000 din.

KEMIJSKI INŠTITUT »BORISA KIDRIČA«

Zakon o znanstvenih zavodih (Uradni list LRS št. 3, od 23. januarja 1958) opredeljuje Kemijski inštitut »Borisa Kidriča« kot znanstveni zavod. Ustanoviteljske pravice zanj vršijo soglasno s členom 70. tega zakona: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Univerza v Ljubljani in Izvršni svet Ljudske skupščine LRS.

Inštitut je tudi v letu 1958 posloval kot finančno samostojen zavod. Na veliko škodo je s to ureditvijo znanstveno raziskovalno delo praktično docela zaostalo in je bilo eksperimentiranje regulirano po pogodbah z različnimi ustanovami, kakor: Sklad »Borisa Kidriča« v Ljubljani, Sekretariat za industrijo Zveznega Izvršnega sveta v Beogradu, Komisija za nuklearno energijo v Beogradu. Iz teh virov dotekajoča sredstva so omogočala glavnim, v zadnjih letih oblikovanim raziskovalnim skupinam tehnično raziskovalno delo v zadevnem področju.

V endokrinološki skupini (ing. K. Andreč) so nadaljevali študije o pridobivanju mlečnega sladkorja v tovarni mlečnega prahu v Murski Soboti. Tam so proizvedli rafiniran sladkor, ki ustreza predpisom jugoslovanske farmakopeje.

Z uspehom so v istem podjetju preizkusili izrabljati del naprav za pridobivanje sadnih sokov. V bodočem letu naj se začne s proizvodnjo, ki ustreza kapaciteti tamošnjih naprav.

V okviru študija o pridobivanju spolnih hormonov iz urina so uspeli koncentrirati surovino na kraju samem v razmerju 1:1000 in s tem omogočili racionalen transport.

Izvršili so predpriprave za industrijski eksperiment o odstranitvi fenolov iz odpadnih vodic s pomočjo velenjskega lignita.

V biokemično-mikrobiološki skupini (dr. M. Blinc) so izpopolnjevali ugotovitve prejšnjega leta s sodobnimi metodami konserviranja različnih živilskih pridelkov. Obsevanje z radioizotopi ob istočasni uporabi inertnih plinov, z ultrazvokom in uporabo izbranih kemikalij je prineslo določene zaključne

rezultate, predvsem za skladiščenje mesa in mesnih izdelkov ter nekaterih vrst zelenjave in sadja. Elaborat o uporabi radioaktivnih izotopov v domači industriji živil je bil v letu 1958 nagrajen od sklada »Borisa Kidriča«.

Posebno aktualno je bilo vprašanje konserviranja sladkorne pese in ohranitev sladkorja v njej za daljšo kampanjo.

Intenzivno so se pečali tudi s študijem o izboljšanju kvalitete kruha iz obsevane moke, pa z dodatkom raznih vrst moke iz italijanske pšenice in koruznega škroba. Zadevni rezultati so zlasti ugodni za izboljšanje kvalitete izdelkov v pekarstvu in slaščičarstvu, kar se je v pekarskem obratu deloma že preizkusilo. — Nadalje preiskujejo najvažnejše komponente moke za neobsevane in različno visoko obsevane primere.

Teče tudi raziskovalno delo o vplivu ultrazvoka na izbrane soje mikroorganizmov, povezano predvsem z biosintezo citronske kisline, kakor tudi s kopičenjem vitamina B₁₂ v krmnem kvasu.

Vodja *analitske skupine* ing. M. Dermelj je na študijskem dopustu v Zürichu obdeloval od januarja do julija 1958 probleme izrabe koksov neobičajne sestave za metalurgijo železa.

Ta skupina je v letu 1958 zaključila in oddala poročila o raziskovalnih delih za premoge iz raškega bazena jama Pićan, dalje Kosovo in Podvis, ter poročilo o flotaciji premoga Nova Jerma.

Zaključili so tudi raziskovalna dela na premogih Jasenica, Kreka, Stanari, Velika Lukanja, Makole in Zreče.

V delu so premogi Kladuro in Raša-Labin.

Po naročilu so preiskovali industrijske odpadne in kotlovne vode.

Obdelovali so problematiko zaščite kovin proti atmosferijam in podvodni koroziji z uporabo cinkovih kromatov v navadnih in reakcijskih premazih. Ugotovili so prednosti raziskovanega pigmenta v nekaterih sistemih.

Oddelek za toplotno tehniko (ing. B. Exel) je opravil v letu 1958 vrsto nalog za Sekretariat za industrijo Zveznega Izvršnega sveta.

Pregledali in analizirali so toplotno gospodarstvo v 21 industrijskih podjetjih LRS, in to v živilski, steklarski in gradbeniški stroki.

Nadaljevali so s študijem nekaterih problemov in nalog, ki so jih načeli v letu 1957, in to: raziskava gospodinjskih ognjišč, sončna energija za potrebe gospodinjstva, stehiometrični podatki nekaterih vrst slovenskih premogov.

Na novo so načeli probleme o rosišču dimnih plinov naših premogov.

Pripravili so dalje elaborat o stanju parnikotelnih naprav v LRS.

Razen teh pogodbenih del so izdelali še dva elaborata: toplotno gospodarstvo v podjetju »Brest« Cerknica in delovanje kotelnih naprav v Kemični tovarni Moste.

Oddelek za fizikalno kemijo (prof. dr. D. Hadži):

V sodelovanju z ing. R. Blincem (Inštitut »Jožef Stefan«) so obdelovali spektroskopsko in teoretično snovi s kratkimi vodikovimi zvezami, ki so karakterizirane s potencialno funkcijo z dvema minimi in majhno potencialno bariero, kar vodi do pojavov tuneliranja. Glavni zastopniki so snovi tipa KH_2PO_4 , ki so ferielektrične.

Proučevali so spektre fenolov s posebnim ozirom na deformacijsko nihanje skupin OH in vpliv vodikove vezi na frekvenco, širino in intenziteto traku δ OD (z asistentom I. Petrovom iz Skopja).

Ukvarjali so se z vplivom kristalnih modifikacij na spektre dihidroksibenzokinona, o-aminobenzojeve kisline in resorcina.

Proučevali so pridobivanje cenениh ionskih izmenjevalcev na bazi oksidiranih in sulforniranih premogov. Prvi so pokazali sicer ugodno kapaciteto, a odstranjujejo le karbonatno trdoto. Izmenjevalci na bazi sulforniranih premogov kažejo za praktično mehčanje vode ugodne lastnosti. Podrobnejša karakterizacija je v teku.

V sodelovanju z Inštitutom za proučevanje tal in prehrane rastlin FAGV so proučevali učinek huminskih kislin iz premogov na strukturo tal in resorpcijo kalija in fosfora po rastlinah. Izkazalo se je, da huminske kisline učinkujejo zelo ugodno na strukturo tal, kar bi imelo velik praktičen pomen.

Zasledovali so učinek sevanja ^{60}Co na razne plastične mase, predvsem vinilne polimere. Preizkušali so tudi uporabnost žarkov γ za vulkanizacijo raznih vrst kavčukov in polisiloprena.

V sodelovanju s konstruktersko skupino pod vodstvom ing. B. Blinca so izdelali načrte za Ramanski spektrograf in jih začeli izvajati.

Oddelek za bitumene, katrane in sorodne produkte (profesor dr. S. Jenčič):

Znanstvene preiskave o bitumenu »A« iz velenjita so bile že leta 1957 začasno zaključene, poročilo je izšlo v tisku l. 1958.

V okviru pogodbenih del iz skupine za premog (dr. ing. Lavrenčič) so opravili ob koncu leta 1957 tehnično analizo »Schweltera« iz premoga Kreka in analizo ekstrakcijo bitumena premoga »Dobra Sreča«.

Preiskali so več vzorcev premoga »Stanari« glede na vsebnost bitumena »A«, ki se je pri nadaljnji preiskavi izkazal kot bogat s smolo, imel pa je le malo voskov.

Glavno delo v letu 1957/1958 je bilo usmerjeno na problem o uporabi mineralnih in katranskih olj jugoslovanskega izvora za izdelavo preparatov za zaščito lesa na bazi pentaklorfenola. Ugotovljeno je bilo, da imamo v Jugoslaviji tehnična topila za pentaklorfenol s takimi lastnostmi, da bi mogli izdelati produkte, od katerih bi po analogiji s produkti v drugih državah pričakovali dobro uporabljivost za konserviranje lesa.

Od septembra 1958 dalje se pečajo s študijem o sestavi lendavske nafte (sodelovanje z oddelkom dr. ing. R. Kavčiča).

V skupini za organsko kemijo (dr. ing. R. Kavčič) so izvršili v okviru širše teme: uporabnost lendavske nafte v kemični industriji; poizkuse izolacije in identifikacije aromatskih ogljikovodikov C_6 do C_{10} s pomočjo frakcionirane destilacije, adsorpcije na silikagelu, ekstrakcije s topili in s pomočjo ultravioleto in infrardeče spektroskopije.

Poizkušali so tudi izolirati in identificirati aromatske ogljikovodike v produktih hidrogenolize nekaterih jugoslovanskih premogov in lignitov.

Skupina za kemijo in tehnologijo premogov (dr. ing. B. Lavrenčič) je dokončala študijo optimalnih tehnoloških in ekonomskih pogojev sušenja velenjskega lignita z izdelavo investicijskega programa, ki ga je med letom potrdila pristojna revizijska komisija. Študij oplemenitenja lignitov, zlasti v smeri popolnega vplinjenja, so razširili na vse naše glavne baze, predvsem na Kosovo, Kolubaro, Kreko in Plevlje.

Z Metalurškim inštitutom so sodelovali pri delu v smeri proizvodnje polkoks in sušenih lignitov. Rezultati so bili preverjeni tudi v industrijskem merilu.

Pri preiskavi domačih premogov glede na koksne lastnosti so ugotovili dobro uporabnost nekaterih slojev v premogovnikih Ranovac, Velika Lukanja in Makole.

V zvezi s študijem ponašanja žvepla v teku procesov koksanja in vplinjenja so doprinesli nekaj novih važnih spoznanj s pomočjo tehnike markiranja žvepla z radioaktivnim izotopom S_{35} .

V teku je obsežno delo na premogih iz raznih slojev bazena Raše. Te raziskave bodo omogočile na eni strani določitev

smeri oplemenitenja teh po svojih kemičnih lastnostih izrednih premogov, na drugi strani pa utrdile način identifikacije posameznih slojev, kar je važno za odkrivanje novih zalog.

S študijem uporabnosti zemeljskega plina iz slovenskih nahajališč so razširili svojo dejavnost na področje plinastih mineralnih goriv.

V skupini za raziskovanje zdravilnih zelišč (dr. ing. R. Repič) so nadaljevali z raziskavami sestavin v velecvetnem naprstcu. Zasedili so vrsto novih spojin, predvsem en močno aktiven glikozid digitoksigeninske vrste, ki pa ni kristaliziral, in v kristalni obliki izolirali digitoksin ter nov neaktiven glikozid, verjetno diginigeninske vrste, ki ga sedaj preiskujejo. Nadaljevali so tudi s problemom vrednotenja volčje češnje in določevanja vsebnosti alkaloidov iz kemijskega, kromatografskega in preparativnega gledišča ter izdelali ekonomičen postopek za izolacijo hiosciamina.

V skupini za kemijo makromolekul (prof. dr. M. Samec) so nadaljevali študije o izpremambi škroba, in sicer predvsem krompirjevega, pod vplivom ultrazvoka, Röntgenovih žarkov in žarkov gama. Dospeli so do štadija topnega škroba. Veliko število derivatov, ki nastaja pri učinku razne intenzitete obsevanja je bilo definiranih koloidno-kemično in encim-kemično.

Tudi v preteklem letu so člani Inštituta poročali o svojih delih v publikacijah, tehničnih poročilih in referatih na kongresih. Tehnična poročila so bila, kakor v preteklem letu, dostavljena oblastem in gospodarskim organizacijam, ki so dela subvencionirala.

Publikacije

M. Blinc: Ein Beitrag zur Frage der Brotkonservierung. Brot und Gebäck, Detmold, 12, 5, 89—91 (1958).

M. Blinc: Vpliv β -amilaze na staranje kruha. Nova proizvodnja, IX, 5, 174—180 (1958).

M. Blinc: Conservation process of citrus fruits. Bulletin Sci. Youg. 4, No. 2, p. 59 (1958).

M. Blinc: Backverbesserung mit ionisierenden Strahlen. Brot und Gebäck, Detmold, 12, 11, 237—241 (1958); Süßwaren, 2, 19, 1140 (1958); Bulletin Sci. Youg., v tisku.

M. Blinc: Gamma radiation effects on sugar beet. Bulletin Sci. Youg., v tisku.

M. Blinc: Vloga natrijevega glutamata pri konserviranju živil. Nova proizvodnja, v tisku.

M. Blinc: Storage of gamma irradiated potatoes and onions. Bulletin Sci. Youg., v tisku.

M. Blinc, R. Blinc: The Degree of Association of Fatty Acids in the Liquid State As Derived from Sound Velocity Data and Dipole Moment Determination. Journal of Polymer Science, XXXII, 125, 506 (1958).

M. Blinc, T. Strauch: Prispevek k pridobivanju butanola in acetonu iz sulfidne lužnice bukovega lesa. Nova proizvodnja, IX, 1—2, 70—72 (1958).

B. Exel: Energetski tok LRS za leto 1956. Nova proizvodnja, IX, 46 (1958).

B. Exel: Stehiometrični podatki nekaterih vrst slovenskih premogov. Nova proizvodnja, IX, 146 (1958).

D. Hadži: The infrared spectra of mixtures of carboxylic acids with pyridine and of the pyridine carboxylic acids. The position of the proton in the respective hydrogen bonds. Vestnik slov. kem. društva 5, 21 (1958).

D. Hadži: Die Infrarot-spektren von Mischungen von Carboxylsäuren mit Pyridin und das Tunnelieren in der Wasserstoffbrücke OH — N. Zeitschr. für Elektrochem. 62, 1157 (1958).

D. Hadži, R. Blinc: The infrared spectra of some ferroelectric compounds with short hydrogen bonds. Molecular Phys. 1, 391 (1958).

D. Hadži, R. Blinc: Infrared spectra and Hydrogen bonding in nickeldimethylglyoxime and related complexes. J. Chem. Soc. 1958, 4556.

D. Hadži, R. Blinc: The tunnelling of the proton as a cause of the splitting of hydroxyl stretching bands. Hydrogen Bonding. Pergamon Press 147, 1959.

D. Hadži, M. Čeh: Die Austauschfähigkeit der Hydroxylgruppen von frischen und gealterten Amylosen bzw. Amylopektin mit Schwerm Wasser. Die Stärke 10, 99 (1958).

D. Hadži, S. Detoni: Infrared spectra of some organic sulphur-oxygen compounds. Spectrochim. Acta 11, 601 (1958).

D. Hadži, A. Novak: The infrared spectra and the hydrogen bond in some acid salts of phthalic acid. Bulletin Sci. Youg. 4, 40 (1958).

D. Hadži, M. Pintar: The OH in-plane deformation and the C-O stretching frequencies in monomeric acids and their association shifts. Spectrochim. Acta 12, 162 (1958).

S. Jenčič: Prispevki k analizi bitumena »A« iz velenjskega preмога. Vestnik slov. kem. društva 4, 43 (1957).

R. Kavčič: Študij razmerja izotopov žvepla v premogih z visokim deležem žvepla. Vestnik slov. kem. društva 5, 7 (1958).

R. Kavčič: Odstranjevanje fenolov iz odpadnih vod s pomočjo klora. Tehnika, Beograd 1958.

R. Kavčič, B. Stergar: Učinek vodika na ksilitni različek velenjskega lignita. Vestnik slov. kem. društva, v tisku.

B. Lavrenčič: Das rheologische Verhalten der Raša-Kohle. Brennstoff-Chemie 39, Sonderausgabe, 73 (1958).

M. Samec: Veränderung der Kartoffelstärke unter dem Einfluss ionisierender Strahlen. Die Stärke 10, 76 (1958).

M. Samec (s sodelovanjem I. Kosovinca in H. Reuschla): Einfluss verschiedener Strahlen auf Stärke, Journal of Polymer Science 30, 545 (1958).

J. Vilhar: Kondenzatno gospodarstvo. Tekstil, 1026 (1958).

INSTITUT ZA ELEKTRIŠKO GOSPODARSTVO

I. Uvod

V letu 1958 je Inštitut uredil visokonapetostni laboratorij za preiskave z udarnimi napetostmi ter izdelal investicijski program za II. etapo graditve visokonapetostnega laboratorija in za ureditev fizikalnega preizkuševalnega laboratorija. Tekoče delo v Inštitutu je veljalo pretežno naročilom zunanjih institucij.

II. Gradnja

Za visokonapetostni laboratorij so bili dokončani naslednji deli opreme:

a) udarni generator 800 kV s kapacitivno-ohmskim delilnikom napetosti;

b) usmerniška merilna naprava za meritve učinkovite in temenske vrednosti visokih izmeničnih napetosti.

Za isti laboratorij je pripravljena graditev drugega preizkusnega transformatorja 200 kV, ki bo, zvezan v kaskadi s prejšnjim enakim transformatorjem, omogočil preizkuse z izmenično napetostjo do 400 kV.

Zaradi potrebnega razširjenja laboratorija za energetske kemije so bili pripravljene podrobni načrti za opremo fizikalnega preizkusnega laboratorija.

Velik del opreme, posebno za udarni generator, je bil izdelan v lastni mehanični delavnici Inštituta, kar je omembe vreden prispevek spričo kompliciranosti in natančnosti izdelave.

III. Organizacijski pregled

Po določbah Zakona o znanstvenih zavodih (objavljen v Uradnem listu LRS št. 3/1958 z dne 23. januarja 1958) izvršujejo ustanoviteljske pravice Inštituta za elektriško gospodarstvo skupno Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Univerza v Ljubljani in Izvršni svet Ljudske skupščine LRS. Glede

na to je izdal Izvršni svet Ljudske skupščine LRS Uredbo o Inštitutu za elektriško gospodarstvo (objavljena v Uradnem listu LRS št. 43/1958 z dne 25. decembra 1958), ki določa, da je Inštitut znanstveni zavod, da je pravna oseba, da opravlja znanstvene, strokovne in druge naloge na področju elektriškega gospodarstva in da je finančno samostojen zavod.

Ker je uredba izšla konec decembra, bodo njene določbe izvršene šele v letu 1959.

Leta 1958 sicer ni bilo bistvenih organizacijskih sprememb. Zaradi poglobitve dela, posebno pa zaradi boljšega izkoriščanja lastne in tuje strokovne literature je bila na seji kolegija 15. februarja 1958 osnovana skupina za »dokumentacijo in strokovno literaturo«, katere vodstvo je prevzel znanstveni sodelavec ing. Branko Vajda. Vodstvo skupine za meritve je bilo ob tej priliki poverjeno ing. Jošku Rosini.

Konference: Inštitutski kolegij se je leta 1958 sestal na 8 rednih sejah.

Knjižnica: Prirastek znaša 87 knjig. Revij prihaja 34 tujih in 26 domačih. Celotni knjižni fond ob koncu leta je 2521 knjig.

IV. Opravljeno delo

Ekspertize in raziskave

Št. 83. Dr. ing. Marijan Plaper: Poročilo o študijski praksi pri AEG in Motor Columbus v 1957. letu.

Št. 91/1. Ing. Joško Rosina (recenzent ing. Bogdan Remše): Maksimalna dopustna obremenitev generatorjev HE Moste.

Št. 95. Prof. dr. h. c. dr. techn. Milan Vidmar: O svojem udejstvovanju v zunanjem strokovnem krogu v letu 1957.

Št. 96. Ing. Franc Curk (recenzent ing. Joško Rosina): Meritve ozemljitve HE Mariborski otok in RTP Kleče.

Št. 101. Dr. ing. Marijan Plaper, ing. Branko Vajda, ing. Milan Vidmar ml.: Visokonapetostna mreža LR Slovenije in njeno povezovanje z mrežo FLR Jugoslavije.

Št. 104. Dr. ing. Marijan Plaper, ing. Bogdan Remše: Študija novih stebrov v dvojnem 110 kV-nem daljnovodu Ožbalt—Pekre.

Št. 105. I. del, dr. ing. Marijan Plaper, ing. Branko Vajda, ing. Franc Curk, ing. Bogdan Remše: Določitev tokov in moči kratkega stika v omrežju 110 kV Slovenije in Zahodne Hrvatske.

II. del, ing. Edvard Höfler: Zaščita in stikala pri direktni ozemljitvi omrežja 110 kV.

Št. 106. Recenzije knjige prof. dr. h. c. dr. techn. Milana Vidmarja o transformatorjih II. del.

Št. 107. Ing. Edvard Höfler: Tokovi atmosferskih prenapetosti.

Št. 109. Dr. ing. Vida Tišler, ing. Stana Muren: Obnova silikagela onečiščenega z ogljem.

Št. 110. Ing. Milan Vidmar ml., ing. Ožbolt Gros, ing. Bogdan Remše: Energetska problematika izmenjave električne energije med energetske sistemi FLR Jugoslavije.

Št. 111. Ing. Edvard Höfler: Poročilo o tehničnem pregledu agregata C elektrarne Vuzenica.

Št. 112. Ing. Edvard Höfler, ing. Joško Rosina, ing. Ožbolt Gros: Poročilo o tehničnem pregledu agregata C elektrarne Vuhred.

Št. 114. Dr. ing. Vida Tišler: Izolirna olja.

Št. 117. Ing. Joško Rosina, ing. Srečko Sajovic: Nomogram in napetostni obratovalni diagram za transformator »Ferranti« v Črnučah.

Št. 119. Ing. Franc Curk (recenzent ing. Joško Rosina): Meritve ozemljitve HE Ožbalt.

Št. 121. Ing. Edvard Höfler: Poročilo o zasedanju IEC 1958 v Stockholmu.

Prof. dr. h. c. dr. techn. Milan Vidmar:

a) Izveštaj o saradnji u komisiji za planiranje elektroprivrede (mart 1958).

b) Povezovanje 110 kV-ne mreže NR Črne gore s superpoinirano državno mrežo za 220 kV (za Elektroprojekt Ljubljana).

c) Študija o hidrocentrali Peručica (za Elektroprojekt Ljubljana).

č) Definicija prenosnih naprav (za Elektro-Celje, Celje).

Ing. Ožbolt Gros: Zbirka lastnih in tujih poročil o regulacijskih napravah v slovenskih hidroelektrarnah v letu 1957 (za Elektrogospodarsko skupnost Slovenije, Ljubljana).

Št. V-64. Ing. Edvard Höfler: Kontrola statorske izolacije generatorjev HE Sava-Kranj.

Št. V-94. Ing. Edvard Höfler: Poročilo o priključku transformatorja 60 MVA v TP Ruše.

Št. V-95. Ing. Edvard Höfler: Statorska izolacija generatorjev HE Mariborski otok.

Št. P-3. Ing. Joško Rosina: Dopustna obremenitev generatorja A HE Sava-Kranj.

Št. M-45. Ing. Joško Rosina: Meritev jouleskih izgub transformatorja EBG v RTP Divača.

Št. M-46. Ing. Joško Rosina: Meritve moči v tovarni salonita Anhovo.

Št. A-18. Ing. Franc Curk: Analiza električnega omrežja stanovanjske kolonije »Čečevje«.

Št. A-20. Ing. Branko Vajda: Študij dolenjskega omrežja 35 kV na omrežnem analizatorju.

Št. A-22. Ing. Franc Curk, dr. ing. Marijan Plaper: Študija ukrepov za usmerjanje prenosa električne energije med Slovenijo in Hrvaško.

Št. A-23. Ing. Bogdan Remše, ing. Franc Curk: Raziskava 35 kV omrežja severozahodnega dela Slovenije.

V zvezi z referatom št. 91/1 je bila merjena še maksimalna dopustna obremenitev generatorjev v HE Medvode in še nekatere dodatne karakteristike generatorjev v HE Dobljar in Plave, za katere pa bo poročilo izdano šele v naslednjem letu (ing. Rosina).

Glede na obratovanje povezanih omrežij 110 kV, ki v ostalih delih Jugoslavije obratujejo z direktno ozemljitvijo, smo merili vrednost ponikalne upornosti celotne ozemljitve in potencialno razdelitev v primeru kratkih stikov za hidroelektrarno Mariborski otok in transformatorsko postajo Kleče (ref. št. 96), za elektrarno Ožbalt v gradnji (ref. št. 119), za elektrarno Falo in transformatorsko postajo Tovarne dušika v Rušah (ing. Curk). Zadnji dve meritvi še nista zaključeni in bosta poročili izdani v naslednjem letu.

Referati št. 107, 109 in 110 so bili naročeni od Sklada »Borisa Kidriča«.

Referat 107 poroča o meritvah toka strele s pomočjo magnetnih paličk, za katere je bilo izdelanih 1000 obešalnikov in merilne priprave. Magnetne paličke smo namestili v raznih delih Slovenije, da dobimo zanesljive podatke o tokih strele. Referat 110 vsebuje sistematiko raziskovanja o možnostih izmenjave električne energije med različnimi področji Jugoslavije na podlagi podrobnih podatkov o razpoložljivih vodnih silah. Delo v zvezi z obema referatoma se nadaljuje še v letu 1959.

Referata št. 111 in 112 se nanašata na tehnični pregled tretjih agregatov elektrarn Vuzenica in Vuhred, ki se je že pričel v letu 1957 in je bil zaključen v letu 1958. V teku je še pregled novih naprav HE Fala (ing. Höfler), ki bo zaključen leta 1959, ko bo tudi izdano poročilo. V tekočem letu je bil v

celoti opravljen pregled transformatorja in pripadajoče opreme v transformatorski postaji Tovarne dušika Ruše (referat št. V-94). V decembru 1957 se je pričel tehnični pregled novega generatorja v hidroelektrarni Sava, Kranj, na kar se nanaša referat št. P-3.

V teku je tehniški pregled električnega dela nove opreme za Cementarno v Trbovljah (ing. Rosina).

Ing. Gros je pripravljala material za referat o kolaboraciji dravskih in dalmatinskih hidroelektrarn ter je sodeloval pri obdelavi referata o akumulacijskih hidroelektrarnah v Sloveniji in v zahodnem delu Jugoslavije, ki ga pripravlja inženir Rudolf.

Ing. Remše je sodeloval pri izračunavanju delov opreme za visokonapetostni laboratorij.

Ing. Šajovic je delal referat o metodah vrednotenja električne energije.

Ing. Milan Vidmar ml. je nadaljeval raziskovanje analitičnega izraza krivulje magnetiziranja s pomočjo trigonometrične interpolacije, ki da najmanjšo vsoto kvadratov napak. Z dobljenim izrazom je delal harmonično analizo vzbujalnega toka transformatorja, prvič brez upoštevanja histereze, drugič s histerezo. Nadalje je sestavljal energetske bilance perspektivnega konsuma in proizvodnje za študij visokonapetostnega omrežja LR Slovenije in njegove povezave z ostalim omrežjem FLR Jugoslavije.

Dr. ing. Vida Tišler je sestavljala smernice za nabavo in vzdrževanje izolirnih olj v elektriškem gospodarstvu.

Laboratorijske preiskave

Visokonapetostni laboratorij je opravil 91 preizkušenj za razne naročnike. Preiskanih je bilo 909 prenapetostnih odvodnikov in nekaj izolatorjev.

Laboratorij za energetske kemije je izvršil 262 analiz, in sicer za 214 vzorcev transformatorskega in stikalnega olja, 45 vzorcev turbinskega olja, 1 vzorec motornega olja in 4 vzorce kablovske mase. Čeprav naročila analiz niso enakomerno porazdeljena skozi vse leto, je laboratorij opravljal analize ekspeditivno in si je sestavil na podlagi večletnega dela kartoteko preiskalnih olj, ki bo dala sčasoma sliko o staranju olja v posameznih aparatih ali transformatorjih.

Za obratovanje podjetja »Elektroprenos« Ljubljana je bil prirejen seminar, na katerem sta dr. ing. Tišlerjeva in ing. Murnova predavali o izolirnih oljih.

Meritve

Omrežni analizator je bil zaposlen za potrebe Elektrogospodarske skupnosti Slovenije (ref. 105: Meritve kratkih stikov; A-20: Raziskovanja dolenjskega omrežja 35 kV; referat 101: Povezovanje z omrežjem FLR Jugoslavije; A-22: Prenos energije v Hrvaško in Bosno) ter za druge naročnike (A-18: Stanovanjska kolonija »Čečevje«; A-23: Omrežje 35 kV severozahodnega dela Slovenije; priprave za merjenje mestnih omrežij).

V merilnem laboratoriju so bile opravljene razne kontrolne meritve sestavnih elementov omrežnega analizatorja in opreme visokonapetostnega in kemičnega laboratorija.

Izven laboratorija so bile opravljene meritve karakteristik generatorjev (ref. 91-1; ref. 91-3: HE Medvode; ref. 112 — Izkoristek generatorja HE Vuhred; ref. P-3), meritve ozemljitev (ref. 117 in 119; v tovarni dušika Ruše in v HE Fala), meritve na transformatorju v Divači (M-45) in v tovarni salonita Anhovo (M-46).

Članki, predavanja, sodelovanje z ostalimi znanstvenimi organizacijami

Prof. dr. h. c. dr. techn. Milan Vidmar se je junija 1958 udeležil zasedanja CIGRE (Mednarodne komisije za velika električna omrežja) v Parizu kot predsednik Jugoslovanskega nacionalnega komiteja CIGRE, v oktobru 1958 pa je vodil posvetovanje Jugoslovanskega nacionalnega komiteja CIGRE v Opatiji. Sodeloval je marca 1958 v komisiji za planiranje elektriškega gospodarstva v Beogradu, o čemer je sestavil poročilo: »Izveštaj o saradnji u komisiji za planiranje elektroprivrede«. Nadalje je predaval za Radio Beograd: »Omiljene teme naših akademika.«

Objavil je naslednje članke:

50 let gradnje transformatorjev — »Elektrotehniški vestnik« 1958, št. 1—2.

Wirtschaftliche Probleme des Freileitungsbaues — »ÖZE« 1058, št. 5.

Problemi napona kratke veze velikih transformatora — »Elektroprivreda«, Beograd 1958, št. 9—10.

Vodiči od samog aluminija na dalekovodima za visoke nape — »Elektroprivreda«, Beograd 1958, št. 11.

Transformatori-divovi, »Tehničke novine«, Beograd 1958.

Ing. Franc Curk je sekretar Tehniškega odbora Jugoslov. elektrotehn. komiteja (JEK) št. 23 za drobni instalacijski pribor.

Ing. Edvard Höfler je sekretar Tehniškega odbora JEK št. 28 za koordinacijo izolacije in se je udeležil zasedanja ustreznega komiteja IEC julija 1958 v Stockholmu. Kot sekretar študijske komisije za zaščito in releje Jugoslovanskega nacionalnega komiteja CIGRE je pripravil prvo zasedanje te skupine in predložil referat »Distančna zaščita in direktna ozemljitev«. V okviru Elektrotehniškega društva je podal 28. maja 1958 na debatnem večeru uvodno poročilo o meritvah z magnetnimi paličkami, 17. decembra 1958 pa je predaval o zasedanju IEC 1958 v Stockholmu. V »Elektrotehniškem vestniku« št. 9—10/1958 je objavil članek: Generalno zasedanje Mednarodne elektrotehniške komisije (IEC) 1958 v Stockholmu in spisal knjižico: Električna in varnost. Sodeloval je tudi v elektrostrojni komisiji Ljudske tehnike Slovenije.

Dr. ing. Marijan Plaper je objavil v »Elektrotehniškem vestniku« 1958, št. 3—4, članek: Kako Švicarji grade svoje daljnovode najvišjih napetosti, in napisal referat 524 za zasedanje Jugoslovanskega nacionalnega komiteja CIGRE v Opatiji 1958: Pogledi na izbor vodiča za 220 kV mreže Jugoslavije.

Ing. Bogdan Remše je objavil v isti številki »Elektrotehniškega vestnika« članek: Maksimalna razpetina verižnice glede na ekstremne obremenitve, trdnost in povs vrvi, in predložil referat 521 za zasedanje Jugoslovanskega nacionalnega komiteja CIGRE v Opatiji 1958: Dopuna tabele graničnih raspona za večje presjeka užeta.

Ing. Joško Rosina je sodeloval v Tehniškem odboru JEK št. 2 B za dimenzije elektromotorjev, v Tehniški komisiji za kvalitetni znak pa kot delegat Inštituta. Nadalje je član redakcijskega odbora pri Elektrotehniškem društvu Slovenije ter član šolskega sveta in honorarni profesor večerne Tehniške srednje šole v Ljubljani.

Ing. Srečko Sajovic je član tarifne komisije Elektrogospodarske skupnosti Slovenije v Ljubljani, terminološke komisije SAZU in elektrostrojne komisije Ljudske tehnike Slovenije.

Dr. ing. Vida Tišler je sekretar tehniškega odbora JEK št. 10 za izolirna olja.

Ing. Branko Vajda je član Izvršnega odbora Jugoslovanskega elektrotehniškega komiteja. V Gospodarskem koledarju 1959 (založba »Nova proizvodnja«) je objavil dva članka: Razvoj elektriškega gospodarstva v Sloveniji in Ob slovenski izdaji jugoslovanskih standardov.

INŠTITUT ZA TURBINSKE STROJE

Oddelek za turbine je v letu 1958 izvedel vrsto eksperimentalnih raziskav o vplivu gostote profilov in njihovega zvitja na brzohodnost in izkoristek Kaplanovih turbin. Izdelan in preizkušen je bil model Francisovega tekača za specifično število vrtljajev 80. Za spirale Francisovih turbin majhne brzohodnosti je bila izvedena vrsta poizkusov, da bi določili najugodnejšo porazdelitev presekov spirale in da bi ugotovili vpliv predvodilnih lopatic na porazdelitev vodnega toka.

Oddelek za črpalke je v okviru študija, kako vplivajo konstruktivni faktorji na delo centrifugalnih spiralnih črpalk srednjih specifičnih vrtljajev, po naročilu Sklada »Borisa Kidriča«, dovršil raziskovanja o vplivu spirale dolžine tekačevih lopatic in njihovega izstopnega kota na delo črpalke. Projektiral je dve modelni spiralni črpalki visokega števila specifičnih vrtljajev, dalje je izdelal po načrtih »Litostroja« model spiralne črpalke $n_s = 220$ in izvedel preizkuse na njem. Izdelal, preizkusil in deloma projektiral je dva prototipa propelernih črpalk. Za preizkušanje propelernih črpalk je projektiral in izdelal postajo zaprtega sistema.

Oddelek za hidromehansko opremo je zaključil delo pri določanju hidravličnih lastnosti loput in pri sestavljanju navodil za njihovo preračunavanje. Izvedel je preizkuse na kroglastih zasunih, določil njihove hidravlične lastnosti in sestavil navodila za njihovo dimenzioniranje. Zbral je in kritično uredil eksperimentalne podatke za gibanje tekočin po ceveh in po raznih hidravličnih sistemih, ki se uporabljajo pri regulaciji strojev. Delo tega oddelka je bilo v celoti izvedeno po naročilu in s finančno podporo Sklada »Borisa Kidriča«.

Oddelek za ventilatorje je na podlagi hidravličnih lastnosti izvedenih meritev sušilnic sestavil končno tipizacijo sušilničnih aksialnih ventilatorjev. Dalje je izdelal tipizacijo za serijsko proizvodnjo radialnih ventilatorjev.

Aerodinamični oddelek je po naročilu Sklada »Borisa Kidriča« dovršil postajo za poizkuse na kaskadah in izvedel vrsto

sistematičnih meritev hidravličnih lastnosti profilov serije 63 po NACA. Primerjava dobljenih rezultatov z objavljenimi vrednostmi kaže, da daje postaja zanesljive podatke. Dalje je bilo izvedenih več poizkusov o delovanju ciklonov za dimovode.

Poleg opisanega, več ali manj sistematičnega dela je izvedel inštitut po naročilu raznih gospodarskih organizacij tudi številne druge manjše raziskave.

INŠTITUT ZA RAZISKOVANJE KRASA

Interno delo. Inštitut je dopolnil svoje zbirke z nekaterimi ponazorili o kraški hidrografiji v Sloveniji. Ob 140-letnici najdbe notranjih prostorov Postojnske jame je 23. aprila 1958 odprl posebno razstavo. Zbirke si je to leto ogledalo 1114 ljudi. Med obiskovalci, ki so z inštitutom navezali znanstvene stike in jih je ta поблиže seznanil s svojim delom in našim krasom, so bili strokovnjaki-speleologi iz Anglije, Avstrije, Francije, Madžarske, Nemčije in Združenih držav Amerike.

Terensko delo. Preiskan je bil prehodni kraški sektor med Pivško kotlino in Planinskim poljem v bližini domnevnega toka podzemeljske Pivke. Tu je bilo najdenih več snežnih brezen, posebej pa je bila raziskana Unška koliševka. Naš strokovni sodelavec Srečko Grom jo je obdelal biološko, inštitut pa je začel v njej ob dušnikih z rednim opazovanjem meteoroloških elementov, ker si obeta tehten študijski material. Raziskovanja podzemlja, pri Predjami so se nadaljevala. Strokovni sodelavec Ivan Michler je tudi to leto vodil raziskovanja podzemeljske Pivke. Vse stroške v zvezi s študijem Pivke je kril Zavod Postojnske jame.

Inštitut se je lotil raziskav kraškega podolja med Godovičem, Hotedršico in Novim Svetom in je proučil ondotne ponikalnice in njih ponore. Najdba prvega proteja v izvirih Vipave maja 1958 je dala pobudo za raziskovanja Vipavske jame z namenom, da se od tod poskusi prodor do podzemeljskega toka Vipave. Del stroškov tega dela, ki pa doslej še ni uspelo, je krilo Turistično društvo v Vipavi. Z raznimi ekipami jamarjev-amaterjev je inštitut sodeloval pri raziskovanju brezna Jazbena na Banjščicah ter dveh vodnih jam v slovenski Istri.

Študijsko delo in študijska potovanja. Višji znanstveni sodelavec dr. Roman Savnik je pripravil študijo o zgodovini Postojnske jame. Kataster kraških objektov, ki ga vodi je dosegel 2486 številčk, in sicer 1841 jam, 542 vodá in 103 kraške morfološke objekte.

Višji strokovni sodelavec Egon Pretner je delal v Črni gori najprej z mednarodno biološko ekipo na področju Dur-

mitorja, nato prav tam z ekipo Inštituta za biologijo SAZU in končno v Liki z asistentom Biološkega inštituta Medicinske fakultete v Ljubljani Josipom Boletom. Pri tem delu je našel več novih vrst jamskih živali in razna nova najdišča. Prirodoslovni muzej v Skopju je objavil v svoji publikaciji *Fragmenta Balcanica* njegov opis dveh novih jamskih živali iz Bolgarije in Like (*Tranteeviella bulgarica* gen. nov. spec. nov. in *Redenšekia likana* subsp. *kosiniensis* nov.).

Asistent Franc Leben je vodil pod okriljem Arheološke sekcije SAZU arheološka izkopavanja v Kevdercu na Lubniku, ki so spravila na dan bogat material iz neolitika.

Zunanji znanstveni sodelavec dr. Valter Bohinec je nadaljeval z izpisovanjem kraške bibliografije in je dosegel 5300 listkov. Skupaj z dr. Romanom Savnikom je uredil prvo številko slovenskega speleološkega glasila »Naše jame«.

Konec maja je inštitut z več referati sodeloval na drugem Jugoslovanskem speleološkem kongresu v Splitu (Pretner, Savnik, Bohinec), oktobra pa na drugem Mednarodnem speleološkem kongresu v Italiji (Pretner, Bohinec). V septembru je bil dr. Roman Savnik kot gost vodilnega madžarskega geologa-speleologa Jakucsna na madžarskem krasu, kjer se je seznanil z ondrotnimi problemi in prijemi znanstvenega proučevanja.

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO

Zaradi majhnih finančnih sredstev, ki jih je imel inštitut na razpolago za znanstvena raziskovanja v letu 1958, ni bilo mogoče organizirati dela na širši osnovi. Prisiljeni smo bili nasloniti se predvsem na inštitutske delavce, od zunanjih sodelavcev pa smo mogli pritegniti k sodelovanju v tem letu samo tri.

Na panonskem obrobju smo začeli s proučevanjem geomorfološkega razvoja Haloz, nadaljevali pa s študijem Bele krajine. V ta okvir spada tudi začetno raziskovanje pokrajine v porečjih zgornje Sotle in Voglajne, s posebnim poudarkom na iskanju sledov domnevane pretočitve Savinje v predelu vzhodno od spodnje Savinjske doline oziroma Celjske kotline. S tega gledišča je bil začetno pregleden teren nekako od Šmarja pri Jelšah na zahod v porečju Voglajne do Celja; za ta del je v osnutku že izdelana morfografska karta. V prihodnjem letu se bo začetno delo nadaljevalo.

V letu 1958 smo nadaljevali z geomorfološkim proučevanjem zgornje Savinjske doline, zlasti v porečjih Drete, Lučnice, spodnje Ljubnice in doline ob Savinji od Luč navzdol do Mozirja. Posebno skrb smo posvetili pleistocenski problematiki v pogorju Raduhe, kjer se je pokazalo, da je bila na njenem jugovzhodnem pobočju ledeno-snežna odeja precej večja, kot se je mislilo do sedaj; ledenik je polzel po pobočju najmanj do Lok, t. j. do višine okrog 1450 m, morda pa še tudi niže navzdol. Tudi periglacialno preoblikovanje je bilo tod zelo intenzivno. Za celotno porečje ob zgornji Savinji smo izdelali v tem letu v osnutku morfografsko karto.

Glacialna in periglacialna proučevanja v porečju Kamniške Bistrice so bila v letu 1958 končana.

Na Pohorju smo nadaljevali z raziskovanjem kvartarnih sledov, izmerili in proučili pa smo tudi vsa pohorska jezera.

Začeli smo z geomorfološkim raziskovanjem v porečju Mirne na Dolenjskem, predvsem z ugotavljanjem starejših terasnih nivojev in delno tudi že s podrobnejšim preiskovanjem pleistocenskega geomorfološkega razvoja.

Na slovenski morski obali smo začeli leta 1958 proučevati sledove kolebanja morja v pleistocenu.

En član našega inštituta je primerjalno proučil po že ugotovljenih in objavljenih podatkih ter z nekaterimi dopolnitvami zgornjo mejo gozda, trajnega snega, naseljenosti, uspevanja in gojenja ozimin, koruze in vinske trte, ter o tem poročal na V. kongresu jugoslovanskih geografov v Črni gori.

Kot vsako leto, tako smo tudi v tem letu pregledali ob koncu talilne dobe oba opazovana ledenika, t. j. triglavskega in skutinega. S triglavskega ledenika smo še posebej od za to najetega opazovalca zasledovali razmere, ki so med letom vladale na ledeniku; opazovalec nam je pošiljal mesečna poročila.

Z gozdno upravo LRS smo obnovili stike zaradi poročanja o snežnih plazovih.

Ogledali smo si velik usad v dolini Črne pri rudniku kaolina in izredno visoko vodo v Škocjanskih jamah, ki je nastopila 23. in 24. decembra 1958.

S finančno podporo inštituta sta se udeležila V. kongresa jugoslovanskih geografov v Črni gori dva člana inštituta.

V letu 1958 smo pripravili za tisk in oddali v tiskarno gradivo za peto knjigo Geografskega zbornika, v kateri bodo objavljene razprave inštitutskih in zunanjih sodelavcev, izvršene v zadnjih letih s finančno podporo SAZU. V tisk sta bili dani tudi dve obsežnejši študiji, ki bosta izšli v obliki posebnih Del inštituta, in sicer kot četrta in peta knjiga te vrste.

KARTOGRAFSKI ZAVOD

V Kartografskem zavodu smo v letu 1958 izdelali karto glacialnih in periglacialnih sledov na področju notranjskega Snežnika. Izdelana je v merilu 1 : 25.000 za tisk v dveh barvah. V enakem merilu sta izdelani tudi karti teras in nivojev v vzhodnih Slovenskih in Medjimurskih gorinah ter na Pohorju. O pozebi oljk leta 1956 na Koprskem in v ostalem jugoslovanskem primorju smo izdelali štiri karte, dalje karto kraških ravnikov okrog Karlovske kotline in profil premogovnika Kanižarica. Vse to delo je plod terenskih proučevanj sodelavcev Inštituta za geografijo SAZU v okviru zastavljenega programa raziskovanj. Razen zadnjih dveh stvari so vse karte že v tisku. Izrisana je bila tudi hidrografska karta Slovenije v merilu 1 : 200.000 na osnovi celotne vodne mreže na topografskih kartah merila 1 : 100.000. Izdelali smo še kartico o višini agrarnih naselij v Sloveniji, kartici pliocenske Ljubljani in pliocenske brkinske Reke, regionalno karto Posavske in Primorske Slovenije, skico tipov površja na Kočevskem ter kopirali hidrografske mreže Slovenskega Primorja v merilu 1 : 100.000.

Ker je zaposlitev risarja-grafika le zasilna rešitev pomanjkanja delovnega kadra in ker, spričo zakonskih predpisov, honorarne pogodbe s sedaj zaposlenim risarjem-grafikom ne bomo mogli stalno obnavljati, se pojavlja vprašanje pridobitve in namestitve nove moči. Delo v Kartografskem zavodu zahteva kartografsko ali vsaj geodetsko izobraženega delavca, ki bi strokovno obvladal kartografske naloge, ki se pred nas postavljajo.

V okviru možnosti in sredstev smo si uredili fototisk po lastni zamisli. Z njim nam je omogočeno modernejše, estetično eksaktnije opremljanje kart z napisi.

Urejevanje geografske fototeke je s pomočjo angažirane študentke geografije sedaj na dobri poti. Če bomo uspeli najti še nadalje kredite za ta namen, upamo leta 1960 fototeko urediti tako daleč, da bo delo lahko steklo ažurno.

INŠTITUT ZA GEOLOGIJO

Geološko-paleontološka sekcija

Upravnik inštituta akad. dr. Ivan Rakovec je dovršil obdelavo pleistocenskega osteološkega gradiva iz Betalovega spodmola in pripravil razpravo o tem za natis. Iz Jame v Lozi pri Orehku je raziskal sesalske ostanke, med katerimi je za pleistocensko stratigrafijo najpomembnejši severni jelen.

V obdelavi so nadaljnji bovidni ostanki iz Kočarije, ki so bili odkriti v letu 1958, ter kostno gradivo iz trdno sprijete breče, najdeno v jami pri Proseku. Zanimivo je, da pripada večina ostankov iz te jame divjim konjem, ki so sicer v Sloveniji precej redki.

V Kamniškem zborniku, knjiga IV, je objavil članek Geološki razvoj kamniške pokrajine (str. 5—32).

Asistent Rajko Pavlovec je še naprej proučeval starejši terciar na Primorskem. V zvezi s tem je sodeloval pri terenskih delih za novi geološki zemljevid Jugoslavije. Pri tromesečnem kartiranju se je predvsem posvetil razvoju eocenskega fliša. Natančneje je proučeval flišne plasti v Brkinih, kjer je mogoče ugotoviti postopen prehod numulitnih apnencev v laporje in teh naprej v flišne kamenine. Za obdelavo, ki se bo nadaljevala v prihodnjih letih, so pripravljene številni numuliti, najdeni v teh plasteh. Kritično bo treba tudi proučiti terenske podatke, ki bodo razjasnili tektonske in paleogeografske razmere na območju današnjih Brkinov.

Nekaj časa je posvetil opazovanjem razvoja fliša v okolici Kopra. Poleg zbiranja terenskih podatkov in favne iz numulitnih vložkov v flišu je izdelal inženirsko-geološki zemljevid Miljskega polotoka.

Razvoj eocenskih plasti je proučeval tudi v Vipavski dolini. Posebno pozornost je posvetil problemu nastajanja fliša in cikličnemu ponavljanju flišnih plasti. Iz raznih krajev med Vipavo, Ajdovščino, Prvačino in Štanjelom je zbral mnogo numulitne favne.

Za Novo proizvodnjo je napisal članek Pomen eocenskega fliša za gospodarstvo na Primorskem, ki bo tiskan v letu 1959.

V novembru je odpotoval na Dunaj, kjer je poglobil že navezane stike s Paleontološkim inštitutom univerze, z Državnim prirodoslovnim muzejem in Državnim geološkim zavodom. Obenem je prevzel subfosilni material z Ljubljanskega barja, kjer ga je še v prejšnjem stoletju izkopal Dežman in ki bo obdelan v Ljubljani.

Dr. Anton Ramovš, asistent Geološko-paleontološkega inštituta na univerzi, je s podporo Geološkega inštituta SAZU dokončal terensko delo pri raziskovanju mlajših paleozojskih skladov v Vitanjskem nizu. Omogočena mu je bila tudi izdelava številnih zbruskov za mikroskopsko preiskavo, ki je bila potrebna za proučevanje mikrofavne.

Univ. prof. iz Kiela dr. Ekke Guenther je med bivanjem v Ljubljani, kjer je imel na Akademiji predavanje, obiskal inštitut. Pri ogledu zbirke in drugega materiala je dal številne koristne nasvete v zvezi s pleistocenskimi mehkužci ter morfometričnimi analizami in sedimenti v opekarni Lokarji pri Vodichah.

Mineraloško-petrografska sekcija

Načelnik sekcije zunanji znanstveni sodelavec univ. prof. dr. ing. Jože Duhovnik je pregledal ozemlja magmatskih kamenin in njihovih tufov v okolici Tolstega vrha pri Bledu, pri Kamni gorici in Kropi, vzhodno od Nemilj in v Besniškem gozdu ter na ozemlju Selske in Radovljiške planine ter planine Rovtarice na Jelovici. Z zbiranjem materiala za kemične analize s tega področja si je omogočil mikroskopsko in kemično preiskovanje teh kamenin, pri katerih skuša dognati njihovo razmerje do skrilavcev, peščenjakov in drob, ki jih je geolog Kossmat prvotno postavil v paleozoik, pozneje pa delno v triado.

Skladno z idejo pokojnega prof. Nikitina je že na teh področjih prišel do sklepa, da večina teh kamenin pripada le tufom in tufitom ter le malo pravim magmatskim kameninam, ki imajo celo tedaj ponekod izrazito tufsko strukturo, na primer na področju Tolstega vrha. Prehode v sericitske skrilavce ter razne vložke še sorazmerno malo preperelih tufov v njih si moremo razlagati samo tako, da so sericitni skrilavci nastali iz prvih pod različnimi vplivi. Točen sklep o tem bo seveda podalo šele natančno mikroskopsko in kemično preiskovanje, ki bo prav tako podalo stopnjo diferenciacije in asimilacije v teh triadnih magmatskih kameninah Gorenjske.

V paleozojskih skrilavcih (po Kossmatu) je našel drobne in peščenjake, ki vsebujejo jasne in dobro ohranjene plagioklaze, po katerih bo mogoče ugotoviti, ali pripadajo res kakim posebnim magmatskim fazam, ki je doslej nismo poznali na našem ozemlju, ali pa so prav tako produkt wengenskega magmatizma in bi tako mogli vse te plasti prištevati psevdodiljskim skrilavcem. peščenjakom in drobam.

Diplomirana mineraloginja Valerija Osterc dela na sanidinu iz Zletova zaključne kemične analize, s katerimi bodo te raziskave končane.

Prazgodovinska sekcija

S sodelovanjem Inštituta za kvartarologijo na univerzi v Ljubljani in Arheološke sekcije SAZU se je od 20. julija do 19. avgusta 1958 nadaljevalo izkopavanje paleolitske postaje Jame v Lozi pri Orehku. Preiskani so bili ves vzhodni del jame, desni rov in globoko brezno na njegovem dnu. S tem in pa z izkopom globoke sonde pred jamo so bili ugotovljeni podatki, ki so koristno izpolnili stratigrafijo jame. Paleolitska postaja je obsegala le prostor, ki ga je še dosegala svetloba. Zopet je bilo odkritih nad 150 sileksov, artefaktov in odbitkov, in sicer v enotni kulturni plasti obenem z redkimi kostnimi ostanki severnega jelena, svizca, neke vrste goveda in rjavega medveda. Tako je potrjena že na osnovi prej izkopenega materiala izražena datacija mlajše paleolitske kulture iz pozne würmske dobe.

Zaključena je obdelava kulturnih ostankov, izkopanih v Jami v Lozi v letu 1957. Izrisani so bili jamski profili, granulacijska analiza plastnih vzorcev pa dovršena. Obdelava gradiva iz leta 1958 je v teku.

V Pariz so bili odposlani podatki za *Bibliographie annuelle de l'âge de la pierre taillée*, obsegajoči vso v Jugoslaviji v letih 1956—1957 publicirano kvartarološko literaturo.

Akad. dr. Srečko Brodar se je aktivno udeležil II. mednarodnega speleološkega kongresa v Bari-Lecce-Salernu, in sicer z referatom o mousterienski postaji Črni Kal v Slovenskem Primorju.

V Razpravah IV. razreda SAZU, 4. knjiga, je objavil razpravo Črni Kal, nova paleolitska postaja v Slovenskem Primorju (str. 269—364, 7 tabel, 3 slike in 7 priloge).

INŠTITUT ZA BIOLOGIJO

I. Splošno stanje

Delo v Inštitutu za biologijo je potekalo brez večjih motenj. V sestavi kadra, opremi in organizaciji inštituta ni bilo bistvenih sprememb. Omeniti pa je, da je inštitutska knjižnica že prenapolnjena in bo treba poskrbeti tako za boljšo izrabo prostora z novimi policami kot za nove prostore. V prizadevanju za pridobitev terenskih raziskovalnih postojank (na planinah, ob jezeru in ob morju) ni prišlo do realizacije načrtov.

II. Teoretsko delo

Upravnik inštituta je obravnaval problem izvora svojevrstne skupine morskih planktonskih živali (Chaetognatha) in nadaljeval svoje delo pri ureditvi naravnega živalskega sistema. O rezultatih drugega njegovega dela pričajo naslovi objavljenih razprav. V delu ima dve knjigi: 1. po naročilu založbe Pergamon-Press (London) piše knjigo o izvoru in razvoju knidarjev, 2. za uredništvo Mladinske knjige pa popularno-znanstveno, vendar originalno delo o živalih, podobnih cvetlicam, ob razlagi razvoja celotnega živalstva pod stopnjo vretenčarjev v luči turbelarijske teorije.

III. Raziskovalno delo

A. *Terensko delo.* Z denarno pomočjo Uprave za gozdarstvo LRS (za višjega znanstvenega sodelavca dr. Maksa Wrabra) in Ljudske oblasti LR Črne gore (za raziskovanje favne Črne gore) je bilo opravljeno obsežno terensko raziskovalno delo. Vsi sodelavci inštituta so bili pri tem udeleženi.

M. Wraber je bil na ekskurzijah in potovanjih 89 dni. Nekaj teh je opravil po želji in ob kritju stroškov operativnih ustanov gozdarske stroke, s čimer je zelo koristil naši gozdarski praksi. Ekskurzije po gozdovih širom po Sloveniji pa so bile v polni meri izrabljene tudi v znanstvene

namene. Proučena je bila gozdna vegetacija zahodnih Haloz v Podravinju, v Slovenski Istri (flišno področje), v Goriških Brdih, na spodnjem Krasu, na Dravskem polju, na jugovzhodnem Pohorju, v Prekmurju (poplavni gozdovi), pri Ravnah na Koroškem, v okolici Mozirja in Gornjega grada ter končno v srednjem delu podravskega Kozjaka.

Zoološke ekskurzije so bile usmerjene (četrtič) zopet v Črno goro. Udeležilo se jih je z lepim uspehom več članov in sodelavcev inštituta. Posamezne ekskurzije pa so šle v hribe (J. Carnelutti, Š. Michieli), gozdne parcele ob raziskovanju talne favne (J. Matjašič) in v kraške kraje (Ankaran, Hrvatsko Primorje, Split in Dalmatinsko Zagorje ob II. speleološkem kongresu v Splitu — Carnelutti, Matjašič, Michieli).

Podobno kakor M. Wraber za gozdno upravo, je J. Matjašič opravil več ekskurzij za lovski sektor Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije in s tem v zvezi zaključil rajonizacijo nizke divjadi za ljubljanski, kranjski in novomeški okraj.

Vodja inštituta je dvakrat delal v Rovinju v našem laboratoriju pri Inštitutu za morsko biologijo in proučeval živalski del planktona, zlasti meduze in ktenofore ter epifitske hidrozoe. Za bivanja na Bledu je zbiral insektski material.

B. Laboratorijsko delo. Vsi člani inštituta so obdelovali obilni na terenu zbrani material, pri čemer so bila ugotovljena pomembna nova dejstva. Tako je bila n. pr. najdena nova podvrsta jamske kozice (J. Matjašič), nov rod hroščev iz rodu Elateridae (zunanj sodelavec Savo Brelih v zvezi s tržaškim entomologom prof. dr. Josipom Müllerjem), nove vrste in podvrste amfipodnih in izopodnih rakov, ki jih je odkril in opisal zunanj sodelavec dipl. biol. Boris Sket.

Nadaljevali smo gojitev različnih jamskih živali (slovita *Marifugia* s celotno svojevrstno mikrofavno dobro uspeva že poldrugo leto). Gojitve izopodnih in amfipodnih rakov je sedaj prevzel B. Sket. B. Sketu je uspelo preko pol leta obdržati pri življenju največjega jamskega izopoda (*Sphaeromides virei*). Š. Michieli je nadaljeval s poskusi umetnega spreminjanja barve nekaterih vrst stenic in je pri tem uporabil nekatere nove metode (ligature, transfuzije). J. Matjašič je nadaljeval s pomembnimi uspehi študij temnocefalov (funkcije genitalnih organov in morfologije spolnih celic, odkritje spermijev s spiralno glavico, zoogeografija temnocefalov itd.). Zunanji sodelavec cand. biol. J. Štirn goji v našem laboratoriju domače termite in proučuje njihovo biologijo.

IV. Kongresi

M. Wraber se je udeležil III. kongresa jugoslovanskih gozdarjev na Bledu in je vodil skupino udeležencev na Pokljuko. Udeležil se je zborovanja Mednarodne komisije za proučevanje domačega kostanja (Ljubljana) in vodil ekskurzijo po Dolenjskem. Sodeloval je pri IV. medrepubliškem posvetovanju o varstvu narave v Ljubljani ter vodil ekskurzijo na Bled in Pokljuko. J. Matjašič in Š. Michieli sta se aktivno udeležila II. speleološkega kongresa v Splitu.

V. Bivanje v inozemstvu

M. Wraber se je na povabilo Poljske akademije znanosti in univerze v Poznanju udeležil ekskurzije po Poljski (zlasti v Tatre in Karpate).

VI. Sodelovanje z drugimi znanstvenimi institucijami

Sodelovanje v tej smeri je bilo zelo obsežno in bi naštevavanje zavzelo preveč prostora. Aktivno smo sodelovali z inštituti kot prejšnja leta in navezali stike še z drugimi širom po svetu in domovini. Velikemu številu inštitutov in posameznih znanstvenikov smo pošiljali naše publikacije. Za Inštitut za veterinarsko medicino v Zagrebu je B. Sket določal amfipodne rake, J. Hadži pa za Dunaj in Lizbono opilione. M. Wraber je zamenjaval herbarijski material. Posebej je treba omeniti udeležbo predstavnika Biološkega inštituta, zunanjega znanstvenega sodelavca prof. dr. A. Seliškarja pri posvetovanju o krožni progi v Postojnski jami v zvezi z ondotnim našim speleološkim laboratorijem.

VII. Obiski in gostovanja pri nas

Z nameni znanstvene diskusije in skupnega dela so bivali v inštitutu prof. J. Ježić (Veterinarska fakulteta univerze v Sarajevu), prof. Stjepan Urban (Biološki inštitut medicinske fakultete na Reki) in prof. dr. Otto Steinböck (univerza v Innsbrucku), ki je imel na Akademiji tudi zelo zanimivo predavanje. S študenti vred so nas obiskali doc. Pljakić iz Beograda in profesorja Mevius in Domke iz Hamburga. Obisk so opravili tudi zastopniki Mednarodne komisije za proučevanje doma-

čega kostanja pri FAO. Od domačih obiskovalcev naj omenimo še akad. Sinišo Stankovića (Beograd), Petkovskega in Simovo (Skopje) ter Matvejeva (Beograd), od inozemcev dr. Aksiraya (Istanbul), dr. Vogela (Združene države Amerike), dr. Leibundguta (Zürich) dr. Bertollanijevo (Pavia) in profesorja dr. G. Müllerja (Trst).

VIII. Publikacije

A. Objavljeno

1. Jan Carnelutti: Alpine petrophile Lepidopteren des Karstgebietes. Verh. d. Deutsch. Zool. Ges., 1957, str. 506—511.
2. Jan Carnelutti & Štefan Michieli: I. Beitrag zur Kenntnis der Lepidopteroфаuna von Crna Gora. Fragmenta balcanica II, 67—81.
3. Jovan Hadži: Fortschritte in der Erforschung der Höhlenfauna des Dinarischen Karstes. Verh. d. Deutsch. Zool. Ges., 1957, 470—477.
4. Jovan Hadži: Zur Diskussion über die Abstammung der Eumetozoen. Verh. d. Deutsch. Zool. Ges., 1957, 169—179.
5. Jovan Hadži: Über die Verwandtschaftsverhältnisse der Chaetognatha. Bull. scient. IV, 2, 51.
6. Jovan Hadži: Hydroctena salenskii Dawydoff 1902 — eine unvollkommen entwickelte Ctenophore, ibidem, 51—52.
7. Jovan Hadži: Za opustitev sistematske zoološke skupine Bryozoa Ehrenberg 1831. Razprave IV. razr. SAZU, 4, 1958, 125—147.
8. Jovan Hadži: Camella vilae — velebiti Hadži 1915 (Hydroidea), ibidem, 149—166.
9. Janez Matjašič: Opazovanja na jamskem suktoriju Spelaeophrya troglocaridis Stammer. Biol. vestnik V (1957), 71—73.
10. Janez Matjašič: Trematod iz jamske kozice Troglocaris, ibidem, 74—75.
11. Janez Matjašič: Biologie und Zoogeographie der europäischen Temnocephaliden. Verh. der Deutsch. Zool. Ges., 1957, 477—482.
12. Janez Matjašič: Vorläufige Mitteilungen über europäische Temnocephalen, Biološki vestnik VI (1958), 60—65.
13. Janez Matjašič: Postembrionalni razvoj jamske kozice Troglocaris, ibidem (1958), 76—79.
14. Janez Matjašič: Die Süßwassermeduse Craspedacusta soerbyi Lankaster in Rijeka, dem Zufluss des Skadarsko jezero, Bull. scient. IV, 2, 52—53.

15. Ernest Mayer: Doprinos k poznavanju flore Zahodnih Julijskih Alp. Razprave IV. raz. SAZU, 4, 1958, 5—37.
16. Ernest Mayer: Rhododendron luteum Sweet na jugovzhodnem obrobju Alp, ibidem, 39—83.
17. Štefan Michieli: Nastopanje južnih vrst v Sloveniji. Biološki vestnik V (1957), 115—120.
18. Štefan Michieli: Morfološka, anatomsko-histološka in ekološka opazovanja na vrstah *Haploembia solieri* Ramb et Grassi in *Embia mauritanica* Luc. (skupaj z J. Boletom). Biološki vestnik V (1957), 90—106.
19. Štefan Michieli: Nekaj pripomb k postavljanju infraspecifičnih kategorij. Biološki vestnik VI (1958), 124—134.
20. Štefan Michieli: Über einige interessante Insektenfunde in der Crna Gora (Montenegro). Bull. scient. IV, 2, 51.
21. Štefan Michieli & Jan Cernelutti: *Biston betularia* L. f. *carbonaria* Jord. (Lepid.) in Slowenien gefunden. Bull. scient., IV, 2, 53—54.
22. Štefan Micheli: Ökologie und Zoogeographie der Embioteren des Illyrischen Karstgebietes. Verh. d. Deutsch. Zool. Ges., 1957, 525—529.
23. Boris Sket: Einige interessante Funde der Malacostraca (Crust.) aus der Herzegowina und Crna gora. Bull. scient., IV, 2, 53.
24. Boris Sket: Prispevek poznavanja naših amfipodov. Biološki vestnik VI (1958), 66—75.
25. Boris Sket: Über Zoogeographie und Phylogenie der Niphargen. Verh. d. Deutsch. Zool. Ges., 1957, 484—486.
26. Maks Wraber: Fitosociološka in ekološka analiza razširjenosti dendroflora na Pohorju. Biološki vestnik V (1957), 39—70.
27. Maks Wraber: Ekološki i vegetacijski prikaz Pokljuke. Objavljeno v posebni brošuri za udeležence III. jugoslovanskega gozdarskega kongresa na Bledu.
28. Maks Wraber: Ekološka in fitosociološka podoba kostanjevih sestojev »Maline« in »Orehovec« na Dolenjskem. Objavljeno v posebni brošuri za udeležence jugoslovanske ekscurzije Mednarodne komisije za proučevanje domačega kostanja pri FAO.
29. Maks Wraber: Predalpski jelov gozd v Sloveniji (*Bazzanietum Abietetum* Wraber 1953 *praealpinum* subss. nova). Biološki vestnik VI (1958), 36—44.
30. Maks Wraber: Klima slovenačkog kraškog područja. Krš Slovenije, Split 1957.
31. Maks Wraber: Floro-fitocenološka raspodjela slovenačkog kraškog područja. Ibidem.

ODBOR ZA UREJEVANJE FAVNE, FLORE IN GEJE SLOVENIJE

Ker niti v letu 1958 ni prišlo do organizacije dela za urejevanje favne, flore in geje v zveznem merilu, smo se odločili, da začnemo bolj živahno delati sami, ne da bi se omejevali le na teritorij LRS, ker bi to bilo neekonomično. Na naš poziv so naši sodelavci izpisali in oddali vsega 3030 listkov (kartonov), in sicer za sledeče skupine živali:

1. Myriapoda, Isopoda terrestria, Pseudoscorpionidea, Opiliones, Araneae (jamske vrste), Apterygota. Izdelal J. Hadži, 1200 listkov.

2. Hirudinea, Amphipoda, Isopoda aquatilia. Izdelal Boris Sket, 300 listkov.

3. Hemiptera. Izdelal M. Gogala, 200 listkov.

4. Microlepidoptera. Izdelal J. Carnelutti, 300 listkov.

5. Neuroptera, Lepidoptera. Izdelal Š. Michieli, 1030 listkov.

V zvezi z reorganizacijo Akademijskega sveta FLRJ je bil naš odbor vprašan, če bi bil pripravljen prevzeti v svoje roke organizacijo službe za urejanje favne, flore in geje v zveznem merilu. Po posvetu s sodelavci smo sklenili, da bi v načelu sprejeli to častno pa ne lahko nalogo, seveda pod določenimi pogoji, predvsem glede kadra, prostorov in pa denarnih sredstev. Če bo prišlo do realizacije tega, bo treba izdelati načrt dela in organizacije.

INŠTITUT ZA MEDICINSKE VEDE

Interni oddelek

Znanstveno raziskovalna dejavnost pod vodstvom akademika prof. dr. Igorja Tavčarja in njegovih sodelavcev je tudi v preteklem letu potekala izključno na Interni kliniki Medicinske fakultete, s podporo dekanata, uprave kliničnih bolnic ter deloma s pomočjo Zvezne komisije za nuklearno energijo in Inštituta »Jožefa Stefana« v Ljubljani.

Kot že v prejšnjih letih, je bilo tudi v preteklem letu delo usmerjeno na več področij interne patologije, diagnostike, klinike in terapije. Tako je klinika zastopala koncept o dinamiki mezenhimske reakcije (obolenje vezivnega in opornega tkiva) v vseh njenih fazah, od začetne senzibilizacije in temu sledeče perpetuacije (izpreminjanja poedinih faz v poteku obolenja). S tem v zvezi je bil uveden tudi modificiran hemaglutinacijski test za dokazovanje mezenhimopatij.

Nadaljnje področje internistične dejavnosti, kjer so bili doseženi znatni napredki, je imunohematologija. Uveden je bil test levkoaglutininov, kar ima pomen pri diagnostiki agranulocitoz in granulocitopenij. Koagulacijski laboratorij dela sedaj kompleten koagulogram, s čimer je omogočeno določanje izpada poedinih koagulacijskih faktorjev. Možna je tudi diferenciacija posameznih vrst hemofilij in je v tem oziru predvideno raziskovanje zadevne patologije na področju naše republike. Nadalje je potrebno omeniti nova dognanja s področja avitaminoze B-12 z morfološkimi spremembami na bukalni mukozi pri akutnih levkemijah.

Na področju gastroenterologije je bila uvedena rutinska preiskava želodčnega soka s pH-metriranjem in tako imenovani »gastrotest«, preiskava na aciditeto želodčnega soka, ki pa ne zahteva frakcioniranega izčrpavanja in želodčne sonde.

Skupaj z biokemičnim laboratorijem so bile opravljene nadaljnje preiskave na področju trias elektroforeze (proteino-gram, lipidogram in glicidogram) na serumskih beljakovinah, urinu in ostalih telesnih tekočinah. Zlasti na področju trias

elektroforeze iz urinskih beljakovin so bila opazovana nova dognanja (kronične nefropatije, mielom, paraproteinurije itd.). Z določanjem aktivnosti encimov v serumu (transaminaza) je bila omogočena zgodnja diagnostika miokardnega infarkta in eventualnih preinfarktne stanj.

Nadaljevala sta se tudi sistematični študij in praktična aplikacija že vpeljanih endoskopičnih metod (laparoskopija z eventualno istočasno hepatalno punkcijo, gastroskopija, cistoskopija, kateterizacija srca s selektivno angiografijo malega krvnega obtoka pri proučevanju prirojenih in pridobljenih angiokardiopatij).

Kar zadeva izotopski laboratorij, je ta v preteklem letu razširil svojo dejavnost. Testiranje z radioaktivnim jodom je postalo rutinska metoda pri patologiji žleze ščitnice, uporabljal pa se je J-131 tudi v terapevtske namene. Z radioaktivnim kromom je bila uvedena metoda določanja starosti eritrocitov, kar je bistvene važnosti pri diagnostiki raznih splenomegalij. Z radioaktivnim fosforom so se zdravili bolniki, ki bolehalo za policitemijo.

V terapevtskem oziru je klinika nadaljevala sistematični študij o zdravljenju z glukokortikoidi. Med drugim je uvedla nespecifično hormonalno zdravljenje tudi pri pljučnem emfizemu. Pri slednjem obolenju so predvidene tudi ostale nove metode zdravljenja (dihalne vaje, posebni respiratorni aparati itd.). Končno je bil vpeljan na kliniko nov in zelo efektan način zdravljenja zastrupitev z barbiturati (megimide).

O vseh navedenih novih dognanjih so bile podane v zadnji strokovni literaturi številne objave.

Končno je klinika uvedla tudi kartoteko vseh kliničnih primerov po diagnozah, ki naj služi nadaljnji obdelavi in raziskovalnemu delu.

Ortopedski in travmatološki oddelek

1. *Raziskave o spremembah v sestavi sinovialnih eksudatov pri raznih sklepnih obolenjih* so bile v preteklem letu omejene v glavnem na rutinsko zbiranje statističnega materiala po raziskovalnih metodah, ki smo jih izdelali v prejšnjih letih. V dobi od 1. januarja do 31. decembra 1958 smo preiskali 20 eksudatov s pripadajočimi serumi. Delo napreduje zelo počasi, ker nismo imeli sredstev za honoriranje pomožnega kadra, ki bi bil za intenzivnejši potek raziskav potreben. Kljub temu da z zbiranjem eksperimentalnih podatkov nadaljujemo, smo

pričeli z urejevanjem in s statistično obdelavo do sedaj zbrane gradiva. Predvidevamo, da bodo dosedanji zaključki teh raziskav letos pripravljeni za objavo.

Navedeno raziskovalno delo se vrši na Ortopedski kliniki in na Inštitutu za kemijo Medicinske fakultete v Ljubljani. Kemijski del preiskav opravlja predstojnik inštituta doc. ing. Dušan Stucin, pri delu mu je v pomoč en laborant.

2. *Transplantacije konserviranega kostnega tkiva* so se nadaljevale in je bilo v letu 1958 izvršenih nadaljnjih 29 transplantacij. Metodika konserviranja kostnih homio-transplantatov je ostala nespremenjena in uporabljamo kostno tkivo, konservirano v raztopini mertiosala, prav tako kot tkivo, konservirano pri nizki temperaturi.

Število transplantacij je v letošnjem letu padlo spričo spremenjenih indikacij za tovrstne posege in spričo radikalnejših metod, ki so bile v novejšem času uvedene pri operativnem zdravljenju kostne in sklepne tuberkuloze.

V primerjalna opazovanja je bil vključen bolniški material iz specialne Bolnice za OAT Valdoitra.

Sodelavci: serijski bakteriološki pregledi prof. dr. Milica Valentincič; tehnično vodstvo Bone-Banka; kartoteka in registracija sestra Slavica Marinič.

3. *Uporaba radijskih izotopov (Thorium X) v zdravljenju kroničnih sklepnih obolenj hrbtenice*, ki smo jih pričeli uporabljati v letu 1955, je pokazala zadovoljive klinične rezultate. V letu 1958 smo s preparatom Thorium X zdravili nadaljnjih 38 bolnikov, tako da je celokupno število zdravljenih primerov naraslo na 137.

Razen dosedanjih kliničnih in laboratorijskih preiskav, ki se rutinsko izvajajo pri vsakem z izotopom zdravljene bolniku, pa so bila v letu 1958 uvedena raziskovalna merjenja ekskretov v namenu, da bi ugotovili, kako se izotop po aplikaciji razdeli po posameznih organih oziroma tkivih telesa in po katerih poteh se iz telesa izloča. Pri teh meritvah nas je predvsem zanimalo vprašanje koncentracije izotopa v posameznih ekskretih in hitrost izločanja iz organizma. S temi meritvami bomo v letu 1959 nadaljevali in predvidevamo, da bo število opazovanj zadostno za pridobitev potrebnega števila podatkov.

Sodelavci: asist. dr. France Debevec, Ortopedska klinika; dr. ing. Vlado Kosta, znanstveni sodelavec pri Inštitutu »Jožef Stefan«.

4. *Raziskovanje pojavnosti prirojenih anomalij kolčnih sklepov* (v dolini Zete v Črni Gori) se v letu 1958 ni nadaljevalo zaradi

tehničnih ovir, ki so onemogočile pravočasno nabavo rentgenskih filmov in organizacijo ekipe, ki bi na kraju samem nadaljevala s pregledi prebivalstva.

Do sedaj zbrani podatki in rentgenogrami pa so omogočili nadaljnje meritve in nadaljnji študij posameznih kriterijev za zgodnjo diagnozo kongenitalne displazije kolka. Statistično obdelavo na ta način pridobljenih podatkov bomo predvidoma nadaljevali tudi v letu 1959.

Kirurgični oddelek

V letu 1958 je Kirurški klinika posvetila vse svoje delo ekstrakorporealni cirkulaciji krvi pri živalih, z eventualno možnostjo aplikacije te metode pri človeku, da bi se moglo operirati na odprtem srcu. To se nam je tudi posrečilo v septembru 1958, ko smo prvič lahko odprli desni preddvor pri človeku in je bil ta s pomočjo ekstrakorporealne cirkulacije 18 minut prazen. Vse naše delo v bodoče je usmerjeno k izpopolnjevanju ekstrakorporealne cirkulacije z možnostjo operacije na notranjosti srca pri popolnem srčnem zastoju.

Nadaljnji del prizadevanj je bil usmerjen v priprave za umetno ledvico, ki jo je klinika naročila.

Poseben napredek v kliniki je zaznamovan v arteriografiji glave in s tem v zvezi določitev patoloških sprememb na ožilju pri subrachnoidalnih krvavitvah.

Nadaljevalo se je delo pri konserviranju transplantatov na ožilju, pri čemer je omeniti uspešen transplantant abdominalne aorte z bifurkacijo pri bolniku, ki je imel aneurismo abdominalne aorte.

Kirurgična klinika je pripomogla prav posebno k organizaciji IX. kongresa kirurgov Jugoslavije v Ljubljani, na katerem je podala poleg enega glavnega referata tudi nekaj koreferatov in prikazov, kakor je to spodaj navedeno.

Publikacije Kirurške klinike v letu 1958:

Akad. prof. dr. B. Lavrič: Okluzije likvor fistula u fossi cranii anterior, Acta Chir. Jugoslavica, 1958, fasc. 1.

Neka zapažanja iz kirurgije krvnih žil, Liječnički Vjesnik 1958, br. 11—12.

Skupaj z dr. Košakom: Reconstruction of Arterial Circulation, The British Journal of Surgery, 1958, Vol. XLV, No. 194.

Skupaj z dr. Zdravičem: *Medicine in Yugoslavia*, *The British Journal of Clinical Practice*, vol. 12, No. 8.

Prof. dr. V. Guzelj: *Lymphadenitis mesenterialis kot samostojna nozološka enota*. *Zdrav. vestnik XXVII*, št. 11.

Kratko poročilo s kongresa nemških kirurgov v Münchenu aprila 1958. *Zdrav. vestnik XXVII*, št. 5.

Primarij dr. S. Rakovec: *Hipertenzija pri unilateralnih ledvičnih obolenjih*, *Zdrav. vestnik XXVII*, št. 4.

Hypertension due to Vascular Changes in Chronic Pyelonephritis. *Urologia Internationalis*, 1958.

Skupaj z dr. Varlom: *Dva primera Pheochromocytoma*. *Zdrav. vestnik XXVII*, št. 3.

Predavanja v letu 1958:

Akad. prof. dr. B. Lavrič: *O patologiji periferne cirkulacije krvi*, v Zboru liječnika Hrvatske, Zagreb.

Quelques remarques sur la Chirurgie de vaisseaux périphériques, na univerzi v Nancyju.

Današnje stanje hirurgije krvnih sudova, glavni referat na IX. kongresu kirurgov Jugoslavije.

Vtisi s potovanja na Poljsko, v kirurško-ortopedski sekciji Slov. zdravniškega društva.

Asist. dr. V. Žakelj: *Poročilo o obisku v Edinburghu*, v kirurško-ortopedski sekciji Slov. zdravniškega društva.

Asist. dr. M. Košak (skupaj z dr. Kraljevičem, Beograd): *Upotreba vaskularnih transplantata*, koreferat na IX. kongresu kirurgov Jugoslavije.

Ekstrakorporealna cirkulacija, predavanje v Radiu Ljubljana.

Asist. dr. F. Zdravič: *O rekonstrukciji amputiranega palca*, v sekciji za plastično in maksilofacialno kirurgijo Slov. zdravniškega društva.

O sodobni kirurgiji roke, predavanje v Radiu Ljubljana.

Asist. dr. A. Čas: *Subarachnoidalna krvarenja kao hirurški problem*, koreferat na IX. kongresu kirurgov Jugoslavije.

Primarij dr. D. Hočevar: *Anestezija u ambulatnoj hirurgiji*, na IX. kongresu kirurgov Jugoslavije.

Primarij dr. S. Rakovec: *Hormonalni tumorji suprarenalke*, v kirurško-ortopedski sekciji Slov. zdravniškega društva.

Uporaba ozkega črevesa pri plastiki sečnega mehurja, predavanje v Stockholmu na kongresu urologov.

INŠTITUT ZA ZGODOVINO

Sekcija za občo in narodno zgodovino

Sekcija je v letu 1958 nadaljevala z delom, ki je bilo zasnovano v prejšnjih letih. Znatno je napredovalo delo v okviru agrarne skupine *Leksikona za gospodarsko in socialno zgodovino Slovencev*. Odbor se je sestajal na rednih mesečnih sejah, kjer je diskutiral o elaboratih, ki so jih predložili posamezni sodelavci. Obdelani so bili elaborati: dr. Vl. Valenčič, Kulturne rastline; prof. Fr. Baš, Kmetski dom; dr. P. Blaznik, Kmetska zemljiška posest z gospodarskega vidika; arhivarka E. Umek, Ribarstvo in ribolov; univ. prof. B. Grafenauer, Obdelovalni načini; arhivarka M. Smole, Gozdarstvo; dr. Vl. Valenčič, Sadjarstvo; univ. doc. dr. V. Novak, Živinoreja in njene panoge.

Nekateri teh elaboratov so po temeljiti diskusiji dobili končno obliko gesla. Obenem je bila v delu vrsta nadaljnjih gesel, ki bodo predložena v obravnavo v letu 1959. Delo pri leksikonu vodi višji znanstveni sodelavec dr. P. Blaznik, v delovnem odboru pa so stalni člani: univ. prof. dr. B. Grafenauer, akad. univ. prof. dr. M. Kos, upravnik Mestnega arhiva dr. S. Vilfan, akad. univ. prof. dr. F. Zwitter, prof. dr. J. Žontar.

Edicije urbarjev. Tudi v letu 1958 zaradi pomanjkanja kreditov še ni mogla biti oddana v tiskarno edicija starejših urbarjev za freisinško posest na Slovenskem, ki jo je pripravil višji znanstveni sodelavec dr. Pavle Blaznik. Delno so teksti teh urbarjev uporabljeni v njegovi razpravi *Zemljiška gospostva v območju freisinške dolenske posesti*, ki je v tisku za Razprave prvega razreda Akademije. Napredovalo je delo za edicijo starejših urbarjev za nekdanjo briksenško posest na Blejskem in v Bohinju, ki jo ima v pripravi akad. M. Kos.

Pri Historično-topografskem leksikonu srednjeveške Slovenije je bilo dopolnjevano in urejevano predvsem gradivo za ozemlje nekdanje Kranjske in Slovenskega Primorja. Nabrano je bilo nekaj novega gradiva v Državnem arhivu in v biblioteki Marciani v Benetkah, v arhivu v Kopru in v arhivu pri Mestni biblioteki v Trstu.

Odsek za gradove. V letu 1958 se je nadaljevalo s sestavljanjem alfabeta rija gradov na podlagi izpisovanja zapuščin-
skih inventarjev, hranjenih v Državnem arhivu LRS, delo, ki
ga je opravljala arhivarka M. Smole. Pregledanih je bilo 136 in-
ventarjev pod črkama C in D. Vsega je bilo doslej pregledanih
in registriranih 440 inventarjev. Za snemanje tlorisov razpa-
dlih gradov in njih načrtov pa ni bilo na razpolago potrebnih
kreditov. Pač pa bo našemu delu nedvomno v korist delo, ki
ga na tem področju opravlja Zavod za spomeniško varstvo
LRS. Po sporočilu konservatorja pri Zavodu in člana našega
odseka Iv. Komelja je Zavod dal pregledati in na novo foto-
dokumentirati nekatere gradove na Primorskem in Notranj-
skem (Vipava, Zemono, Vel. Žablje, Vogrsko, Mali grad pri
Planini, Hasberg, Lož itd.), tlorisno so bili posneti gradovi
Žužemberk in Kamen pri Begunjah, zbirala se je fotodoku-
mentacija za stare ali med vojno porušene gradove (Dob in
Rakovnik v Mirenski dolini, Turjak, Luknja, Kolovec itd.) in
proučili ter pregledali so se še nekateri drugi gradovi zaradi
študija razvoja grajske arhitekture. Delo Odseka za gradove
vodi upravnik Mestnega muzeja dr. J. Mal.

Nadaljevalo se je s sodelovanjem pri mednarodnem znan-
stvenem podjetju *Repertorij srednjeveških virov*, ki naj bo nova
izdaja Potthastove Bibliotheca historica medii aevi. V ta na-
men je vodil delo koordinacijski odbor historičnih inštitutov
treh jugoslovanskih akademij s sedežem v Zagrebu; sestanka
glavnega odbora za repertorij v Rimu oktobra 1958 pa sta se
kot zastopnika naših historičnih inštitutov za Jugoslavijo ude-
ležila akad. M. Kos in asistent M. Kurelac iz Zagreba.

Retrospektivna slovenska historična bibliografija. Z oddajo
1200 listkov je bil zaključen pregled časopisov Carinthia, Illy-
risches Blatt, Veda in Dejanje.

*Centralni katalog inozemskih zgodovinskih del v znanstve-
nih knjižnicah Slovenije.* Pregledane so bile nadaljnje partije
knjižnih fondov Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljub-
ljani ter študijske knjižnice v Mariboru. To delo, kakor tudi
retrospektivno slovensko historično bibliografijo vodi oziroma
ga opravlja zunanja znanstvena sodelavka dr. M. Pivec-Stelè.

Na drugem kongresu zgodovinarjev Jugoslavije v Za-
grebu novembra 1958 so imeli referate: akad. dr. M. Kos, Ur-
barji kot vir za gospodarsko in družbeno zgodovino; akad.
dr. F. Zwitter, Nacionalni program pri Južnih Slovanih habs-
burške monarhije v XIX. stoletju; višji znanstveni sodelavec
dr. P. Blaznik, Pomen hubnega sistema in njegov razkroj od
XVI. do XVIII. stoletja.

Sekcija za zgodovino umetnosti

Kabinetsko delo: Delo pri sestavljanju temeljne kartoteke slovenskih umetnostnozgodovinskih spomenikov je v prvi fazi zaključeno. To pomeni, da smo vanjo vnesli prepise vseh teren-skih zapiskov akad. dr. F. Stelëta in vsa poročila nekdanje dunajske Centralne komisije za varstvo spomenikov, povzeta po Mitteilungen der k. k. Zentralkommission für Denkmalpflege. Ekscerpiranje lokalne zgodovinske literature in periodik za kartoteko se nadaljuje, vendar je gradivo že toliko zaključeno, da se bomo v letu 1959 lahko lotili sestavljanja specialnih seznamov, urejenih tematsko, stilno in po umetnikih.

Prav tako je fototeka že tolikanj izpopolnjena, da bomo mogli začeti sestavljati posamezne albume, urejene podobno kot specialna kartoteka.

Zbiranje gradiva za corpus srednjeveške plastike je prešlo v fazo kritičnega in z opombami opremljenega kataloga, ki je v delu.

Žal je zaradi pomanjkanja kreditov zastalo zbiranje gra-diva za izdajo virov za umetnostno zgodovino Slovenije.

Terensko delo: Študij mediteranskih vplivov na našo sred-njeveško umetnost je nakazal vrsto mikavnih rezultatov, ki pa še niso dozoreli do zaključne formulacije. Gre v prvi vrsti za problem deleža lombardskih kamnosekov na naših tleh, za odmeve furlanskega umetnostnega izžarevanja, ki jih ne naj-demo samo na Primorskem, ampak tudi po Gorenjskem in Koroškem, v slikarstvu pa tudi na Štajerskem. V tej smeri je bil ploden študijski obisk znanstvenega sodelavca dr. Emilijana Cevca v Italiji, posebno v Furlaniji in Lombardiji. V Beneški Sloveniji se je ponovno odprlo vprašanje osebnosti in dela stavbarja Andreja iz Loke v sedemdesetih letih 15. stoletja in njegovega lokalnega nasledstva, nadalje vprašanje podobarjev 17. stoletja in njihovih zvez z Gorenjsko, pa tudi problem poznogotskega slikarja Jerneja iz Loke, čigar delavnici pripa-dajo freske v cerkvi sv. Lucije v Kravarju v Beneški Sloveniji iz leta 1536. V novi luči se kaže tudi problem kiparstva prve polovice 15. stoletja, ki se na Kranjskem in v Furlaniji naka-zuje z zelo mikavno vzporednostjo in s posebnimi lokalnimi značilnostmi. Tudi poglavje o deležu Benetk zadobiva nove obrise.

V letu 1957 smo začeli sistematično pregledovati področje Pivke kot prehodnega umetnostnozgodovinskega ozemlja med

ožjim primorskim pasom in Dolenjskim. V letu 1958 smo delo nadaljevali v sektorju jugozahodno od Postojne. Ponovno smo pregledali nekatere objekte v Vipavski dolini, pri čemer se je izpopolnil opus škofjeloško-kranjske stavbarske delavnice iz tretje četrtine 15. stoletja s sklepniki v župni cerkvi na Slapu pri Vipavi. V isti cerkvi smo ugotovili tudi Jelovškove freske in baročno kulisarijo božjega groba, delo istega slikarja. Obisk kobariškega kota je potrdil misel, da so freske iz drugega desetletja 16. stoletja na Svinah pri Kobaridu in v pokopališki cerkvi v Borjani delo slikarja Giana Paola Tannerja, ki je v istem razdobju ustvaril vrsto fresk tudi v Furlaniji (n. pr. v Ramandolu, Rakjuzu, Magredisu itd.).

Načelnik sekcije akad. dr. F. Stelè je raziskoval pota piototovskih slikarskih vplivov na Koroškem, Gornjem Štajerskem in ob Donavi. Vedno bolj se kaže, da je slovenska slikarska skupina, ki jo opredeljujemo kot delo furlanskih mojstrov, v okviru celote zelo pomembna in potrjuje najnovejše izsledke furlanskih raziskovalcev, da je izhodišče te v Sloveniji in na Koroškem zelo razpredene slikarske obrti treba iskati sredi 14. stoletja v Vidmu v delavnici slikarja Vitala da Bologna.

Med drugimi posebnimi problemi, ki smo jih v letu 1958 raziskovali, omenimo še nadaljevanje študija romanske dvojne kapele na Malem gradu v Kamniku in plastike na Ptujski gori. Prav tako se oblikujejo prvi obrisi kiparske delavnosti poznega 16. stoletja, ob kateri se znova pojavlja vprašanje naše lokalne renesanse. Podobno velja tudi za arhitekturo srede in druge polovice 16. stoletja. Raziskovanje v tej smeri obeta vsaj delno izpolniti vrzel, ki še vedno zija v našem umetnostnozgodovinskem razvojnem diagramu.

Raziskave podobarstva 19. stoletja, ki je že dolgo v programu Sekcije, se je lotila umetnostna zgodovinarica Vera Baloh.

Metodološko smo načeli zapleteno problematiko umetnostnozgodovinske dialektologije slovenskega ozemlja, ki pa je še v razvojnem stadiju, čeprav dopušča že nekatere določnejše obrise. Za točnejšo opredelitev se bo treba posvetiti v prvi vrsti študiju ljudske umetnosti, zlasti arhitekture.

Načelnik Sekcije akad. dr. F. Stelè se je udeležil Mednarodnega umetnostnozgodovinskega kongresa v Parizu (meseca septembra) z referatom o cistercijanski arhitekturi v Jugoslaviji.

Sekcija za arheologijo

Delo Arheološke sekcije se je v letu 1958 glede na razpoložljiva sredstva odvijalo samo delno po začrtanem planu. Uresničiti ni bilo mogoče predvidenih in v planu predloženih terenskih raziskovanj. Zato je bilo delo v glavnem usmerjeno na laboratorijska in znanstvena dela notranjega značaja.

Terenska dela. Kljub predvidenim večjim terenskim posegom teh ni bilo mogoče realizirati. Edina terenska raziskovanja so bila opravljena v jami »Kevderc« na Lubniku pri Škofji Loki. Pri delih je sodeloval z materialnimi sredstvi tudi Mestni muzej v Škofji Loki. Dela je vodil asistent pri Inštitutu za raziskovanje krasa Franc Leben, začasno dodeljen Sekciji za arheologijo. Pri teh delih so bile napravljene manjše sonde, ki so dale nadvse zadovoljive znanstvene rezultate. Tako smo dobili vpogled v življenje na Lubniku v prazgodovinskem času, eni najvišjih doslej znanih postaj v Sloveniji. Sodeč po dosedanjih rezultatih so se prebivalci nahajali dalj časa na tem prostoru. Ne predstavljajo pa le prebivalce in nosilce ene kulturne skupine. Sporna točka je še vedno, ali je material, najden v jami, tukaj bil »in situ«, oziroma ali je jama bila uporabljena kot naselbinski prostor, ali je pa kulturno gradivo bilo sem naplavljeno iz višje ležečih predelov nad jamo, skozi razne tu nahajajoče se kamine.

Nekaj manjših rekognosciranj posameznih lokalitet in mest ni dalo, glede na obvestila, ki smo jih dobili, nobenih posebnih rezultatov. Tak primer je bil z okolico Vinice in z ogledom hrastovih pilotov na Vrhniki, ki so iz novejšje dobe.

Posamezni člani sekcije so sodelovali pri raznih arheoloških delih, ki so jih vodile druge institucije, bodisi v Sloveniji ali pa v drugih krajih Jugoslavije. Tako je asistent Franc Leben sodeloval pri arheološkem nadzoru na avto cesti Ljubljana—Zagreb. Sodeloval je tudi pri izkopavanjih pri Sv. Ani pod Križno goro, ki jih je vodil Notranjski muzej v Postojni. Dalje je sodeloval pri izkopavanju prazgodovinskih gomil v Godeških dobravah pri Retečah, ki ga je opravljal Mestni muzej v Škofji Loki. Znanstveni sodelavec ing. Mitja Brodar je vodil paleolitska raziskovanja v Črni Gori v Crveni Stijeni na račun Zavičajnega muzeja v Nikšiću. Prof. dr. Josip Korošec pa se je udeležil raziskovanja zgodnesrednjeveškega grobišča v Bogojevu, ki ga je vodil Gradski muzej v Somboru, ter izkopavanj Arheološkega muzeja v Smiljčiću v Dalmaciji.

Notranje znanstveno delo. Delo je obsegalo raziskovanje paleolitskega gradiva iz Crvene Stijene v Črni Gori, ki ga je

opravljaj ing. Mitja Brodar. Dalje se je proučevalo gradivo z Drulovke, neolitično in eneolitično gradivo iz Križevcev in iz Djakova, gradivo z Ljubljanskega barja, gradivo iz jame na Lubniku in iz Blatne Brezovice itd.

V internem delu se je nadaljevalo delo pri kartoteki slovenskih arheoloških najdišč.

Nekateri člani sekcije so pripravili razprave in članke za objavo v raznih tuzemskih in inozemskih znanstvenih in poljudnoznanstvenih publikacijah.

Laboratorijsko delo. V laboratorijskem odseku so se opravljala razna konservatorska in preparatorska dela na gradivu iz Blatne Brezovice na Ljubljanskem barju, z Drulovke, iz Križevcev, Djakova in jame na Lubniku. Istočasno so se ti predmeti tudi inventarizirali in risali.

V paleobotaničnem laboratoriju so se opravljale razne palinološke preiskave glin iz Vodice, Vrhnike, Logarske doline, Cerkniskega jezera, z Grosupeljskega polja in raznih mest Ljubljanskega barja. Poleg tega so se opravljala tudi razna botanična dela na Ljubljanskem barju, Cerkniskem jezeru in v Grosupeljski kotlini ter lesnoanatomska dela pri analizi lesnih fosilov iz Vodice, Komende, Domžal in z Viča. Analiza lesnega oglja arheoloških raziskovanj je obsegala delo pri analizi oglja iz najdb na Lubniku, v Jami v Lozi in Crveni Stijeni.

Publikacije. Do konca leta 1958 je izšel zvezek VIII/2 Arheološkega vestnika za leto 1957, dvojni zvezek VIII/3—4 pa je v tisku. Za tisk je pripravljen tudi zvezek IX—X/1. Redakcija je bila primorana zaradi prevelikega presledka v izdaji, ki je nastal iz finančnih vzrokov, združiti letnika IX in X v eno knjigo, da bi na ta način Arheološki vestnik vsaj kolikor toliko redno izhajal.

V zamenjavi z inozemstvom in tuzemstvom se je sekcijaska biblioteka povečala na 1753 signaturnih števil s 5457 zvezki.

Število klišejev se je povečalo na 2609 signaturnih števil.

Fotonegativi doslej še niso v popolnosti inventarizirani, ker se negativi nahajajo v fotolaboratoriju.

Potovanja in stiki z inozemstvom. Poleg udeležbe in sodelovanja pri raznih domačih kongresih, kakor pri Speleološkem kongresu v Splitu, Arheološkem kongresu v Sarajevu in kongresu zgodovinarjev v Zagrebu ter opravljanja raznih tuzemskih znanstvenih potovanj, so posamezni člani sekcij odšli tudi na nekaj potovanj v inozemstvo. Tako je bil asistent Franc Leben na povabilo Slovaške akademije znanosti na študijskem potovanju po Slovaškem, kjer si je ogledal številne

jame v Slovaškem rudogorju in v Nizkih ter Visokih Tatrah. Poleg tega je obiskal tudi razne muzeje v Bratislavi in Mikulašu, pri povratku pa muzeje na Dunaju. Asistent za paleobotaniko pri sekciji Alojz Šercelj je potoval v Parmo in Trento v Italiji, kjer je navezal stike s tamkajšnjimi strokovnjaki, istočasno pa se seznanil tudi z njihovim delom. Z isto nalogo je potoval tudi na Dunaj. Ing. Mitja Brodar je opravil študijsko potovanje v Švico, kjer se je udeležil tudi izkopavanj v jami Wildkirchli v pogorju Säntis, pa obiskal muzeje in inštitute v St. Gallenu, Bazlu in Bernu. Prof. dr. Josip Korošec je bil na študijskem potovanju v Grčiji, kjer je obiskal novo odkrita najdišča v Tesaliji ter pregledal neolitično gradivo v Volosu in Larisi. Poleg tega je v Atenah stopil v stik s tamkajšnjimi inštituti. Obiskal je tudi izkopavanja in muzeje v Korintu in v drugih krajih Peloponeza.

ORIENTALISTIČNI INŠTITUT

Skupščina Slovenske akademije znanosti in umetnosti je 30. oktobra 1957 sprejela sklep, da se ustanovi Orientalistični inštitut SAZU. Naslednja redna skupščina 29. decembra 1958 je potrdila pravila Orientalističnega inštituta in izbrala za njegovega upravnika akad. univ. prof. dr. Viktorja Korošca.

Kot znanstveno-raziskovalna ustanova Slovenske akademije znanosti in umetnosti ima Orientalistični inštitut nalogo, da proučuje prava in kulture Starega vzhoda, predvsem klinopisne. V ta namen zbira nove edicije in literarne obdelave klinopisnih tekstov, pravnih in splošno kulturnozgodovinskih. S skupnim delom sodelavcev zbira klinopisno pravno terminologijo in pripravlja gradivo za klinopisni pravni terminološki slovar.

Ker Orientalistični inštitut v letu 1958 še ni imel nobenih lastnih proračunskih sredstev, mu je predsedstvo Akademije dovolilo najpotrebnejša sredstva, da je bilo mogoče pričeti z organizacijskimi pripravami in z delom.

V počitniških mesecih je kot prva sodelavka začela strokovno usposobljena predmetna učiteljica Julijana Šušteršič z ekscerpiranjem klinopisno pravne literature. Ekscerpirala je 17 knjig in razprav ter 21 strokovnih ocen in vpisala 1128 pomenov na 966 listkih. Ekscerpirana literatura in zbirke virov so s področja sumerskega, akadijskega, babilonskega, asirskega, hetitskega, huritskega in elamskega prava.

Upravnik inštituta akad. dr. Viktor Korošec se je udeležil 7. mednarodnega zborovanja asiriologov (Rencontre Assyriologique Internationale) v Parizu (udeležbo mu je omogočil rektorat univerze v Ljubljani) in Mednarodnega zborovanja Société d'Histoire des Droits de l'Antiquité v Trstu (s podporo SAZU). Dalje je v Orientalističnem seminarju v Heidelbergu izpopolnjeval gradivo za pregledni prikaz klinopisnih prav (s podporo SAZU).

Upravnik inštituta je objavil v letu 1958:

Quelques remarques juridiques sur deux traités internationaux d'Alalah (Mélanges H. Lévy-Bruhl, Paris 1959).

Hethitica. Prispevek k razvoju hetitskega prava. Razprave SAZU, I. razred, IV/7. Ljubljana 1958.

V Zgodovinskem časopisu, letnik 9, strokovna poročila o nekaterih publikacijah z orientalističnega področja.

Novi pravni viri iz Ugarita in Alalaha (za Zbornik znanstvenih razprav Pravne fakultete v Ljubljani). V tisku.

L'épopée de Gilgameš sous l'aspect juridique. V tisku.

INSTITUT ZA SLOVENSKI JEZIK

Dialektološka sekcija

1. Slovenski lingvistični atlas:

Delo za atlas je v letu 1958 potekalo po predvidenem načrtu. Eksplorator dr. Tine Logar je zapisal 14 novih govorov: 6 na Primorskem in v Istri (Livek, Pregarje, Tatre, Podgrad, Podgraje, Lopar), 2 na Koroškem (Libeliče, Strojna), 2 v Slovenskih goricah (Lenart, Zgornja Kungota) in 4 v Prekmurju (Martjanci, Križevci, Grad, Markovci).

Asistentka Saša Ser nec je zapisano gradivo sproti prenašala v kartoteko.

2. Opisovanje slovenskih narečij:

Asistent Jakob Rigler je nadaljeval svojo študijo o južno-notranjskih govorih in v glavnem dokončal vokalizem. Da bi dopolnil že nabrano gradivo, je bil poleti ponovno na terenu v okolici Ilirske Bistrice. V letu 1959 bo to delo predvidoma zaključil. Razen tega je napisal dve razpravi (Notranjski nepoudarjeni y in razvoj -uja v slovenščini; O suponiranem slovenskem brkinskem dialektu) in jih oddal za tisk.

Leksikološka sekcija

V letu 1958 se je nadaljevalo delo za Besednjak slovenskega jezika. Z vodstvom in kontrolo izpisovanja za ta besednjak, deloma pa tudi z lastnim ekscerpiranjem, so bili zaposleni načelnik sekcije Božo Vodušek, znanstveni sodelavec dr. Lino Legiša, asistentka Joža Mezetova in tehnična sodelavka Marija Dolenčeva. Honorarnih sodelavcev pri izpisovanju je bilo okrog 20, vendar pa niso delali vsi zdržema. Samostojno delo v okviru sekcije sta opravljala dr. France Bezlaj in dr. Vaso Suyer.

Pregled v letu 1958 nabranega kartotečnega gradiva za Besednjak slovenskega jezika (po stanju z dne 1. januarja 1959) je naslednji:

a) Ljudska literatura (slovenske narodne pesmi v Štrekljevi izdaji)	24.000 listkov
b) Literatura 19. stoletja	
Umetniška proza	77.780 listkov
Dramatika	1.959 listkov
Revije in časopisi	900 listkov
Znanstvena proza	7.794 listkov
	<hr/>
Skupaj	88.433 listkov
c) Literatura 20. stoletja	
Umetniška proza	13.169 listkov
Dramatika	1.024 listkov
Otroška literatura	3.718 listkov
Revije in časopisi	3.900 listkov
	<hr/>
Skupaj	21.811 listkov
č) Besednjaki 18. in 19. stoletja	
Besednjaki 18. stoletja (Gutsman)	3.407 listkov
Besednjaki 19. stoletja	16.523 listkov
	<hr/>
Skupaj	19.930 listkov
d) Novejše leksikalno gradivo	4.005 listkov
	<hr/>
Skupaj nabranega gradiva v letu 1958	158.179 listkov

Stanje kartotečnega gradiva z dne 1. januarja 1958 (ko je bil napravljen pregled za leto 1957) je znašalo 1.912.009 listkov

Skupaj torej stanje dne 1. januarja 1959 2.070.188 listkov

Letni prirastek kartotečnih listkov je ostal približno isti kakor v letu 1957 in se je celo nekoliko vzdignil. Težišče izpisovanja se je v letu 1958 še bolj premaknilo na umetniško prozo 19. stoletja; ti izpiski dosegajo skoraj polovico priraslega gradiva, nanašajo pa se na Stritarja, Trdino, Jurčiča in Kersnika. Takšno poglobljeno izpisovanje naših klasikov, ki se je

začelo že v letu 1957, se je izkazalo kot nujno potrebno ne samo zaradi nepopolnih podatkov v Pleteršniku, ampak tudi zaradi nezadostnih dosedanjih izpiskov, in se bo nadaljevalo v prihodnjih letih. Kar se tiče ljudske literature, je v letu 1958 ekscerpiranje Štrekljevih narodnih pesmi zajelo približno že tri četrtine in bo dokončano v začetnih mesecih leta 1959. S področja znanstvene proze je bila izpisana skoraj v celoti vsa naša starejša porodniška in babiška literatura. Posebno izpisovanje dramatične, otroške in časopisne literature je prav tako predstavljalo sistematičen delež ekscerpiranja po strokah. Med izpiski iz novejšje literature je treba zlasti omeniti popoln izpis Cankarjevih Hlapcev. Pri ekscerpiranju slovarskih del pa je bil uspešno dokončan izpis Breznikovega rokopisnega slovarskega gradiva iz njegovega izvoda Pleteršnika, ekscerpirana je bila večidel Juridično-politična terminologija iz leta 1855 in začeli so se kontrolirati in dopolnjevati svoječasni ekscerpti iz Gutsmana, kar se ima nadaljevati v letu 1959 tudi glede drugih, že izpisanih starejših besednjakov.

Vzporedno z izpisovalnim delom je potekalo v omejenem obsegu tudi tehnično urejanje mlajšega in starejšega gradiva, čeprav za to delo ni bilo na razpolago dovolj potrebnih moči.

Konec leta 1958 je bila po reorganizaciji inštituta v okviru sekcije ustanovljena Komisija za terminološko pomoč in koordinacijo, ki naj v prihodnjih letih pomaga združiti rezultate dela v posameznih sekcijah Terminološke komisije z rezultati slovarskega zbiranja, opravljenega v Leksikološki sekciji. Znanstveni sodelavec sekcije dr. Lino Legiša je kakor prejšnja leta sodeloval tudi v letu 1958 kot jezikovni svetovalec v Medicinski sekciji terminološke komisije.

Dr. Vaso Suyer se je ukvarjal z raziskovanjem ledinskih imen na podlagi jožefinskega in terezijanskega katastra in fevdalnih knjig pa sestavil imensko in krajevno kartoteko k svojim izvlečkom iz listinskega materiala.

Etimološko-onomastična sekcija

Inštitutu za slovenski jezik je bil do 1. oktobra 1958 dodeljen tudi znanstveni sodelavec dr. France Bezljaj, ki se je ukvarjal s pripravljalnimi deli za slovenski etimološki slovar in s slovenskim imenoslovjem. Po svojem imenovanju za izrednega profesorja na Filozofski fakulteti je še delal kot gost do 19. decembra 1958, ko je dokončno zapustil staro službeno mesto. V zadnjem letu se je dr. Bezljaj posvetil najbolj vprašanem stratigrafije jezika. Pripravljal je monografijo s tega

področja in zbral sistematično besedno ter imensko gradivo slovenske geografske in botanične sinonimike po pomenskih kategorijah. Tudi pripravljala dela za slovenski etimološki slovar so prešla v novo fazo, ker je orientacijska kartoteka že toliko narasla, da je bilo mogoče pričeti z oblikovanjem posameznih gesel. Do sedaj je bolj ali manj popolno urejenih okoli 1500 pol z gesli, sistematično sta skoro že dovršeni črki a in b.

V februarju in marcu je bil dr. Bezljaj šest tednov gost Filozofske fakultete v Pragi; s podporo Slovenske akademije znanosti in umetnosti se je udeležil VI. mednarodnega onomastičnega kongresa v Münchenu od 24. do 28. avgusta 1958; na stroške Izvršnega sveta LRS pa IV. mednarodnega kongresa slavistov v Moskvi od 1. do 10. septembra 1958. Predavanja, ki jih je imel na teh obiskih, so deloma že izšla, deloma pa so še v tisku.

Kolikor ni bila zaposlena pri urejanju gradiva za Lingvistični atlas Slovenije, je pri delu dr. Bezlaja sodelovala tudi asistentka lingvistične sekcije Saša Serneck.

Komisija za slovensko gramatiko, filologijo in pravopis

Komisija je začela svoje delo z določanjem smernic za novo izdajo Slovenskega pravopisa. Ugotovila je, da je treba razširiti frazeologijo, rekcijo in razlago, dopolniti besedišče z neologizmi, strokovnim izrazjem in pomembnejšimi krajevnimi imeni. Slovarski oddelek ji je dal na uporabo obilno listkovno gradivo ekscerptorjev, tudi stik s terminološkimi komisijami, zlasti z medicinsko in tehnično, je zelo živahen.

Doslej je komisija na rednih tedenskih sejah razčistila in poglobila dovršen del uvoda v pravopis, po novih pogledih je obdelala tretjino besednjaka, za ostalo pa zbrala dokaj dodatnega gradiva. Kaže, da bo Slovenski pravopis pripravljen za tisk kmalu v začetku 1960, obseg pa bo v primerjavi z izdajo iz leta 1950 narasel nekako za tretjino.

Vse delo komisije poteka v sodelovanju s široko javnostjo in s strokovnjaki. Pomembnejše prispevke zunanjih sodelavcev honoriramo iz sredstev, ki jih daje na razpolago založnica. Slovenska akademija znanosti in umetnosti ima nad delom pokroviteljstvo, finančno pa ni obremenjena.

INSTITUT ZA LITERATURE

I. Komisija za bibliografijo

a) *Retrospektivna knjižna bibliografija*. Pod vodstvom Janeza Logarja je bibliografska ekipa v letu 1958 opravila 1152 delovnih ur za popis knjig in časopisja, za decimalno klasifikacijo in za kontrolo popisa. V kartoteko za retrospektivno bibliografijo knjig in časopisja je bilo na novo vloženih 1741 glavnih in 492 pomožnih listkov (od tega 52 časopisnih enot).

Stanje kartoteke je naslednje: glavnih listkov 29.566, od tega 740 časopisnih; pomožnih listkov 8482, od tega 78 časopisnih; skupno listkov 38.048, od tega 818 časopisnih.

b) Nadaljevalo se je alfabetiranje in vlaganje listkov retrospektivne bibliografije člankov in leposlovnih prispevkov iz slovenskega časopisja od začetka slovenske publicistike do leta 1945. Vloženih je bilo okrog 20.000 listkov. V letu 1959 bo to delo zaključeno.

c) Rokopis publikacije *Bibliografija člankov in leposlovnih prispevkov v slovenskem časopisju in zbornikih za leta 1945 do 1950* je bil dokončan v aprilu leta 1958.

II. Slovenski biografski leksikon

Preteklo leto je uredništvo leksikona zbiralo, dopolnjevalo in redigiralo članke za 9. snopič, ki bo obsegal 430 prispevkov. Predloženi rokopis, obsegajoč nekaj nad 300 člankov, je predsedstvo Akademije že odobrilo. Kasneje je uredništvo prejelo in pripravilo za tisk še okoli 90 člankov. Manjka še okoli 40 prispevkov. Kljub temu bo rokopis pripravljen za tisk v prvi polovici leta 1959.

Za naslednje snopiče uredništvo dopolnjuje alfabetarij in je zbralo zanje že nekaj nad 100 prispevkov. Uredništvo hkrati sistematično dopolnjuje še alfabetarij za Dodatek, obenem pa je izdelalo popoln seznam sodelavcev in njih člankov, ki so bili objavljeni v I. in II. knjigi leksikona.

III. Objava pisem Frana Levca

Doslej je bilo registriranih in popisanih 769 Levčevih pisem (47 naslovljencev) ter 3471 pisem Levcu (489 nasloviteljev), katerih originale ali prepise hranijo Narodna in univerzitetna knjižnica, Narodni muzej in Slovenska Matica v Ljubljani; Študijska knjižnica in Državni arhiv LRS, podružnica v Mariboru; Študijska knjižnica v Novi Gorici; Vseučiliška knjižnica v Zagrebu; Literárni archiv Národního musea v Pragi, ter privatniki. Izdelana je bibliografija vseh dosedanjih objav Levčevih pisem. Za okrog 260 pisem je zbrano potrebno gradivo za komentar. Prva knjiga Levčevih pisem bo v letu 1959 pripravljena za tisk.

INSTITUT ZA SLOVENSKO NARODOPISJE

Oddelek za ljudsko slovnost. — Leta 1958 smo z lastnim magnetofonom mogli končno začeti zvočno registrirati avtentična ljudska besedila v širšem obsegu in načrtno. Po prvem uspelem poskusu pri pravljicarju Petru Jaklju Smerinjekovem v Kranjski gori februarja 1958 (okrog 15 pravljic) je dr. Matičetov odšel na Koroško (8.—17. marca 1958). V Podjuni je zapisoval pri Kvančnikovih v Rinkolah (obč. Blato — okrog 30 pripovedk, anekdot, šaljivih zgodb), nato pa se je mudil pri pravljicarju Vincencu Pečniku, p. d. »Biclju« v Rutah nad Bistrico; pri njem osebno in v njegovi družini je registriral okrog 50 pravljic, anekdot, pripovedk ipd. V Rožu je razen nekaj krajših besedil v Svečah (6) in Šempetru (6) posnel na trak nekaj vzorcev iz obsežnega pripovednega repertoarja Franca Izopa »Lebna« v Gorinčičah (7 tekstov). Pot v Ziljsko dolino pa je dala nekaj krajših tekstov iz Potoč (8 — vmes so pesmice) in Mel (okrog 20, največ krajevnih anekdot). S potjo na Koroško smo dobili precej pristnega pripovednega gradiva, ki je tudi dialektološko dragoceno, saj izhaja iz krajev, ki niso tako lahko dosegljivi. Drugič pa smo prišli do iskanih treh besedil za zbirko slovenskih pravljic v nemščini (v seriji »Fabula« pri založbi Walter de Gruyter & Co., Berlin). Kajpada je treba hvaležno priznati, da bi v Rožu in Ziljski dolini brez sodelovanja, brez vodstva in velikodušne pomoči domačina — koroškega narodopisca dr. Pavla Zablatnika — nikakor ne bilo mogoče nabrati toliko gradiva v tako kratkem času.

V drugi polovici avgusta je dr. M. Matičetov sodeloval dva tedna v terenski skupini Etnografskega muzeja iz Ljubljane, ki je delala pod vodstvom ravnatelja Orla v gornji Vipavski dolini. Največ se je mudil v vasi Duplje pri Šuštarjevih, kjer je B. Orel prišel na sled dvema pravljicarkama. To sta 80-letna Metka in njena hči Rozka Česnik. Obe skupaj sta povedali okrog 40 krajših in daljših tekstov. Nekaj pomembnejših (»Aladinova svetilka«, »Lenora«) je bilo registriranih na magnetofon in na roko, da bi imeli dokumentacijo o oblikovnih spremembah, ki nastajajo pri navadnem in pri počasnejšem pripovedovanju.

V zvezi s katalogizacijo slovenskih pravljič po mednarodnem sistemu (Aarne-Thompson, 1910 in 1928) je bilo sklenjeno, da se delo pospeši, da bi moglo biti naše gradivo upoštevano pri tretji izdaji standardnega dela »The Types of the Folk-Tale«, ki ga pripravlja prof. St. Thompson. Zaradi koordinacije dela s kolegi, ki pripravljajo kazalo pravljič s srbsko-hrvaškega jezikovnega ozemlja, je bilo od 31. marca do 1. aprila 1958 v Sarajevu pri Institutu za proučevanje folklorja drugo posvetovanje ustanov, ki so vzele to delo v svoj program (prvo tako posvetovanje je bilo v Ljubljani decembra 1955). V imenu Instituta se je posvetovanja udeležil dr. Maticetov.

Da bi mogli imeti svoje gradivo pripravljeno do takrat, ko pride prof. Thompson osebno v Jugoslavijo (najbrž junija 1959) po potrebne podatke za svoje razširjeno kazalo, je bilo v inštitutu začasno ustavljeno normalno ekscerptorsko delo in knjižničarka Albina Štrubljeva je predvsem urejala obstoječe listke in jih med drugim razvrščala po sistemu Aarne-Thompson. Obenem je razvrstila in prenesla na kartotečne listke gradivo vseh samostojnih zbirk slovenskega pripovednega blaga, ki so bile inštitutu dosegljive v ljubljanskih knjižnicah.

Oddelek za ljudske običaje in igre (višji znanstveni sodelavec dr. Niko Kuret). — Vodji tega oddelka je bilo v prvem polletju poverjeno prevajanje zbirke slovenskih ljudskih pravljič v nemščino (gl. poročilo oddelka za ljudsko slovestvo). V tem času je mogel zato opravljati v glavnem le najnujnejše tekoče posle svojega oddelka. Tako je 5. januarja 1958 izvedel filmanje, fotografiranje in zvočno snemanje kolednikov v Kropi, dne 1. in 2. februarja 1958 pa kolednikov in »Pastirskotrikraljevske igre« v Šentanelu pri Prevaljah. Od 29. marca do 4. aprila 1958 je bival v Avstriji: najprej se je na povabilo »Gesellschaft zur Pflege der wissenschaftlichen Beziehungen mit Jugoslawien an der Universität Graz« udeležil ekskurzije narodopisnega inštituta graške univerze (Kainach pri Voitsbergu, ogled »Paradies- und Schäferspiel«), nato pa je porabil priliko in odpotoval na Koroško, kjer je najprej organiziral jesensko filmanje »štehovanje« v Zahomcu v Ziljski dolini, nato pa v Celovcu dokončal mikrofilmsko snemanje vseh doslej na Koroškem eruiranih igrskih rokopisov Andreja Šusterja Drabosnjaka. Za pomoč pri tem gre naša zahvala prof. dr. Pavletu Zablatniku in Slovenski prosvetni zvezi v Celovcu. — Oddelek je opravil inventarizacijo doslej zbranega arhivalnega gradiva; gradivo sicer stalno doteka. — Obdelavo gradiva iz vprašalnic je bilo treba odložiti. Tudi stanje v zbirki otroških iger se ni spremenilo.

Mednarodno sodelovanje. Inštitut je imel med letom dva obiska. Dne 28. junija 1958 ga je obiskal univ. prof. dr. Leopold Kretzenbacher iz Gradca. V daljšem razgovoru s sodelavci inštituta so se obravnavala vprašanja znanstvenega sodelovanja med sosednjo avstrijsko Štajersko in Slovenijo. — V okviru zamenjave Akademijskega sveta FLRJ in Poljske akademije znanosti je obiskal inštitut univ. prof. dr. Józef Gajek iz Wrocława, urednik poljskega etnografskega atlasa.

Dr. Niko Kuret je bil na kongresu tradicionalnega lutkarstva v Liègeu avgusta 1958 izvoljen v pripravljalni odbor za organizacijo Centre international pour l'Étude de la Marionnette Traditionnelle s sedežem v Lyonu. Potovanje v Liège je izkoristil za obisk etnografskih institucij v Švici (Basel: Schweizerische Gesellschaft für Volkskunde, knjižnica in arhiv; Schweizerisches Museum für Volkskunde), Franciji (Paris: Musée des Arts et Traditions Populaires, Société d'Ethnographie Française, Musée de l'Homme), Belgiji (Liège: Musée de la Vie Wallonne) in Nemčiji (München: Bayerische Landesstelle für Volkskunde, Puppentheatersammlung der Stadt München) in za navezavo znanstvenih in osebnih stikov s tamkajšnjimi etnografi. Pri tem mu je izredna subvencija francoske vlade omogočila 10-dnevno študijsko bivanje v Parizu, kjer je delal v Musée des Arts et Traditions Populaires. — Imenovani je tudi stalni sodelavec za slovensko območje pri Bibliographie internationale des arts et traditions populaires (Basel), ki jo izdaja CIAP-UNESCO.

Predavanja in kongresi. — Prof. dr. Ivan Grafenauer je predaval pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti: Zveze med slovenskimi ljudskimi pripovedkami in retijskimi (20. februarja 1958). — Dr. Niko Kuret je predaval v okviru Slovenskega etnografskega društva v Ljubljani: Sprehod po lanskih letnikih inozemskih etnografskih časopisov (14. marca 1958) ter pri proslavi 190-letnice rojstva: O pomenu in liku Andreja Šusterja Drabosnjaka (9. junija 1958). — Imenovani se je udeležil I. mednarodnega kongresa tradicionalnega lutkarstva v Liègeu v dneh od 14. do 21. avgusta 1958, kjer je predaval o temi: La marionnette traditionnelle des Slovènes. — Dr. Milko Matičetov je predaval pri Slovenskem etnografskem društvu: Zagovorniki in zagovarjanja na Koroškem (z magnetofonskimi posnetki — 16. maja 1958).

Etnografski film. — Posneti so bili trije ozkotračni filmi arhivskega značaja: 1. Trikraljevski koledniki v Kropi, 2. Trikraljevski koledniki v Šentanelu pri Prevaljah, 3. Pastirsko-

trikraljevska igra v Šentanelu pri Prevaljah. (Pri vseh treh filmih scenarij — dr. Niko Kuret; kamera — Božo Štajer; 16mm/60 mm, črnobel; zvočni posnetek — dr. Niko Kuret.) Kamera nam je kakor po navadi prepustil Inštitut za turbinske stroje SAZU, za kar mu gre naša zahvala. — Zaradi pomanjkanja denarnih sredstev nobeden od teh treh filmov ni bil razvit, kaj šele montiran. — Nameravano snemanje filma o štehanju v Zahomcu v Ziljski dolini na Koroškem je zaradi nenadne odpovedi »Triglav-filma« in zaradi zavlačevanja Televizije Ljubljana odpadlo, dasi so bile priprave na Koroškem že v teku. — Inštitut je zastopan v Odboru za slovenski etnografski film pri Slovenskem etnografskem društvu, kjer opravlja tajniške posle dr. Niko Kuret. Imenovani je tudi član Jugoslovanskega odbora za etnografski film s sedežem v Zagrebu.

Razno. — Dr. Niko Kuret je mogel v času od 29. septembra do 31. oktobra 1958 v Gradcu končati prepis gradiva o ljudskem življenju na slovenskem Štajerskem 1800—1850 po odgovorih na vprašalnice nadvojvode Ivana (tako imenovana »Göthova serija«) v Steirisches Museum für Volkskunde. Potrebno bo še opraviti kolacioniranje prepisov z izvorniki v graškem Štajerskem deželnem arhivu, preden se gradivo v smislu sklepa razreda za filološke in literarne vede objavi v »Delih« Akademije.

Objave. — Upravnik in sodelavci inštituta so v letu 1958 objavili:

Akademik dr. Ivan Grafenauer: Celovski rokopis iz Rateč, podružnice beljaške prafare pri Mariji na Zilji, Razprave 2. razreda SAZU, III, 5—65; — Bogastvo in uboštvo v slovenski narodni pesmi in irski legendi, Razprave 2. razreda SAZU, IV, 57—100; — Neték in »Ponočna potnica« v ljudski pripovedki, Razprave 2. razreda SAZU, IV, 157—202; — Zveza slovenskih ljudskih pripovedk z retijskimi — B, Slovenski etnograf XI, 49—68.

Višji znanstveni sodelavec dr. Niko Kuret: Ljubljanska igra o paradizu in njen evropski okvir. Za 500-letnico »prve« slovenske igre. Razprave 2. razreda SAZU, IV, 205—255; — Ljudsko gledališče pri Slovencih. Za 190-letnico rojstva Andreja Susterja Drabosnjaka (* 6. maja 1768). Slovenski etnograf XI, 1958, 11—48; — Slovenski odbor za etnografski film. Slovenski etnograf XI, 1958, 216—218; — Mednarodni seminar za etnografski film v Pragi 1957. Slovenski etnograf XI, 1958, 218—220; — Rad kongresa folklorista Jugoslavije na Bjelašnici 1955. i u Puli 1954 (ocena), Slovenski etnograf XI, 1958, 250—251; — Deutsches Jahrbuch für Volkskunde III, Berlin 1957 (ocena), Slovenski etnograf XI, 1958 256—257; — Jahrbuch des österr.

Volksliedwerkes VI, Wien 1957 (ocena), Slovenski etnograf XI, 1958, 237—239; — O. Wonisch, Die Theaterkultur des Stiftes St. Lambrecht (ocena), Slovenski etnograf XI, 1958, 241; — O. Wonisch, Das St. Lambrechter Passionsspiel von 1606 (ocena), Slovenski etnograf XI, 1958, 241; — Potreba sodelovanja pri raziskovanju južnoslovanskih mask. Rad trečeg kongresa folklorista Jugoslavije 1956. Cetinje 1958, 281 do 288; — Praznujejo Selmo. Tovariš XIV, št. 5, 9. februarja, 114—115, 118; — O etnografskem filmu. (Po praškem seminarju CIFE septembra 1957.) Naši razgledi VII, št. 3 (146), 8. februarja, 76; — Slava in propad folklorne in historične lutke. Po I. mednarodnem kongresu tradicionalnega lutkarstva v Liègeu. Slovenski poročevalec 15. septembra 1958, št. 216; — Korant v Musée de l'Homme v Parizu. Slovenski poročevalec 21. septembra 1958, št. 223; — Pri pariškem Pavlihi. Tovariš XIV, št. 41, 19. oktobra 1958, št. 274; — Razstava igrač v Beogradu. Slovenski poročevalec 26. decembra 1958, št. 301.

Višji znanstveni sodelavec dr. Milko Matičetov: Kralj Matjaž v luči novega slovenskega gradiva in novih raziskovanj, Razprave 2. razreda SAZU, IV, 101—156; — Slovensko etnografsko društvo, Slovenski etnograf XI, 1958, 7—10; — Nicolettijevo sporočilo o Tolmincih in Kralju Matjažu, Slovenski etnograf XI, 1958, 186; — (z M. Bošković-Stulli): Dobra zbirka slovenskih pripovedk iz leta 1910 slabo izdana 1956, Slov. etnograf XI, 1958, 187—200; — G. D'Aronco, Le fiabe di magia in Italia (ocena), Slovenski etnograf XI, 1958, 248; — Der verbrannte und wiedergeborene Mensch, Fabula 2/1—2, Berlin 1958, 94—109; — Uz nove varijante Vukove priče »Carigrad«, Treći kongres folklorista Jugoslavije, Cetinje 1958, 179—184.

Zunanji strokovni sodelavec dr. Vilko Novak: Struktura slovenske ljudske kulture, Razprave 2. raz. SAZU, IV, 5—36; — Etnološko delo pri Slovakah, Slovenski etnograf XI, 1958, 201—203; — Etnološko društvo Jugoslavije, Slovenski etnograf XI, 1958, 212—214; — Burgstaller, Brauchtumsgebäcke und Weihnachtsspeisen (ocena), Slovenski etnograf XI, 1958, 239—241; — Index ethnographicus I—II (ocena), Slovenski etnograf XI, 1958, 242; Néprajzi közlemények I—II (ocena), Slovenski etnograf XI, 1958, 242—3.

Inštitut je po višjem znanstvenem sodelavcu dr. M. Matičetovem udeležen pri urejanju Slovenskega etnografa.

TERMINOLOŠKA KOMISIJA

Delo v posameznih sekcijah, to je v pravni, tehniški, medicinski in prirodoslovni, se je nadaljevalo po načrtu, kolikor so to dopuščali krediti. Prirodoslovna sekcija je dobila začasno streho v prostoru Pravne sekcije. Medicinska sekcija pa še vedno nima svojega prostora in je njen material začasno spravljena v predstojnikovi sobi Histološko-embriološkega inštituta.

Pravna sekcija

Delo sekcije v letu 1958 je ovirala večmesečna bolezen njenega načelnika univ. prof. dr. Rudolfa Sajovica, vendar je sekciji uspelo, da je do konca leta izvršila naloge, ki si jih je bila zastavila za to poslovno dobo.

Sekcija je delala v sejah in izven sej. Izven sej je nadaljevala z izpisovanjem pravnega gradiva za slovensko pravno terminologijo. To delo sta opravljala poleg sekcijskega uslužbenca še dva izpisovalca. Dne 31. decembra 1958 je znašalo število vseh dotlej izpisanih in oddanih listkov 241.701. Član sekcije univ. prof. dr. Avgust Munda je izdelal v tem letu prvi osnutek elaborata za črko S, sekcijski uslužbenec pa del prvega osnutka elaborata za črko V.

V sejah (11 v letu 1958) je sekcija nadaljevala z obravnavanjem prvega osnutka elaborata za črko D (od gesla »deželna več« do gesla »doktorska diploma«) ter reševala druge tekoče posle.

Zaradi nezadostnih kreditov sekcija tudi v tem letu ni mogla izvršiti svojega namena, da bi bila objavila v »Pravniku« kakšno že v sejah obravnavano črko in s tem dala pobudo za konstruktivno kritiko slovenske pravniške javnosti.

Konec leta 1958 je bilo stanje dela v Pravni sekciji tole: 1. izdelani so bili prvi elaborati za vse črke slovenske abecede razen za črko Z in za del črke V; 2. od teh črk je bilo v sejah Pravne sekcije ustanovljeno besedišče za 12 črk (A z dopolnitvami, B, C, Č, E, F, G, H, J, L, Š in Ž) ter za del črke D. Te črke so tudi že jezikovno pregledane.

Tehniška sekcija

Delo Tehniške sekcije je bilo v letu 1958 osredotočeno na poglobitveno nalogo — zbiranje strokovnega besedišča ter pripravljanje rokopisa in izdajanje osnutka (slovenskega) »Splošnega tehniškega slovarja«, ki ga je založila polmesečna revija »Življenje in tehnika«, glasilo Glavnega odbora Ljudske tehnike Slovenije. Do konca julija 1958, ko so se pojavile nepremostljive objektivne težave pri izdelavi terminsko in količinsko odrejenega obsega rokopisa, je kot priloga rednih edicij revije izšlo 120 strani (v formatu A 5) slovarskega teksta. Vzlic zastoju pri izdajanju našega tehniškega slovarskega prvencu v tolikšnem obsegu, ki je zbudil splošno zanimanje v tehniški javnosti in dal še nekaterim novim vejam pobudo za sodelovanje s sekcijo in prečistitev besednega zaklada iz posebnih strok (papirniške, pomorske idr.), pa sekcija dalje zbira in dopolnjuje centralno kartoteko tehniškega izrazja. Vzporedno pridobiva to gradivo v vrednosti tudi zaradi tega, ker se hkrati bogati glede na tako imenovani logični vrstni red, zlasti pri geslih, ki so skupna raznoterim tehniškim panogam. Kartotečno gradivo tako stalno narašča in bo slej ko prej tudi precej trden temelj za izdajo pozneje zasnovanih specialnih slovarjev za posamezne panoge, kakršni se načeloma izdajajo tudi v drugih svetovnih jezikih. Sekcija računa, da bo v l. 1959 lahko obnovila izdajanje slovarskega besedila — pa čeprav spričo premajhne zmogljivosti in omejenih materialnih možnosti samo v občasnih odlomkih.

Sodelovanje članov sekcije v štirih podkomisijah Zvezne komisije za standardizacijo, ki so prevzele prevajanje jugoslovanskih standardov (JUS) v slovenščino, je začelo dajati prve sadove. V letu 1958 prevzeti penzum tega dela je začel izhajati v tisku, med njim kot prvi nad 20 JUS iz skupine E (vrtnarstvo in sadjarstvo). Tako je bil po dolgotrajnem prizadevanju praktično rešen problem izdajanja enotnih standardov za vso državo v treh jugoslovanskih jezikih, med temi tudi v naši materinščini, tako da ta ne bo, kakor je trpela posledice zaradi prvih začasnih rešitev po osvoboditvi, trpela še hujših spričo kopičenja tujega izrazja v tehniškem jeziku, ki je že tako izpostavljen najširšemu kvarnemu vplivu iz drugih tehnično bolj dognanih jezikov.

Sekcija je imela v letu 1958 16 rednih in eno skupno sejo s Pravno sekcijo, na katerih je pretežno obdelovala terminološka vprašanja, hkrati pa druge konkretne naloge v zvezi

s stiki, ki jih je še razširila na društva, ustanove in pisce s podobnim delovnim področjem.

Stiki z mednarodnimi terminološkimi ustanovami (Unesco, ISO/TC 37) so bili v letu 1958 omejeni na spremljanje njihove dejavnosti po ustreznih biltenih.

Medicinska sekcija

Celo leto 1958 je bila Medicinska sekcija zaposlena s preverjanjem medicinskih strokovnih izrazov, že objavljenih v zadnji izdaji Slovenskega pravopisa, poleg tega pa je prispevala še za širšo javnost primerne izraze iz Černičevega Slovenskega zdravstvenega besednjaka, kot take ali pa s primerno razlago. V tem delu je Medicinska sekcija prišla v letu 1958 do črke L.

Razen tega je kolektiv Medicinske sekcije objavil strokovno oceno o Černičevem Slovenskem zdravstvenem besednjaku v časopisu »Jezik in slovstvo«.

Prirodoslovna sekcija

Sekcija je nadaljevala z delom po načrtu za leto 1958. Število kartotečnih listkov je naraslo za 2833 (219 jih je iz biologije, 930 iz geografije in 1684 iz fizike). Ker mnogi ekscerptorji ne morejo napisati listkov s strojem in v duplikatu, kot jih sekcija potrebuje, je bilo treba 5113 listkov pretipkati. Tako je sedaj kartoteka enotna in laže uporabna.

BIBLIOTEKA

Stari knjižni fond. Stari knjižni fond predstavljajo knjige in revije, ki jih je Akademija prejela iz inozemstva v zameno pred letom 1949. Sem je treba prišteti še knjižne dediščine Prirodoslovnega društva, Znanstvenega društva za humanistične vede, italijanskega Speleološkega zavoda v Postojni, zapuščino astronoma Tomca in del zbirke »Dela članov Akademije«. Ves ta fond, katerega cenimo na približno 5000 zvezkov, še ni bibliotekarsko obdelan. V preteklih letih je bilo sicer možno, da smo vsaj v poletnih mesecih, ko je redni promet manjši, mogli pristopiti h knjižni obdelavi, v letu 1958 pa smo mogli zaradi vsestranskega porasta obdelati samo 40 bibliotekarskih enot. Vse kaže, da ne bo možno pristopiti k sistematični obdelavi starega knjižnega fonda vse dotlej, dokler se ustrezno ne poveča personal knjižnice.

Akcesija. Vse knjige in revije, ki so prispele v biblioteko v letu 1958 so inventarizirane, kataloška obdelava (abecedna in sistematična) pa je v približno enomesečnem zastanku. Ves katalogizirani fond smo postavili oziroma dodelili bibliotekam akademjskih inštitutov in sekcij. V centralnih katalogih je upoštevanih 18 inštitutskih bibliotek; to so vse razen Inštituta za elektriško gospodarstvo ter Inštituta za turbinske stroje.

V letu 1958 je znašala akcesija biblioteke 7003 knjige ali letnike revij. V zameno smo jih prejeli 4403, v dar 744, kot nakup pa 1856. Za akcesijo zamene vodimo še posebno kartoteko po naslovnih ustanovah.

Dublete. Iz prejete literature smo izločili duplikate, ki jih ne potrebujemo. Izdelali smo 4 sezname in jih razposlali važnejšim knjižnicam v državi in tudi nekaterim knjižnicam v inozemstvu. Zamenjati nam je uspelo 197 dublet.

Celotni knjižni fond. Konec leta 1958 je obsegal celotni knjižni fond biblioteke približno 70.000 knjig ali letnikov revij. Po inventarnih knjigah izkazani fond je znašal 64.343 volumnov. Razliko predstavlja neurejeni del biblioteke.

Mikrofilmov ima biblioteka 170. Le del te zbirke je katalogiziran.

Rokopisnih konvolutov je v biblioteki 36, ki so pa večinoma še neobdelani. Ker predstavljajo te enote obsežne za-puščine nekaterih pokojnih članov Akademije, ni izgledov, da bi prišlo v doglednem času do ureditve, ker nam za to manjka potrebne delovne moči.

Mesečni sezname. Biblioteka je redno izdajala mesečne se-zname o prejetih knjigah in periodikah. Razmnožila jih je v 100 izvodih ter jih razposlala vsem rednim in dopisnim članom Akademije, vsem akademjskim inštitutom in sekcijam ter raznim znanstvenim, strokovnim in študijskim knjižnicam v državi. Sezname prejetih knjig obsegajo v preteklem letu 191, sezname prejetih periodik pa 165 strani.

Krediti. V okviru akademjskega proračuna je bilo za leto 1958 na poziciji »Nabava znanstvene literature« predla-ganih 18,927.608 din; odobritev je znašala samo 2,000.000 din. Med letom je bil ta kredit znižan še za 211.000 din, kasneje pa povečan za 157.032 din. Tako je znašala razpoložljiva vsota za nabavo knjig in revij 1,946.032 din.

Za nabavo inozemske literature je biblioteka dobila na razpolago 60.000 deviznih din.

Zamena. Biblioteka je v preteklem letu redno zamenjavala akademjske publikacije skoraj z vsemi akademijami sveta in s številnimi drugimi znanstvenimi ustanovami. Ta zamenjalna mreža se je raztezala preko vseh kontinentov v 68 držav. Poleg redne zamene pa je bilo opravljenih seveda še mnogo prilož-nostnih zamenjav, ki v spodnjih podatkih niso upoštevane.

V začetku leta je biblioteka izvršila revizijo redne za-mene, pri čemer je odpadlo 22 naslovov, 16 inozemskih in 6 do-mačih. Med letom so se še prekinili zamenjalni stiki z 2 inozem-skima ustanovama. Skupaj je tako v letu 1958 odpadlo 24 na-slovov. Novih zamen smo vzpostavili lani 93, od tega 13 v FLRJ in 80 v inozemstvu.

Ob koncu leta je bila tako zamenjava vzpostavljena z 840 naslovi: 690 v inozemstvu in 150 v FLRJ. Od tega odpade 821 naslovov (148 v FLRJ in 673 v inozemstvu) na ustanove, 19 (2 v FLRJ, 17 v inozemstvu) pa na razne znanstvenike.

Recenzije. Biblioteka stalno pošilja akademjske publi-kacije v recenzije na 19 naslovov (2 v FLRJ, 17 v inozemstvu). Iz prejetih belegov vidimo, da so akademjske publikacije povsod izredno ugodno ocenjene.

Ekspedit. Ker se je publikacijska dejavnost Akademije lani zmanjšala, v vsem letu je izšlo komaj 6 del, je znašal ekspedit publikacij samo 6065 izvodov. Od tega je bilo po-slatih v zameno 3597, v dar 1756, v prodajo pa 712 publikacij.

Stanje zaloge akademijskih izdaj je bilo na dan 31. decembra 1958: 51.799 izvodov publikacij.

Akademija je doslej izdala 159 publikacij. Od teh je razprodanih 34, od 25 pa imamo samo še manjšo zalogo. V glavnem so pošle starejše akademijske publikacije, vendar pa je med razprodanimi tudi že nekaj izdaj iz zadnjih let.

Izposojevanje. Ker biblioteke akademijskih inštitutov in sekcij iz svojih knjižnic same izposojajo knjige in revije ter zadevnih evidenc ne vodijo, moremo dati le podatke za centralno biblioteko. V preteklem letu smo izposodili na dom 4683 zvezkov, za uporabo v čitalnici 579 zvezkov, inštitutskim bibliotekam smo dodelili v stalno uporabo 8356 zvezkov, v inozemstvo pa smo poslali naposodo 3 zvezke. Skupna izposoja je tako znašala 13.621 zvezkov.

Knjigoveznica. V preteklem letu je knjigoveznica zvezala 698 knjig.

Personalna. Personalni sestav centralne biblioteke je bil skozi vse leto isti: 5 sistemiziranih delovnih mest (2 bibliotekarski in 3 knjižničarska) ter 3 stalne honorarne moči. Knjigoveške posle je opravljal honorarni knjigovez.

Personalni sestav centralne biblioteke je že za tekoče delo premajhen, saj katalogizacija trenutno poteka v več kot enomesečnem zaostanku. Nikakor pa ni možno z njim opraviti raznih izrednih poslov, urediti zastankov in izvrševati sicer potrebnih kontrol.

V bibliotekah akademijskih inštitutov in sekcij so opravljali potrebne knjižničarske posle njihovi lastni uslužbenci.

Stanje prostorov in opreme. Prostor, ki jih ima biblioteka za svoje delo na razpolago, so za namene, katerim služijo, skrajno neprimerni. Njihova razdelitev je nesmotrna, predvsem pa je njihov obseg premajhen. Za knjižni fond biblioteka sploh nima skladišča in morajo biti knjige ter revije nameščene po vseh nadstropjih akademijske palače v 6 različnih prostorih in še v obeh skladiščih publikacij. Biblioteka je sicer v preteklem letu dobila nekaj novih knjižnih polic, vendar pa so zaradi močne akcesije skoraj vse razpoložljive omare in police do kraja napolnjene.

Obedve skladišči akademijskih publikacij na Novem trgu 4 sta skoraj polni in bosta mogli zadoščati le še za krajšo dobo. Zaloga obeh Wiesthalerjevih latinsko-slovenskih slovarjev je bila prenesena iz dosedanje garaže v nov, bolj zdrav prostor.

Kar zadeva čitalnico, je centralna biblioteka v skrajno neugodnem položaju, ker za to nima lastnega prostora, tako je vsakršen študij izključen.

Jasno je, da je položaj biblioteke spričo teh razmer vsak dan bolj neugoden in da je nujno potrebna čimprejšnja preselitev v druge prostore, ki bodo ustrezali i po velikosti i po svoji ureditvi. Le tako bo moglo delo zadovoljivo in uspešno potekati.

IV

PUBLIKACIJE
IN ZAMENJAVA PUBLIKACIJ

PUBLIKACIJE

Slovenske akademije znanosti in umetnosti v letu 1958

SPLOŠNE IZDAJE

Letopis Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Osmi knjiga 1956, 1957. (Uredil Milko Kos.) V Ljubljani 1958. 248 str. 8°. 1200 izv. 500 din.

IZDAJE RAZREDA ZA ZGODOVINSKE IN DRUŽBENE VEDE

Razprave IV/7. Viktor Korošec: Hethitica. Prispevek k razvoju hetitskega prava. Ljubljana 1958. 53 + (II) str. 8°. 800 izv. 500 din.

Arheološki vestnik VIII/2. Ljubljana 1957 (1958). Str. 93—172. 8°. 1000 izv. 400 din.

Vsebina:

Josip Korošec: Kultura in kulturna skupina v predzgodovini.

Josip Korošec: Opredeljevanje arheološkega gradiva.

Milutin V. Garašanin: Neka hronološka razmatranja oko bubanjsko-humske grupe.

Stjepan Vuković: Tragovi spiljskog medvjeda i kulture ljudi paleolitske dobe na teritoriju Varaždinskih Toplica.

Tatjana Bregant: Kremen in drugo kamenito gradivo iz jame Samatorce.

Vinko Šribar: Latenski grob iz Spodnje Slivnice pri Grosplju.

Mehtilda Urleb: Gradišče v Slavini.

Knjižna in druga poročila.

Staško Jesse: Zamenjava.

IZDAJE RAZREDA ZA FILOLOSKE IN LITERARNE VEDE

Razprave III. Ljubljana 1958. 278 + (III) str. + 2 pril. 8°. 800 izv. 1100 din.

Vsebina:

Ivan Grafenauer: Celovski rokopis iz Rateč, podružnice beljaške prafare pri Mariji na Zilji.

Zmaga Kumer: Slovenske prireditve srednjeveške božične pesmi Puer natus in Betlehem.

- Mirko Rupel: Trubariana.
 Milena Uršič: Kopitarjeva prizadevanja za mesto na du-
 najski dvorni knjižnici in njegova pisma baronu Erbergu.
 Vilko Novak: Jožef Košič, prekmurski pisatelj.
Razprave IV. Ljubljana 1958. 252 + (III) str. 8°. 800 izv. 1000 din.

Vsebina:

- Vilko Novak: Struktura slovenske ljudske kulture.
 Ivan Grafenauer: Bogastvo in uboštvo v slovenski na-
 rodni pesmi in irski legendi.
 Milko Matičetov: Kralj Matjaž v luči novega sloven-
 skega gradiva in novih raziskavanj.
 Ivan Grafenauer: Neték in »Ponočna potnica« v ljudski
 pripovedki.
 Niko Kurent: Ljubljanska igra o paradižu in njen evropski
 okvir.

IZDAJE RAZREDA ZA MATEMATIČNE, FIZIKALNE IN TEHNIČNE VEDE

- Razprave A VIII/1.* Marijan Dorer: Volumske izpremembe pri
 strjevanju sadre ter vpliv zunanjih in notranjih činiteljev na
 trdnost sadrinih odlivkov. Ljubljana 1958. 39 str. 8°. 900 izv.
 250 din.
Razprave A VIII/2. Jelena Komar: Uporabnost koruznih odpad-
 kov za fermentacijo. Ljubljana 1958. 44 str. 8°. 900 izv. 250 din.

IZDAJE RAZREDA ZA PRIRODOSLOVNE IN MEDICINSKE VEDE

- Razprave IV.* Ljubljana 1958. 657 + (I) str. + (XXVII) str. tab. + 7 pril.
 + 1 zvd. 8°. 800 izv. 3200 din.
 Vsebina:
 Ernest Mayer: Doprinos k poznavanju flore Zahodnih Ju-
 lijskih Alp.
 Ernest Mayer: Rhododendron luteum Sweet na jugovzhod-
 nem obrobju Alp.
 Viktor Petkovšek: Morfološko taksonomski in tipološki
 problemi pri Echinocystis lobata (Michaux) Torrey et Gray.
 Jovan Hadži: Za opustitev sistematske zoološke skupine
 Bryozoa Ehrenberg 1831.
 Jovan Hadži: Camella vilae-velebiti Hadži 1915 (Hydroidea).
 Marjan Rejic: Problem razširjenosti kopepodnih in amfi-
 podnih rakov po Ljubljanskem barju.
 Ivan Rakovec: Bobri iz mostiščarske dobe na Ljubljan-
 skem barju in iz drugih holocenskih najdišč v Sloveniji.
 Srečko Brodar: Črni Kal, nova paleolitska postaja v Slo-
 venskem Primorju.
 Ivan Rakovec: Pleistocenski sesalci iz jame pri Črnem
 Kalu.

- Karl Dietrich Adam: *Dicerorhinus kirchbergensis* (Jäger) aus einer Karsthöhle bei Črni Kal (Istrien, Jugoslawien).
- Othmar Kühn: Triasfossilien aus den Julischen Alpen.
- Anton Ramovš: Razvoj zgornjega perma v Loških in Polhograjskih hribih.
- Helmut Flügel: Korallen und Stromatoporen aus den Geröllen der Karbonkonglomerate des Ljubljana—Feldes.
- Erich Thenius: Über einen Kleinbären aus dem Pleistozän von Slowenien, nebst Bemerkungen zur Phylogeneese der plio-pleistozänen Kleinbären.
- Adolf Papp: Bemerkungen über Mollusken aus Lokarji nördlich Ljubljana (Slowenien).
- Anton Ramovš: Starost »velikotrnskih skladov« v okolici Velikega trna pri Krškem.

IZDAJE RAZREDA ZA UMETNOSTI

- Dela 14.* Serija za glasbeno umetnost 14. Anton Lajovic: Pesmi mladosti. (Komponirane 1900—1901). Ljubljana 1958. 178 str. 4°. 300 izv. 2600 din.
- Dela 15.* Serija za glasbeno umetnost 15. Lucijan Marija Škerjanc: Anton Lajovic. Ob skladateljevi osemdesetletnici. Ljubljana 1958. 120 + (II) str. + 6 slik. 8°. 1000 izv. 500 din.

ZAMENJAVA PUBLIKACIJ

Biblioteka Slovenske akademije znanosti in umetnosti je v letu 1958 redno pošiljala v zameno akademijske publikacije spodaj navedenim ustanovam:

La Bibliothèque de l'Académie Slovène des sciences et des arts entretenait dans l'année 1958 un service régulier d'échange de publications avec les Institutions ci-dessous mentionnées:

JUGOSLAVIJA — YUGOSLAVIE

Beograd:

- Arheološki institut Srpske akademije nauka
- *Arheološko društvo Jugoslavije

* Ustanove, s katerimi smo vzpostavili zameno v letu 1958 so označene z zvezdico.

Les Institutions avec lesquelles nous sommes entrés en relations d'échanges en 1958 sont marquées par un astérisque.

- Astronomska opservatorija
- *Astronomska sekcija Matematič kog instituta Srpske akademije nauka
- Društvo matematičara i fizičara NR Srbije
- Ekološko odeljenje. Biološki institut
- *Etnografski institut Srpske akademije nauka
- Geografski institut Srpske akademije nauka

Geološki institut Srpske akademije nauka
Geološki institut Univerziteta
Građevinarski fakultet
Institut za fiziologiju razvicia, genetiku i selekciju
Institut za nuklearne nauke »Boris Kidrič«
Institut za proučavanje krša »Jovan Cvijić«
Institut za zaštitu bilja
Istorisko društvo NR Srbije
Katedra za matematiku, Elektrotehnički institut
Mašinski institut Srpske akademije nauka »Vladimir Farma-
kovski«
Matematički institut Srpske akademije nauka
Muzej grada Beograda
Muzej primenjene umetnosti
Narodni muzej
Prirodnjački muzej srpske zemlje
Savezna uprava hidrometeorološke službe FNRJ
Savezni institut za zaštitu spomenika kulture
Seminar za istoriju jugoslovenske književnosti
Srpska akademija nauka
Srpsko geografsko društvo
*Srpsko geološko društvo
Srpsko hemisko društvo
Srpsko lekarsko društvo
Šumarski fakultet
Univerzitetska biblioteka »Svetozar Marković«
Vojni muzej Jugoslovenske narodne armije
Zavod za geološka, geofizička i rudarska istraživanja NR Srbije
Zavod za zaštitu prirode i naučno proučavanje prirodnih ret-
kosti NR Srbije
Zavod za zaštitu i naučno proučavanje spomenika kulture NR
Srbije

Bihać:

Zavičajni muzej

Brežice:

Posavski muzej

Celje:

Družba sv. Mohorja

Cetinje:

Istoriski institut NR Crne Gore

Dubrovnik:

Historijski institut Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti
Naučna biblioteka

Idrija:

Mestni muzej

Kotor:

Pomorski muzej

Kranj:

Mestni muzej

Ljubljana:

- Arheološki seminar Univerze
- *Društvo meteorologov Slovenije
- Društvo slovenskih skladateljev
- Elektrotehniški vestnik
- Etnografski muzej
- Fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo
- »Geografia Revuo«
- Geografsko društvo
- Geološki zavod LR Slovenije
- Hidrometeorološki zavod LR Slovenije
- Inštitut »Jožef Stefan«
- Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo
- Mestni muzej
- *Narodna galerija
- Narodni muzej
- Prirodoslovno društvo
- Slovenska matica
- *Skofijska knjižnica
- Tehniški muzej Slovenije
- Uprava »Planinskega vestnika«
- Zavod za statistiko in evidenco LR Slovenije
- Znanstveni bilten

Niš:

- Narodni muzej

Novi Sad:

- Centralna biblioteka Filozofskog fakulteta
- Matica Srpska
- Vojvodanski muzej
- *Zavod za zaštitu i naučno proučavanje spomenika kulture AP Vojvodine

Novo mesto:

- *Dolenjski muzej
- Študijska knjižnica Mirana Jarca

Ohrid:

- Hidrobiološki zavod
- *Naroden muzej

Osijek:

- Muzej Slavonije

Pazin:

- Narodni muzej

Piran:

- Mestni muzej

Priština:

- Muzej Kosova i Metohije

Pula:

- Arheološki muzej Istre

Rijeka:

Državni arhiv

Rovinj:

Institut za biologiju mora Jugoslavenske akademije znanosti
i umjetnosti

Sarajevo:

Biološki institut

Geografsko društvo Bosne i Hercegovine

Institut za naučna šumarska istraživanja NR Bosne i Hercegovine

Institut za proučavanje folklor

Istorisko društvo Bosne i Hercegovine

Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine

Poljoprivredno šumarski fakultet

Zavod za geološka istraživanja i ispitivanja građevinskog materijala i tla

Zemaljski muzej

Zemaljski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti NR Bosne i Hercegovine

Skopje:

Arheološki muzej

* Centralni zavod za zaštitivanje na kulturnite spomenici i prirodnite retkosti vo Makedonija

Folkloren institut

Geološki zavod

Institut za geografija na Univerzitetot

Institut za makedonski jazik

Institut za matematika na Univerzitetot

Institut za nacionalna istorija

*Medicinski fakultet

Muzejsko-konzervatorsko društvo na Makedonija

Prirodnoučen muzej

Seminar za makedonski jazik i literatura na Univerzitetot

Seminar za istorija na Univerzitetot

Šumarski institut na NR Makedonija

Zavod za ribarstvo na NR Makedonija

Zemjodelsko-šumarski fakultet na Univerzitetot

Split:

Arheološki muzej

Etnografski muzej

Galerija umjetnina

Gradska biblioteka

Institut za oceanografiju i ribarstvo

*Konzervatorski zavod za Dalmaciju

Muzej grada Splita

Muzej hrvatskih arheoloških spomenika

Sremski Karlovc:

Državni arhiv A. P. Vojvodine

Skofja Loka:

Muzejsko društvo

Titograd:

Crnogorsko geološko društvo

Tuzla:

*Zavičajni muzej

Vukovar:

*Gradski muzej

Zadar:

Arheološki muzej

Državni arhiv

Etnografski muzej

Institut Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti

Institut za historijske nauke Filozofskog fakulteta Sveučilišta
u Zagrebu

Zagreb:

Arheološki institut Sveučilišta

Arheološki muzej

Arhiv grada Zagreba

Botanički zavod Prirodoslovnog fakulteta Sveučilišta

Društvo matematičara i fizičara

Društvo muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske

Državni arhiv

Geofizički zavod Sveučilišta

Geografsko društvo Hrvatske

Historijski institut Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti

Hrvatsko prirodoslovno društvo

Institut Français

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti

Komisija za istraživanje krša Jugoslavenske akademije znanosti
i umjetnosti

Muzej grada Zagreba

»Naučna misao« — Društvo za unapređivanje i širenje nauke

Povijesno društvo Hrvatske

Speleološka sekcija Planinarskog društva »Željezničar«

Speleološko društvo NR Hrvatske

Staroslavenski institut

Zavod za geološka istraživanja

EVROPA — EUROPE

Aarhus (Danemark):

Statsbiblioteket

Aberdeen (Grande-Bretagne):

University Library

Aberystwyth (Grande-Bretagne):

The National Library of Wales

Amersfoort (Pays-Bas):

Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Amsterdam (Pays-Bas):

Archaeologisch-historisch Instituut der Universiteit
Koninklijk Instituut voor de Tropen
Koninklijk Oudheidkundig Genootschap
Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
Nederlands Genootschap voor Anthropologie
Nederlandsche Entomologische Vereeniging

Aquileia (Italie):

Associazione Nazionale per Aquileia

Athēnai (Grèce):

Akadēmia Athēnōn
American School of Classical Studies
British School of Archaeology at Athens
Deutsches archaeologisches Institut
École Française d'Athènes
Laboratoire de Géologie et de Paléontologie de l'Université
Société Archéologique d'Athènes
Société Spéléologique de Grèce

Bad Godesberg bei Bonn (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):

Deutsche Forschungsgemeinschaft

Bad Homburg (République Fédérale l'Allemagne Occidentale):

Saalburgmuseum

Barcelona (Espagne):

»Afinidad« — Asociación de Químicos
Museo Arqueológico

Bari (Italie):

*Accademia Pugliese delle Scienze

Basel (Suisse):

Geographisch-ethnologische Gesellschaft
Historische und antiquarische Gesellschaft
Naturforschende Gesellschaft
Schweizerische Gesellschaft für Urgeschichte

Bautzen (République Démocratique Allemande):

Stadtmuseum. Naturwissenschaftliche Abteilung

Belfast (Grande-Bretagne):

*Queen's University of Belfast

Bergen (Norvège):

Universitetsbiblioteket

Berlin (République Démocratique Allemande):

Deutsche Akademie der Wissenschaften
Institut für deutsche Volkskunde der Deutschen Akademie der
Wissenschaften
Institut für Ur- und Frühgeschichte der Humboldt-Universität
Institut für Vor- und Frühgeschichte der Deutschen Akademie
der Wissenschaften

Universitäts-Bibliothek

Berlin (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Museum für Vor- und Frühgeschichte

Bern (Suisse):

Allgemeine geschichtsforschende Gesellschaft
Bernisches historisches Museum
Naturforschende Gesellschaft

Besançon (France):

Institut de Géographie de la Faculté des Lettres
Institut d'Archéologie de la Faculté des Lettres
Université de Besançon

Białowieża (Palogne):

*Zakład Badania Ssaków Polskiej Akademii Nauk

Birmingham (Grande-Bretagne):

Birmingham & Midland Institute

Blindern-Oslo (Norvège):

Det Norske Geografiske Selskab
Det Norske Meteorologiske Institutt

Bologna (Italie):

Museo Civico

Bonn (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):

Geographisches Institut der Universität
Institut für Vor- und Frühgeschichte der Universität
Naturhistorischer Verein der Rheinlande und Westfalens
Verein von Altertumsfreunden im Rheinlande

Bordighera (Italie):

Istituto Internazionale di Studi Liguri

Bratislava (République Tchécoslovaque):

Archeologický seminár Filozofickej fakulty
Geologický ústav Dionýza Štúra
*Filozofická fakulta univerzity Komenského — Ústredná knižnica
Prírodovedecká fakulta univerzity Komenského — Ústredná knižnica
Slovenská akadémia vied — Ústredná knižnica
Univerzitná knižnica
Ústredná technická knižnica

Bremen (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):

Museum für Natur-, Völker- und Handelskunde (Übersee-Museum)

Brescia (Italie):

*Ateneo di Scienze, Lettere ed Arti di Brescia

Brno (République Tchécoslovaque):

Archeologický ústav Československé akademie věd
Děkanat filozofické fakulty Masarykovy university v Brně

Kabinet pro ethnografii a folkloristiku Československé akademie věd

Maticе Moravská

Moravské museum

Moravské museum, Odd. pro diluvium

Přírodovědecká fakulta Masarykovy university

Speleologický klub

Státní archiv

*Universitní knihovna

Ústav pro ethnografii a folkloristiku Československé akademie věd

Ústav pro prehistorii a protohistorii při filosofické fakultě Masarykovy university

Ústav všeobecné a systematické botaniky Masarykovy university

Bruxelles (Belgique):

Association des Conservateurs d'Archives, de Bibliothèques et de Musées de Belgique

Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique

Institut Royal du Patrimoine Artistique, Section: Service des Fouilles

Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen

Laboratoire de Physique Nucléaire

Les Musées Royaux d'Art et d'Histoire

Sécrétariat de la Revue »La Nouvelle Clio«

Société Royale Belge d'Anthropologie et de Préhistoire

Société Royale Zoologique de Belgique

București (Roumanie):

Biblioteca Academiei Republicii Populare Romine

Biblioteca Centrală de Stat a Republicii Populare Romine

Comitetul Geologic de Cercetări și Explorare a Bogățiilor Solului și Subsolului

Institutul de Arheologie al Academiei Republicii Populare Romine

Institutul de Cercetări Piscicole

Budapest (Hongrie):

Földrajztudományi Könyvtár

Institut Géologique Hongrois

Magyar Földrajzi Társaság Könyvtára

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára

*Néprajzi Múzeum Könyvtára

*Országos Magyar Történelmi Múzeum

*Országos Műemléki Felügyelőség

Országos Szépművészeti Múzeum

Országos Természettudományi Múzeum Könyvtára

Történettudományi Intézete, Magyar Tudományos Akadémia

Cambridge (Grande-Bretagne):

University Library

Cardiff (Grande-Bretagne):

National Museum of Wales, Department of Archaeology

Castellana-Grotte (Italie):

Istituto Italiano di Speleologia

- Charlottenlund* (Danemark):
Danmarks Geologiske Undersøgelse
- Clermont-Ferrand* (France):
Institut de Géographie
- Cluj* (Roumanie):
*Academia Republicii Populare Romîne — Filiala Cluj
- Coimbra* (Portugal):
Museu Zoológico da Universidade de Coimbra
Sociedade Broteriana
- Cremona* (Italie):
Biblioteca Governativa di Cremona
- Debrecen* (Hongrie):
*Déri Múzeum
Institut Archéologique de l'Université. Kossuth Lajos Tudomegyetem
- Den Helder* (Pays-Bas):
Nederlandsche Dierkundige Vereeniging
- Dijon* (France):
Bibliothèque de l'Académie de Dijon et de la Commission des Antiquités
Spéléo-Club de Dijon
- Dresden* (République Démocratique Allemande):
Landesmuseum für Vorgeschichte
- Dublin* (Irlande):
Royal Dublin Society
Royal Irish Academy
Royal Society of Antiquaries of Ireland
- Durham* (Grande-Bretagne):
Durham University Library
- Edinburgh* (Grande-Bretagne):
Royal Society of Edinburgh
- Eisenstadt* (Autriche):
Burgenländisches Landesmuseum
- Erlangen* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Deutsches Institut für merowingisch-karolingische Kunstforschung
Slawisches Seminar der Universität
- Faenza* (Italie):
*Società Torricelliana di Scienze e Lettere
- Ferrara* (Italie):
*Accademia delle Scienze di Ferrara
Istituto Ferrarese di Paleontologia Umana

- Firenze (Italie):*
 Accademia della Crusca
 Accademia Toscana di Scienze e Lettere
 Rivista di Scienze Preistoriche
- Frankfurt a. M. (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):*
 Deutsches archäologisches Institut, Römisch-germanische Kommission
 Senckenbergische naturforschende Gesellschaft
- Freiburg i. Br. (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):*
 Geologisches Landesamt
 Historisches Seminar der Universität
 Institut für Ur- und Frühgeschichte der Universität
 Naturforschende Gesellschaft
 Universitäts-Bibliothek
- Gdansk (Pologne):*
 *Biblioteka Polskiej Akademii Nauk
 Instytut Budownictwa Wodnego Polskiej Akademii Nauk
 Instytut Morski
- Genève (Suisse):*
 Archives Suisses d'Anthropologie Générale
 *Bibliothèque Publique et Universitaire
 Musée d'Art et d'Archéologie
 *Muséum d'Histoire Naturelle
 Société de Géographie de Genève
 Société d'Histoire et d'Archéologie de Genève
 Société de Physique et d'Histoire Naturelle
 Société Entomologique de Genève
- Genova (Italie):*
 Accademia Ligure di Scienze e Lettere
 Istituto di Filologia Classica
 Museo Civico di Storia Naturale
- Gent (Belgique):*
 Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde
 Seminarie voor Archaeologie
- Giessen (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):*
 Universitäts-Bibliothek
- Glasgow (Grande-Bretagne):*
 The Geological Society of Glasgow
- Göteborg (Suède):*
 Göteborgs Stadsbibliotek
- Göttingen (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):*
 Akademie der Wissenschaften
 Geographisches Institut der Universität
 Slawisches Seminar der Universität
- Graz (Autriche):*
 Historischer Verein für Steiermark

Institut für allgemeine und vergleichende Sprachwissenschaft
Institut für Geschichte des Altertums und Altertumskunde der
Universität

Landesmuseum »Joanneum«
Seminar für Slawische Philologie der Universität
Steiermärkische Landes-Bibliothek
Steirisches Volkskundemuseum
Universitätsbibliothek

Grenoble (France):

Société Scientifique du Dauphiné

Groningen (Pays-Bas):

Biologisch-Archaeologisch Instituut der Rijksuniversiteit

Haale/Saale (République Démocratique Allemande):

Landesmuseum für Vorgeschichte

Hallstatt (Austrie):

Museum in Hallstatt

Hamburg (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):

Geographische Gesellschaft in Hamburg
Geologisches Staatsinstitut
Museum für hamburgische Geschichte
Museum für Völkerkunde und Vorgeschichte
Staats- und Universitäts-Bibliothek

Hannover (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):

Naturhistorische Gesellschaft

Heidelberg (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):

Slawisches Institut der Universität
Universitätsbibliothek

Helsinki (Finlande):

Societas pro fauna et flora fennica
Societas zoologica-botanica fennica »Vanamo«
Suomalainen Tiedeakatemia
Suomen Hyönteistieteellinen Seura
Suomen Muinaismuistoyhdistys
Suomen Riistanhoito-säätiö
Suomen Tiedeseura

Iași (Roumanie):

Academia Republicii Populare Romine — Filiala Iași
Institutul de Chimie »Petru Poni«
Institutul Politehnic
*Muzeul de Istorie Naturală

Innsbruck (Autriche):

Österreichische humanistische Gesellschaft

Istanbul (Turquie):

Arkeoloji Müzeleri

Kaiserslautern (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):

Pfälzische Landesgewerbeanstalt

Karlsruhe (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Naturwissenschaftlicher Verein

Kiel (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Geographisches Institut der Universität
Institut für Urgeschichte der Universität
Universitäts-Bibliothek

Kiev (SSSR):

Deržavna publična biblioteka URSS
*Deržavna respublikans'ka biblioteka URSS im. KPRS

Klagenfurt (Autriche):
Geschichtsverein für Kärnten

København (Danemark):

La Bibliothèque du Musée National Danois
Botanisk Centralbibliotek
Dansk Naturhistorisk Forening
Det Kongelige Danske Geografiske Selskab
Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
Entomologisk Forening
Mineralogisk Museum
Nationalmuseet

Köln (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Geographisches Institut der Universität

Kraków (Pologne):

Instytut Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk
Instytut Ochrony Przyrody
*Instytut Zoologiczny Polskiej Akademii Nauk
Polska Akademia Nauk
Polskie Towarzystwo Geologiczne
Słownik Łaciny Średniowiecznej w Polsce
Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa
Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego

Krefeld (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):

*Geologisches Landesamt Nordrhein — Westfalen
Verein Linker Niederrhein e. V.

Lausanne (Suisse):

Société Vaudoise d'Histoire et d'Archéologie
Société Vaudoise des Sciences Naturelles

Leiden (Pays-Bas):

Bibliotheek van het Kamerlingh Onnes Laboratorium
Koninklijke Nederlandsche Botanische Vereeniging
Rijksmuseum van Natuurlijke Historie
Rijksmuseum van Oudheden

Leipzig (République Démocratique Allemande):

Deutsches Institut für Länderkunde
Institut für Vor- und Frühgeschichte der Karl-Marx-Universität
Sächsische Akademie der Wissenschaften

Leningrad (SSSR):

Biblioteka Akademii nauk SSSR
Naučnaja biblioteka im. M. Gorkogo

Liberec (République Tchèque):

Severočeské museum

Liège (Belgique):

Fédération Spéléologique de Belgique
»Latomus«
Université de Liège

Linz (Autriche):

Christilche Kunstblätter
Oberösterreichisches Landesmuseum

Liptovský Mikuláš (République Tchèque):

Múzeum Slovenského krasu

Lisboa (Portugal):

Museu e Laboratório Mineralógico e Geológico
Serviços Geológicos de Portugal
Sociedade de Geografia de Lisboa
Sociedade Portuguesa de Ciências Naturais

Łódź (Pologne):

Biblioteka Uniwersytecka
Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne
*Zakład Archeologii Polski Instytutu Historii Kultury Materialnej
Polskiej Akademii Nauk

London (Grande-Bretagne):

British Institute of Archaeology at Ankara
The Department of Scientific and Industrial Research
*Geologists' Association
Institute of Archaeology
Joint Library of the Hellenic and Roman Societies
The Linnean Society of London
London and Middlesex Archaeological Society
Royal Anthropological Institute
Royal Geographical Society
Royal Institution of Great Britain
School of Slavonic and East European Studies
Victoria & Albert Museum

Louvain (Belgique):

Centre International de Dialectologie Générale près l'Université
Catholique de Louvain

Lublin (Pologne):

Acta microbiologica polonica
Biblioteka Uniwersytecka K. U. L.
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Lund (Suède):

Slaviska Institutionen vid Lunds Universitet
Universitetsbiblioteket

- Luxembourg* (Luxembourg):
Société des Naturalistes Luxembourgeois
- Luzern* (Suisse):
Naturforschende Gesellschaft
- L'vov* (SSSR):
Naukova biblioteka L'vivskogo deržavnogo universitetu imeni
Ivana Franka
- Lyon* (France):
Société Géographique de Lyon. Institut des Etudes Rhodaniennes
Société Linnéenne de Lyon
- Madrid* (Espagne):
Comisaria General de Excavaciones Arqueologicas
*Consejo Superior de Investigaciones Científicas
Instituto de Arqueología »Rodrigo Caro«
Real Academia Española
Seminario de Historia Primitiva
- Magdeburg* (République Démocratique Allemande):
Kulturhistorisches Museum
- Mainz* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Akademie der Wissenschaften und der Literatur
Römisch-germanisches Zentralmuseum
- Manchester* (Grande-Bretagne):
Manchester Geographical Society
- Marburg/Lahn* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Universitäts-Bibliothek
Vorgeschichtliches Seminar der Universität
Westdeutsche Bibliothek
- Marseille* (France):
Bibliothèque de l'Université d'Aix-Marseille
Muséum d'Histoire Naturelle
- Martin* (République Tchécoslovaque):
*Matica Slovenská
Slovenské národné múzeum
- Metz* (France):
*Académie Nationale de Metz
- Milano* (Italie):
Istituto Lombardo di Scienze e Lettere
Università degli Studi
- Minsk* (SSSR):
Akademija navuk BSSR
*Institut energetiki Akademii navuk BSSR
- Moskva* (SSSR):
Fundamental'naja biblioteka obščestvennyh nauk Akademii nauk
SSSR

- Gosudarstvennaja biblioteka SSSR imeni V. I. Lenina
 *Gosudarstvennaja publičnaja istoričeskaja biblioteka RSFSR
 Institut naučnoj informacii Akademii nauk SSSR
 *Izdatel'stvo inostranoj literatury
 Moskovskij institut himičeskogo mašinostroenija
 Naučnaja biblioteka im. A. M. Gor'kogo Moskovskogo gosudarstvennogo universiteta
 Vsesojuznaja gosudarstvennaja biblioteka inostranoj literatury
- München* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
 Bayerische Akademie der Wissenschaften
 Bayerische biologische Versuchsanstalt
 Bayerisches geologisches Landesamt
 Institut für Vor- und Frühgeschichte der Universität
 Institut zur Erforschung der UdSSR e. V.
 Seminar für baltische und slawische Philologie der Universität
 Südost-Institut
 Zentralinstitut für Kunstgeschichte
 Zoologische Staatssammlung
- München-Solln* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
 *Historical Abstracts
- Münster i. Westfalen* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
 Landesmuseum für Naturkunde
- Nantes* (France):
 Société des Sciences Naturelles de l'Ouest de la France
- Napoli* (Italie):
 Seminario di Slavistica
 Società Nazionale di Scienze, Lettere ed Arti
- Neuchâtel* (Suisse):
 Société Neuchâteloise des Sciences Naturelles
- Nice* (France):
 Association des Naturalistes de Nice et des Alpes Maritimes
- Nijmegen* (Pays-Bas):
 Bibliotheek der R. K. Universiteit
- Nitra-Hrad* (République Tchécoslovaque):
 Archeologický ústav Slovenské akademie vied
- Nürnberg* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
 Germanisches National-Museum
- Offenbach/M.* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
 Bibliothek des Deutschen Wetterdienstes
- Olomouc* (République Tchécoslovaque):
 Historický ústav Vysoké školy pedagogické
 Krajské Museum
 * Vysoká škola pedagogická

Opava (République Tchèque):

Slezské museum
Slezský studijní ústav

Oslo (Norvège):

The Faculty of Mathematics and Sciences
Universitetets Oldsaksamling

Oxford (Grande-Bretagne):

Ashmolean Museum
Bodleian Library
Taylor Institution

Padova (Italie):

Istituto di Antropologia
Istituto di Filologia Slava
Istituto di Geografia dell'Università
Istituto di Geologia dell'Università

Pamplona (Espagne):

Museo de Navarra

Paris (France):

Académie des Inscriptions et Belles-Lettres
Académie des Sciences
Association de Géographes Français
Bibliothèque Centrale du Muséum National d'Histoire Naturelle
Bibliothèque Nationale
Centre National de la Recherche Scientifique
Comité National de Spéléologie
Institut d'Études Slaves
Institut Français d'Archéologie de Stamboul
Société Française de Minéralogie et de Cristallographie
Société Géologique de France
*Société Nationale des Antiquaires de France
Société Préhistorique Française
Union Géodésique et Géophysique Internationale

Pavia (Italie):

Athenaeum
Istituto di Geologia dell'Università
Società Pavese di Storia Patria

Pécs (Hongrie):

Janus Pannonius Múzeum

Pisa (Italie):

Istituto di Archeologia dell'Università degli Studi
Società Toscana delle Scienze Naturali

Plodiv (Bulgarie):

Naroden arheologičeski muzej

Pontevedra (Espagne):

Museo de Pontevedra

Porto (Portugal):

Faculdade de Ciências

Poznań (Pologne):

Institut Zachodni
Muzeum Archeologiczne
Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
»Slavia antiqua«
»Studia logica«

Praha (République Tchécoslovaque):

Archeologický ústav Československé akademie věd
Archivní správa
Československá společnost entomologická Československé akademie věd
Československá společnost zeměpisná
IV. oddělení geografického ústavu university Karlovy
Geofyzikální ústav Československé akademie věd
Historický ústav Československé akademie věd
Kabinet pro studia řecká, římská a latinská Československé akademie věd
Katedra slavistiky na filologické fakultě university Karlovy
Matematický ústav Československé akademie věd
Národní museum
Národní museum — Entomologické oddělení
Slovanská knihovna
Slovanský ústav Československé akademie věd
Univerzitní knihovna
Ústav technické fyziky Československé akademie věd
Ústřední ústav geologický
Základní knihovna Československé akademie věd

Regensburg (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):

*Museum der Stadt Regensburg

Rennes (France):

OGAM — Tradition Celtique
Société Scientifique de Bretagne

Reykjavík (Islande):

Híð íslenska fornleifafjelag

Riga (SSSR):

Latvijas PSR Zinātņu Akadēmija

Roma (Italie):

Accademia Nazionale dei Lincei
Circolo Speleologico Romano
Consiglio Nazionale delle Ricerche »La Ricerca Scientifica«
Istituto di Archeologia dell'Università
Istituto di Filologia Slava dell'Università
Istituto Nazionale di Archeologia e Storia dell'Arte
Museo Nazionale Preistorico ed Etnografico »Luigi Pigorini«
Pontificia Accademia Romana di Archeologia
Servizio Geologico d'Italia
Società Geografica Italiana

Saarbrücken (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):

*Universität des Saarlandes

- Salamanca* (Espagne):
Seminario da Arqueología
- Schafhausen* (Suisse):
Naturforschende Gesellschaft
- Schleswig* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Schleswig-holsteinisches Landesmuseum für Vor- und Frühgeschichte
- Schwäbisch Hall* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Historischer Verein für württembergisch Franken
- Seckau bei Knittelfeld* (Autriche):
Abtei
- Sevilla* (Espagne):
Museo Arqueológico Provincial
- Siena* (Italie):
Accademia Musicale Chigiana
- Sint-Niklaas-Waas* (Belgique):
*Oudheidkundige Kring van Waasland
- Sion* (Suisse):
Redaktion der schweizerischen spelaeologischen Revue »Stalactite«
- Sofija* (Bulgarie):
Bülgarska akademija na naukite
Visš ikonomičeski institut »Karl Marks«
- Sopron* (Hongrie):
Liszt Ferenc Múzeum
- Speyer a. Rh.* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
* Pfälzische Landesbibliothek
- Stockholm* (Suède):
Kungl. Vetenskapsakademiens Bibliotek
Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitetsakademiens Bibliotek
Ryska Institutet vid Stockholms Högskola
Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi
- Strasbourg* (France):
Laboratoire de l'Institut de Géographie de l'Université
- Stuttgart* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Institut für Auslandsbeziehungen
*Staatliches Museum für Naturkunde
Verein für vaterländische Naturkunde in Württemberg e. V.
Württembergisches Landesmuseum
- Szczecin* (Pologne):
*Muzeum Pomorza Zachodniego
- Szeged* (Hongrie):
Móra Ferenc Múzeum

- Tallinn* (SSSR):
Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keskraamatukogu
- Tarragona* (Espagne):
Real Sociedad Arqueológica Tarraconense
- Tilff* (Belgique):
Institut Archéologique Liégeois
- Timișoara* (Roumanie):
Academia Republicii Populare Romîne — Baza de Cercetări Științifice
- Tirana* (Albanie):
*Biblioteka Shkencorë
- Torun* (Pologne):
*Biblioteka Główna Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
*Polskie Towarzystwo Filozoficzne
Towarzystwo Naukowe
- Toulon* (France):
*Académie du Var
- Toulouse* (France):
Bibliothèque Universitaire
Société d'Histoire Naturelle de Toulouse
Société Méridionale de Spéologie et de Préhistoire
- Trier* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Rheinisches Landesmuseum
- Trieste* (Italie):
Gruppo Grotte »Carlo Debeljak«
Istituto di Geografia dell'Università
Museo Civico di Storia Naturale
Società Adriatica di Scienze Naturali
Università degli Studi di Trieste
- Tromsø* (Norvège):
Tromsø Museum
- Trondheim* (Norvège):
Det Kgl. Norske Videnskabernes Selskab
- Tübingen* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Internationale Zeitschriftenschau für Bibelwissenschaft und Grenzgebiete
- Turnov* (République Tchécoslovaque):
Výzkumný ústav pro minerály
- Tutzing bei München* (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Museum Georg Frey
- Udine* (Italie):
Società Alpina Friulana
Società Filologica Friulana »G. I. Ascoli«

- Uppsala* (Suède):
Universitetsbiblioteket
- Vaduz* (Liechtenstein):
Historischer Verein für das Fürstentum Liechtenstein
- Valencia* (Espagne):
Servicio de Investigación Prehistórica
- Varese* (Italie):
Musei Civici
- Venezia* (Italie):
Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti
Museo Civico di Storia Naturale
- Verona* (Italie):
Museo Civico di Storia Naturale
- Vilnius* (SSSR):
Lietuvos TSR Mokslų Akademija
- Warszawa* (Pologne):
*Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk
Instytut Chemii Fizycznej Polskiej Akademii Nauk
Instytut Geografii Polskiej Akademii Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk
Instytut Podstawowych Problemów Techniki
Instytut Polsko-Radziecki
Instytut Zoologiczny Polskiej Akademii Nauk
Państwowe Muzeum Archeologiczne
Polska Akademia Nauk
Polskie Towarzystwo Archeologiczne
*Redakcja »Slavia orientalis«
*Seminarium Slawistyczne, Uniwersytet Warszawski
Zakład Parazytologii Polskiej Akademii Nauk
Zakład Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk
- Weimar* (République Démocratique Allemande):
Museum für Ur- und Frühgeschichte Thüringens
- Wels* (Autriche):
Musealverein Wels
- Wien* (Autriche):
Anthropologische Gesellschaft
Bundesdenkmalamt
Geographische Gesellschaft
Geographisches Institut der Hochschule für Welthandel
Geographisches Institut der Universität
Geologische Bundesanstalt
Geologische Gesellschaft in Wien
Historisches Museum der Stadt Wien
*Institut für osteuropäische Geschichte und Südostforschung der
Universität
Kunsthistorisches Institut der Universität Wien
Naturhistorisches Museum

Niederösterreichische Landesbibliothek
Österreichische Akademie der Wissenschaften
Österreichische Nationalbibliothek
Österreichisches archäologisches Institut
Österreichisches Museum für angewandte Kunst
Seminar für Slawische Philologie und Altertumskunde
Speläologisches Institut
Urgeschichtliches Institut der Universität
Verband österreichischer Höhlenforscher
Zoologisch-botanische Gesellschaft

Wiesbaden (République Fédérale de l'Allemagne Occidentale):
Hessisches Landesamt für Bodenforschung

Wroclaw (Pologne):

*Biblioteka Uniwersytecka
Polski Związek Entomologiczny
Polskie Towarzystwo Antropologiczne
Polskie Towarzystwo Ludoznawcze
Polskie Towarzystwo Zoologiczne
Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii
Wrocławskie Towarzystwo Naukowe

Zürich (Suisse):

Geobotanisches Forschungsinstitut Rübel
Naturforschende Gesellschaft
Schweizerische entomologische Gesellschaft
Schweizerisches Landesmuseum

AMERIKA — AMÉRIQUE

Alabama (États-Unis):

Alabama Museum of Natural History

Albuquerque (États-Unis):

The University of New Mexico

Atlanta (États-Unis):

Trevor Arnett Library

Baltimore (États-Unis):

The Library. The Johns Hopkins University

Berkeley (États-Unis):

University of California

Bloomington (États-Unis):

The Slavic and East European Journal

Bogotá (Colombie):

Academia Colombiana
Academia Colombiana de Ciencias Exactas, Físico-Químicas y
Naturales
Instituto Colombiano de Antropología

Buenos Aires (Argentine):

Academia Argentina de Letras
Instituto de Antropología
Sociedad Científica Argentina

Cambridge (États-Unis):

Museum of Comparative Zoology at Harvard College
Peabody Museum of Archaeology and Ethnology at Harvard
University
Slavic Division at Harvard College

Caracas (Venezuela):

Academia Nacional de la Historia
Escuela de Biología
Facultad de Ciencias Matemáticas y Naturales

Cartagena (Colombie):

Academia de la Historia de Cartagena de Indias
América Española

Chicago (États-Unis):

John Crerar Library

Cincinnati (États-Unis):

Lloyd Library and Museum
University of Cincinnati Library

Columbus (États-Unis):

Ohio State Museum

Detroit (États-Unis):

Wayne State University General Library

East Lansing (États-Unis):

Michigan State University Library

Houston (États-Unis):

The Rice Institute

Indianapolis (États-Unis):

Butler University Library
Indiana State Library

Ithaca (États-Unis):

Albert R. Mann Library
Cornell University Library

Kansas City (États-Unis):

Linda Hall Library — American Academy of Arts and Sciences

La Habana (Cuba):

Biblioteca del Instituto Nacional de Cultura

La Plata (Argentine):

Facultad de Ciencias Físicomatemáticas

Lakewood (États-Unis):

Cleveland Grotto — National Speleological Society

- Lawrence* (États-Unis):
University of Kansas
- Los Angeles* (États-Unis):
Southwest Museum
University of California Library
- Mendoza* (Argentine):
*Instituto de Geografia
- México* (Mexique):
Centro de Documentación Científica y Técnica de México
Escuela Nacional de Ciencias Biológicas
- Minneapolis* (États-Unis):
Laboratory of Physiological Hygiene
- Morgantown* (États-Unis):
Southern Appalachian Botanical Club
- New Haven* (États-Unis):
Linguistic Society of America
Yale University Library
- New York* (États-Unis):
American Geographical Society
American Museum of Natural History
Columbia University in the City of New York
The New York Academy of Sciences
The New York Public Library
*Rockefeller Foundation
- Ottawa* (Canada):
National Research Council
- Philadelphia* (États-Unis):
Academy of Natural Sciences of Philadelphia
The Franklin Institute Library
University Museum
University of Pennsylvania
- Pittsburgh* (États-Unis):
The Carnegie Museum
National Speleological Society
- Port-of-Spain* (Trinité):
*Royal Victoria Institute Museum
- Princeton* (États-Unis):
Archaeological Institute of America
- Rio de Janeiro* (Brésil):
Academia Brasileira de Ciências
Biblioteca Central da Universidade do Brasil
Biblioteca da Directoria do Patrimônio Histórico e Artístico Nacional
Biblioteca da Serviço Florestal

- Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística
 *Instituto de Nutrição da Universidade do Brasil
- San Diego* (États-Unis):
 San Diego Society of Natural History
- San José* (Costa Rica):
 Biblioteca de la Universidad de Costa Rica
- Santa Clara* (Cuba):
 Sociedad Científica de Espeleología
- Santiago* (Chili):
 Instituto de Geografía
- São Paulo* (Brésil):
 Departamento do Arquivo do Estado
 Museu Paulista
- Seattle* (États-Unis):
 University of Washington Library
- St. Andrews* (États-Unis):
 Atlantic Biological Station
- Syracuse* (États-Unis):
 Association of American Geographers
- Tegucigalpa* (Honduras):
 Academia Hondureña
 Instituto Hondureño de Cultura Interamericana
- Tucumán* (Argentine):
 Sociedad Sarmiento
- Vicente Lopez* (Argentine):
 Fyton
- Vienna* (États-Unis):
 *The National Speleological Society
- Washington* (États-Unis):
 American Geophysical Union
 Library, National Academy of Sciences, National Research
 Council
 Library of Congress
 Meteorological Abstracts and Bibliography
 National Bureau of Standards
 United States Geological Survey
 United States National Museum, Smithsonian Institution

AZIJA — ASIE

- Alma-Ata* (SSSR):
 Energetika Instituty
 Fundamental'naja biblioteka, Kazahskij gosudarstvennyj univer-
 sitet imeni S. M. Kirova

Kazak SSR Gylm Akademijasynyn
Oblastnaja biblioteka

Ankara (Turquie):

Türk Dil Kurumu

Aşgabat (SSSR):

Turkmenistan SSR Ylymlar Akademijasy

Baghdad (Irak):

Iraq Museum Library

Bangalore (Inde):

The Indian Academy of Sciences

Bombay (Inde):

Museums Association of India

Calcutta (Inde):

The Asiatic Society
Zoological Survey of India

Frunze (SSSR):

Kyrgyz SSR Ilimder Akademijasynyn Borbordus Ilimij Kitepkasyny

Haifa (Israel):

Israel Institute of Technology

Irkutsk (SSSR):

*Biologo-geografičeskij naučno issledovatel'skij institut pri irkutskom Gosudarstvennom universitete im. A. A. Zdanova

Jerusalem (Israel):

Department of Antiquities
The Jewish National and University Library
Section of Folktale Research
The Weizmann Science Press

Karachi (Pakistan):

*Pakistan Council of Scientific and Industrial Research

Kefar-Malal (Israel):

Independent Biological Laboratories

Kyoto (Japon):

The Phytogeographical Society

Lahore (Pakistan):

Pakistan Association for the Advancement of Science

Madras (Inde):

Academy of Tamil Culture
*Government Museum

Nicosia (Cyprus):

*Department of Antiquities
Etaireia Kypriakon Spudon

- Peking* (Chine):
The Library of Academia Sinica
- Pilani* (Inde):
Rajasthan Academy of Sciences
- Rangoon* (Burma):
Burma Research Society
- Sapporo* (Japon):
Tensor Society
- Stalinabad* (SSSR):
Akademijai Fanhoi RSS Todžikiston
- Tokyo* (Japon):
Anthropological Society of Nippon
The Chemical Society of Japan
*Geographical Survey Institute
Kobayasi Institute of Physical Research
National Science Museum
Tokyo Geographical Society
- Vallabh Vidyanagar* (Inde):
Sardar Vallabhbhai Vidyapeeth
- Yokohama* (Japon):
Department of Mathematics

AFRIKA — AFRIQUE

- Abidjan* (Afrique Occidentale Française)
Institut Français d'Afrique Noire en Côte d'Ivoire
- Alger* (Algérie):
Direction des Antiquités de l'Algérie
Société d'Histoire Naturelle de l'Afrique du Nord
- Bloemfontein* (Union Sud-Africaine):
Nasionale Museum
- Cairo* (Égypte):
*Egyptian Academy of Sciences
Institut d'Égypte
National Research Council of Egypt
- Cape Town* (Union Sud-Africaine):
City Library Service
- Constantine* (Algérie):
Société Archéologique
- Dakar* (Sénégal):
Institut Français d'Afrique Noire
*Université de Dakar. Faculté des Sciences
- Douala* (Cameroun Français):
Institut Français d'Afrique Noire

- Durban* (Union Sud-Africaine):
Durban Museum and Art Gallery
- Jinja* (Uganda):
East African Fisheries Research Organization
- Lagos* (Nigeria):
»Nigeria« Magazine
- Livingstone* (Rhodésie du Nord):
*The Rhodes-Livingstone Museum
- Lourenço Marques* (Afrique Orientale Portugaise):
Museu Dr. Alvaro de Castro
Sociedade de Estudos de Moçambique
- Lwiro* (Congo Belge):
Institut pour la Recherche Scientifique en Afrique Centrale
- Nairobi* (Kenya):
The East Africa Natural History Society
- Porto Novo* (Afrique Occidentale Française):
*Institut Français d'Afrique Noire. Centre du Dahomey
- Pretoria* (Transvaal):
Die Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns
Transvaal Museum
- Rabat* (Maroc):
Bulletin d'Archéologie Marocaine
*Institut des Hautes Études Marocaines
Société des Sciences Naturelles et Physiques du Maroc
- Saint-Louis de Sénégal* (Afrique Occidentale Française):
Bibliothèque du Centre IFAN Michel Adanson
- Tunis* (Tunisie):
Société des Sciences Naturelles de Tunisie

AVSTRALIJA, INDONEZIJA IN OCEANIJA —
AUSTRALIE, INDONÉSIE ET OcéANIE

- Bandung* (Indonésie):
Faculty of Mathematics and Natural Sciences
Koninklijke Natuurkundige Vereeniging in Indonesia
- Brisbane* (Australie):
Royal Society of Queensland
- Djakarta* (Indonésie):
Dinas Purbakala Republik Indonesia
- Fitzroy* (Australie):
Australian Speleological Federation

Hobart (Tasmanie):

The Royal Society of Tasmania

Jocjakarta (Indonésie):

Gadjah Mada University

Melbourne (Australie):

Commonwealth Scientific and Industrial Research Organization

Royal Society of Victoria

Sydney (Australie):

Nicholson Museum of Antiquities

Sydney University Speleological Society

VSEBINA

I. Organizacija

Predsedstvo	7
Vodilni uslužbenci uprave Akademije	8
Uprava inštitutov in komisij	8

II. Člani

Častna člana	21
Redni in dopisni člani	21

Novi člani

Razred za zgodovinske in družbene vede

Gorazd Kušej	33
Lado Vavpetič	35
Boris Ziherl	38
Fran Zwitter	41
Milan Bartoš	43
Jovan Djordjević	45
Ejnar Dyggve	47
Leon Gerškovič	49
Ivo Krbek	51

Razred za filološke in literarne vede

Milan Grošelj	53
---------------------	----

Razred za matematične, fizikalne in tehnične vede

Ivan Vidav	55
------------------	----

Umrli člani	57
-------------------	----

Rajko Nahtigal	63
Izidor Cankar	68
Franc Ksav. Lukman	78
Andrija Štampar	82
Kazimierz Nitsch	85

III. Poročilo o delu Akademije

Delo Akademije v letu 1958	91
Kemijski inštitut Borisa Kidriča	98
Inštitut za elektriško gospodarstvo	105
Inštitut za turbinske stroje	112
Inštitut za raziskovanje krasa	114
Inštitut za geografijo	116
Kartografski zavod	118
Inštitut za geologijo	119
Inštitut za biologijo	122
Odbor za urejevanje favne, flore in geje Slovenije	127

Inštitut za medicinske vede	128
Inštitut za zgodovino	
Sekcija za občo in narodno zgodovino	135
Sekcija za zgodovino umetnosti	135
Sekcija za arheologijo	137
Orientalistični inštitut	140
Inštitut za slovenski jezik	142
Inštitut za literature	146
Inštitut za slovensko narodopisje	148
Terminološka komisija	
Pravna sekcija	153
Tehniška sekcija	154
Medicinska sekcija	155
Prirodoslovna sekcija	155
Biblioteka	156
IV. <i>Publikacije in zamenjava publikacij</i>	161

LETOPIS
SLOVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI IN UMETNOSTI

Deveta knjiga

1958

Izdala

Slovenska akademija znanosti in umetnosti
v Ljubljani

Natisnila

Triglavska tiskarna v Ljubljani
v septembru 1959

Obseg 12 in četrti pole

Naklada 1300 izvodov